

MATIĆA

Obljetnica Hrvatske matice iseljenika

60 godina

POVEZIVANJA DOMOVINE S HRVATIMA U SVIJETU

Osamdesetak polaznika iz Hrvatske i inozemstva
na Zimskoj školi folklor HMI-a u Crikvenici

Razgovor s Ivanom Čizmićem
povodom obljetnice HMI-a

Nova mrežna stanica:
hrID - Hrvatski izvan domovine

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXI
Broj / No. 1/2011

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Vjesnik, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

Zgrada Hrvatske matice iseljenika
(Snimio: Hrvoje Salopek)

File Edit View Favorites Tools Help

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 5 U očekivanju završetka pregovora s EU
- 6 Dunav - motor razvoja podunavskih zemalja
- 9 Potpora Hrvatske euroatlantskom putu BiH
- 10 Spomen slavlje u Gvozdanom
- 12 HMI - zimska škola folklor
- 15 'Hajdukovo stoljeće uz iseljništvo'
- 16 Izložba umjetničke baštine provincije sv. Jeronima
- 18 Posjet Hrvatima na Floridi
- 19 Dubrovnik: Izložba Mate Kovačevića - Eskavilja
- 20 Razgovor s Ivanom Čizmićem povodom 60. obljetnice HMI
- 25 Willy Terrazas, Argentinac hrvatskih korijena
- 26 Hrvatske časne u Neussu
- 28 Skup: Hrvatski kao drugi i strani jezik
- 29 Hrvatska književna enciklopedija
- 30 *hrID* - Hrvatski izvan domovine

34

KOLUMNNE

11
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)

37
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)

53
Hrvatske županije
(Zvonko Ranogajec)

68
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)

64
Legende o
rodijaku
Čipi
(Petar Miloš)

53 MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

- 33 Ojkanje na Unescovoj listi
- 34 Knjiga 'Hrvatska umjetnost - povijest i spomenici'
- 37 Povijesne obljetnice: 60 godina HMI-a
- 41 Priredba: "Zvuci domovine Hrvata Korduna" iz Clevelanda
- 42 Dujale- povratak u domovinu iz Italije
- 45 Slavljenički okrugli stol o Naci Zeliću
- 46 Mađarska: Hrvatska škola u Santovu
- 50 In memoriam: Branko Franolić
- 57 Obljetnica radija *Bar Croata* iz Rosaria
- 58 Berlin: 30 godina Hrvatskog kulturnog društva "Vladimir Fran Mažuranić"
- 62 Ante Sardelić Kraljević, hrvatsko-kanadski umjetnik
- 66 Hrvatski kuharski savez

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICU je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

STARTA DESETAK INVESTICIJSKIH PROJEKATA

ZAGREB - Srce i mozak rada Vlade RH u 2011. godini realizacija je investicijskih projekata i provedba Programa gospodarskog oporavka. Dobar dio od 30 investicijskih projekata želimo u ovoj godini postaviti na noge i pustiti u život, izjavila je premijerka Jadranka Kosor, predstavljajući desetak investicijskih projekata čija će realizacija započeti u prvom kvartalu ove godine. To su: podzemna hidroelektrana Ombla vrijedna 125 milijuna eura, projekt trafostanice Dubrovnik vrijedan 70 milijuna eura, sanacija i remont pruge Koprivnica-Križevci, što će stajati 198 milijuna kuna, rekonstrukcija i dogradnja skladišnog prostora terminala, vrijedna milijardu kuna, dogradnja spremišnog prostora terminala Sisak u drugoj fazi, ulaganje od 190 milijuna kuna te projekt gradnje novog terminala Zračne luke Zagreb, teškog milijardu i pol kuna.

POPIS STANOVNIŠTVA DONOSI NOVU SLIKU HRVATSKE

ZAGREB - Popis stanovništva, koji će se provesti od 1. do 28. travnja 2011., pokazat će nastavljaju li se u Hrvatskoj trendovi iz 2001. koji su, po posljednjem popisu, donijeli porast udjela Hrvata u ukupnom stanovništvu, smanjenje udjela nacionalnih manjina, te povećanje broja stanovnika kojima je hrvatski materinski jezik i koji su rimokatoličke vjere. Prema posljednjem popisu iz 2001., Hrvatska

je imala 4,437.460 stanovnika. Hrvata je bilo 89,6 posto, što je 14,8 posto više nego 1991., uz istodobno smanjenje udjela nacionalnih manjina - s 14,91 posto na 7,5 posto. Gledajući pojedinačno nacionalne manjine, od 1991. do 2001. najviše je porastao udjel romske manjine - za čak 52,4 posto, a značajnu tendenciju rasta imala je i albanska nacionalna manjina, koja je bilježila porast od 35,1 posto. Devedesetih godina najviše je smanjen udjel srpske nacionalne manjine, i to s 12,2 posto 1991. na 4,5 posto 2001. godine.

PRESUDA GENERALIMA TEK KRAJEM OŽUJKA ILI POČETKOM TRAVNJA

DEN HAAG - Prema najnovijim informacijama, haaška presuda za Gotovinu, Čermaka i Markača očekuje se tek krajem ožujka ili početkom travnja. Tako će sva trojica optuženika do tada imati nad glavom zahtjev haaškog tužiteljstva za kaznama od 27, 23 i 17 godina zatvora. Prva najava bila je da će presuda biti objavljena u drugoj polovici siječnja ili najkasnije početkom ve-

ljače. Zašto odgoda? Haaški izvori kažu da je to zbog toga što se u ovako velikim predmetima presude izriču obično u roku od četiri, šest i osam mjeseci. Sudsko vijeće kojim predsjedava sudac Alfons Orije posljednjom najavom i dalje ostaje u tim rokovima. Ante Gotovina nalazi se u pritvoru već pet godina. Ivan Čermak i Mladen Markač su, nakon razdoblja kućnog pritvora u Hrvatskoj, u haškom pritvoru otprilike četiri godine. Sudeći po dosadašnjoj praksi, minimalna kazna zatvora mogla bi biti jednaka broju godina koliko je svaki od njih proveo u pritvoru.

BIH LANI NAJVIŠE UVOZIO IZ HRVATSKE

SARAJEVO - Hrvatska je i u 2010. godini bila na vrhu popisa najznačajnijih vanjskotrgovinskih partnera Bosne i Hercegovine, potvrđuju podaci koje je objavila Agencija za statistiku BiH. Prema podacima te agencije, od ukupnog uvoza u BiH, koji je bio vrijedan 13, milijardi konvertibilnih maraka (oko 6,965 milijardi eura), uvoz iz Hrvatske imao je udjel od 15,1 posto, što je oko milijardu i 52 milijuna eura. U usporedbi s 2009. godinom, ukupni uvoz u BiH iz Hrvatske bio je veći za 11 posto. Vrijednost robe koju je BiH tijekom protekle godine izveo u Hrvatsku bio je nešto manji od 550 milijuna eura. To Hrvatsku stavlja na drugo mjesto, nakon Njemačke, po vrijednosti izvoza iz BiH.

CIJENE STANOVA DOTAKNULE MINIMUM

ZAGREB - Cijene stanova u Hrvatskoj u siječnju se nisu znatnije mijenjale. U prosjeku su smanjene 0,4 posto u odnosu na prosinac, dok su na godišnjoj razini, u usporedbi s prvim mjesecom 2010. niže 2,7 posto, navodi portal Crozilla.com. Cijene stanova sada stagniraju jer su prije toga osjetno pale, od 2008. godine do danas i do 30 posto. Prema riječima Jasminke Biliškov, zamjenice predsjednika Udruženja poslovanja nekretninama pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, ne treba očekivati da će se one osjetno smanjiti jer ni investitori ni privatni vlasnici nekretnosti više ne žele spuštati cijene. U Zagrebu je, prema podacima portala Crozilla.com, za četvorni metar stana u siječnju trebalo izdvojiti 1.802 eura, a u prosincu tek četiri eura više odnosno 0,2 posto.

Godina 2011. trebala bi biti za Hrvatsku uistinu europska

Završetkom pregovora Hrvatska će ostvariti sve vanjskopolitičke prioritete. Za to je trebalo 20 godina od Domovinskog rata. Naši susjedi Mađari, s kojima smo u povijesti dijelili sudbinu, simbolično bi nas trebali uvesti u europsku obitelj

Tekst: Uredništvo

Godina 2011. trebala bi biti za Hrvatsku uistinu europska. U prvoj polovici godine, za vrijeme mađarskog predsjedanja Europskom unijom, Hrvatska bi trebala završiti pregovore, a onda potpisati i pristupni ugovor. U sljedećih nekoliko mjeseci na dnevnom redu pregovarača su dva najvažnija pitanja - brodogradilišta i reforma pravosuđa. Hrvatska bi uz najveće moguće napore mogla završiti pregovore polovicom godine, a članica postati potkraj 2012. ili na početku 2013. O Hrvatskoj koja je najdalje otišla na tome europskom putu često se govori kao o "primjeru za regiju" koji šalje jasnu poruku da se reforme isplate. Također, primjer Hrvatske svima u njezinu okruženju pokazuje da Europa ništa ne daruje, a još manje gleda kroz prste. Put prema Bruxellesu je težak, dug i kompliciran te sama politička volja da se europski jugoistok integrira u europsku obitelj nije dovoljna da se dobije ulaznica za taj ekskluzivni klub. Hrvatska je to i te kako osjetila na svojoj koži. Prošla je pregovore teže nego drugi, već i zbog toga što su pregovori u međuvremenu postali kompliciraniji. Na Hrvatskoj su se lomili i razni interesi članica Unije, ali je svoj put ipak izborila u trenutku kad je pokazala spremnost da osjetljive reforme zaista provede.

'SKANDAL ŠTO VEĆ NIJE ČLANICA'

Zadnju ocjenu o tome jesu li ispunjena sva očekivanja Europa će dati uskoro. Ako bude pozitivna, onda je i tehnički dio pregovora olakšan, a zacrtani rokovi moći će se ostvariti. Potpredsjednik mađarske vlade Zsolt

Semjen rekao je da je skandal što Hrvatska još nije članica Unije, dok neke manje pripremljene zemlje to jesu. "Podupiremo priključenje Hrvatske Europskoj uniji. Oduvijek smo smatrali da je skandal što Hrvatska nije članica EU-a te da je, usudim se reći, Hrvatska spremnija za ulazak u EU od nekih sadašnjih članica", rekao je Semjen. "Naša politička ambicija je da Hrvatska potpiše pristupni ugovor za vrijeme mađarskog predsjedanja", naglasio je. Zna se kako Europa od Hrvatske očekuje da, kada i formalno postane njezin dio, jednom nogom ostane na europskom jugoistoku. Nijedna članica tako dobro ne poznaje prilike u tom dijelu Staroga kontinenta pa će hrvatske sugestije, pogotovo iz perspektive punopravne članice, biti dragocjene. Istodobno, za Hrvatsku stabilizacija ovog dijela Europe znači i napredak bez kojega će sve zemlje u regiji teško moći naprijed. U gospodarskom smislu suradnja je nužna, a politički temelj tada će biti jači. Završetkom pregovora Hrvatska će ostvariti sve vanjskopolitičke prioritete. Za to je trebalo 20 godina od Domovin-

skog rata. Naši susjedi Mađari, s kojima smo u povijesti dijelili sudbinu, simbolično bi nas trebali uvesti u europsku obitelj. Ulazak Hrvatske u EU, odnosno završetak pristupnih pregovora, kako naglašavaju Mađari, jedna je od ključnih tema njihova predsjedanja. Hrvatska se prvi put našla na popisu prioriteta jedne članice Unije. Budući da je riječ o prvom predsjedanju Mađarske otkako je 2004. godine postala članica Unije, Mađari ulažu velike napore u to da njihovo predsjedništvo ostvari dobre rezultate. Hrvatska mora zatvoriti još sedam poglavlja, što je u idućih pet mjeseci izvesti. U ožujku će se znati kakvo je izvješće Komisije vezano uz poglavlje Pravosuđe i temeljna prava te, ako ono bude bilo pozitivno, najvjerojatnije više neće biti prepreka za završetak pregovora. Europska unija pretrpjela je u proteklom razdoblju mnoge udarce i poraze pa bi završetak pregovora s Hrvatskom, unatoč zamoru od proširenja, bio uspjeh i za Uniju. ■

ENG Croatia is set to close its negotiations and sign the EU accession treaty in the first half of this year, during the Hungarian presidency of the European Union.

Dunav postaje motor razvoja podunavskih zemalja

Europska unija planira od podunavske regije napraviti jedno od najkonkurentnijih područja na kontinentu, privlačno za ulaganja te poboljšati kvalitetu života i standard tamošnjih stanovnika

priliku spojati, a ne razdvajati i biti motor razvoja podunavskih država. Stoga Europska unija planira od podunavske regije napraviti jedno od najkonkurentnijih područja na kontinentu, privlačno za ulaganja te poboljšati kvalitetu života i standard tamošnjih stanovnika.

PRIORITET ĆE IMATI 80 PROJEKATA

Nakon što je 2009. Unija donijela Baltičku strategiju koja obuhvaća deset baltičkih zemalja, u travnju ove godine prihvatit će Dunavsku strategiju. Strategiju su u lipnju 2008. inicirale Austrija i Rumunjska, a prema njezinu nacrtu, u njoj će biti predstavljeni pojedini problemi Podunavlja i modeli za njihovo rješavanje. Prioritet će imati 80 projekata, ali akcijski plan moći će se dopunjavati novim projektima. Dunavska strategija time će se uklopiti u strategiju Europa 2020. koja je usvojena u lipnju, a odnosi se na razvoj i reforme za cijelo područje Unije u sljedećih deset godina.

Napisao: **Marijan Lipovac** (*Vjesnik*)

Najduža rijeka na europskom kontinentu je Volga, duga 3.534 kilometra, no kako ona cijelom dužinom protječe ruskim teritorijem, uobičajeno se prvom među europskim rijekama i svojevrsnom kralježnicom Starog kontinenta smatra Dunav.

Sa svojih 2.888 kilometara teče kroz deset zemalja - Njemačku, Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Rumunjsku, Bugarsku, Moldaviju i Ukrajinu, no dunavski sliv puno je širi jer obuhvaća i Češku, Sloveniju, BiH te Crnu Goru tako da se pojam Podunavlja odnosi na područje u kojem živi čak 115 milijuna stanovnika. Dunav izvire u Njemačkoj, ali nije samo njemački, kao što nije isključivo rumunjski ili ukrajinski iako se njegovo deltasto ušće nalazi u tim zemljama. Dunav je ujedno austrij-

ski, mađarski, slovački i srpski jer protječe kroz metropole tih zemalja - Beč, Bratislavu, Budimpeštu i Beograd, kao što je i hrvatski i bugarski, iako teče tek granicama tih zemalja. Dunav je čak i moldavski, iako Moldavija ima tek 570 metara njegove obale, ali ponajprije Dunav pripada Europi.

Ne čudi stoga što je možda i prva europska institucija, osnovana još davne 1856. nakon završetka Krimskoga rata, bila Dunavska komisija sa sjedištem u Galatiji u tadašnjoj Kneževini Moldaviji, današnjoj Rumunjskoj. Djelovala je do 1938., a zadaća joj je bila reguliranje plovidbe Dunavom. Obnovljena je 1946. i sjedište joj je u Budimpešti. U davnoj prošlosti Dunav je više razdvajao nego spajao ljude. Kao granična rijeka Rimskoga Carstva, dijelio je tadašnji civilizirani svijet od barbara, a i danas čak 37 posto dunavskog toka prolazi granicama. No, u okolnostima kad je ujedinjena Europa stvarnost, Dunav ima

Kad počne primjena Dunavske strategije, nju će tehnički nadzirati posebno tajništvo, no ono što u Bruxellesu posebno ističu jest da ta strategija neće zahtijevati ni nove zakone ni nove institucije, kao ni dodatni novac, jer će se za financiranje razvojnih programa koristiti postojeći izvori. Oni su vrlo izdašni jer samo Unijini kohezijski fondovi do 2013. predviđaju izdvajanje 95 milijardi eura. Nakon toga, za razdoblje do 2021. moguće je da će se stvoriti poseban fond namijenjen isključivo financiranju projekata Dunavske strategije.

Na Dunavskom summitu, koji je potkraj prošle godine u Bukureštu okupio visoke dužnosnike 14 podunavskih zemalja, prihvaćena je deklaracija kojom se daje politička potpora donošenju Dunavske strategije. Ujedno se pozivaju međunarodne financijske institucije da sudjeluju u provedbi projekata koji će biti predviđeni akcijskim planom. Deklaracija također ističe važnost jačanja suradnje osam podunavskih zemalja koje su članice EU-a sa šest država nečlanica, što je posebno važno i za Hrvatsku, koja se smatra mostom između Podunavlja i Mediterana. Zahvaljujući Dunavskoj strategiji, Hrvatska bi preko europskih institucija mogla dobiti sredstva za neke od ključnih nacionalnih projekata, kao što su gradnja kanala Dunav-Sava koja bi trebala stajati oko 950 milijuna eura. Kanal bi imao dvostruku funkciju - služio bi i za promet i za navodnjavanje, a budući da će među prioritetima strategije biti jačanje riječnoga prometa, Hrvatska može ponuditi i projekte kojima bi se omogućila veća plovnost Save.

HRVATSKI AKCIJSKI PLAN

Kako su dijelovi teritorija dviju hrvatskih podunavskih županija, Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske, još pod minama, Hrvatska se izborila da u strategiju i akcijski plan uđe i razminiranje za koje bi, procjenjuje se, mogla dobiti najmanje 10 milijuna eura. Koji će projekti biti obuhvaćeni strategijom i akcijskim planom, ovisit će o njihovoj pripremljenosti. Vukovarsko-srijemska županija predložila je mnogobrojne projekte - uz kanal Dunav-Sava i razminiranje, to su i rekonstrukcija luke Vukovar, gradnja riječnih luka i marina na Dunavu i Savi, brza cesta Vukovar-Vinkovci-Županja, uređenje desne obale Dunava, gradnja

Predsjednik
Europske
komisije
Jose Manuel
Barroso

elektrana na bioplin i biomasu, dovršetak arheoloških parkova u Vučedolu i Sopotu, gradnja sustava vodovoda, odvodnje i pročištača te četiriju poslovnih zona. Osječko-baranjska županija zalaže se da strategija obuhvati i ključne županijske razvojne projekte, a uz razminiranje to su gradnja autoceste kroz Baranju na koridoru V c, dovršetak južnog kraka južne obilaznice oko Osijeka, luke u Batini, Aljmašu i Osijeku, luke za rasute terete u Nemetinu i Batini, kao i projekti sanacije korita Dunava, navodnjavanja, ekološke proizvodnje hrane, plinifikacije, vodoopskrbe i odvodnje te obnovljivih izvora energije.

Količina tereta koji se godišnje preveze Dunavom iznosi 30 milijuna tona, što je deset puta manje nego na Rajni, tako da ima puno prostora za povećanje plovnih kapaciteta. Do 2020. Dunav bi trebao biti plovna 300 dana u godini i teretni promet trebao bi biti 20 posto veći, dok bi do 2030. trebala biti dovršena željeznička mreža između glavnih gradova podunavskih zemalja. Sve bi to utjecalo na povećanje unutarnje trgovine za 50 posto. Kako bi zaštita okoliša bila učinkovita, nema drugog modela osim suradnje svih podunavskih zemalja, što pokazuju slučajevi poplava i velikih zagađenja.

Dunav više nije plav kao u valceru Johanna Straussa, ali nacrt strategije optimistično najavljuje da će do 2020. godine 80 posto dunavske vode biti prihvatljivo za kupanje, dok bi rizik od poplava bio manji za 25 posto. Emisije stakleničkih plinova trebale bi se smanjiti za 20 posto u odnosu na 1990., a udjel obnovljivih izvora energije u ukupnoj energetskej potrošnji trebao bi narasti za 20 posto u odnosu na razdoblje prije 20 godina. Takav ekološki pristup pridonio bi i razvoju turizma pa bi 2020. trebalo biti 50 posto više turista iz zemalja izvan dunavskog područja.

DUNAV PRIHVATLJIV ZA KUPANJE

Suradnja dunavskih zemalja uz pomoć Unijinih institucija trebala bi rezultirati i povećanjem obrazovne strukture stanovništva pa bi do 2020. godine 30 posto stanovništva u dobi između 30. i 34. godine trebalo imati fakultetsku diplomu, a prosječne plaće trebale bi se udvostručiti. Radi suzbijanja organiziranog kriminala, do 2015. trebao bi zaživjeti učinkovit sustav razmjene informacija u svih 14 zemalja, kao i učinkovita suradnja policija. Izazovi na koje bi trebala odgovoriti Dunavska strategija nisu mali - prije svega trebat će ukloniti ili barem ublažiti razlike u razvijenosti između pojedinih dunavskih zemalja i regija, ali zainteresiranost središnjih i regionalnih vlasti koje u tome vide šansu za vlastiti razvoj, uz potporu iz Bruxellesa, jamči uspjeh. ■

ENG The European Union plans to turn the Danube River region into one of the most competitive areas on the continent, attractive to investors and an improvement to the quality of life and standard of living of its inhabitants.

Benedikt XVI. odobrio dekret o 'drinskim mučenicama'

VATIKAN - Papa Benedikt XVI. odobrio je Dekret o mučeništvu sestara kćeri Božje ljubavi, poznatijih kao 'drinske mučenice', koje su ubijene iz mržnje prema vjeri u Bosni i Hercegovini između 15. i 23. prosinca 1941., izvjestio je Tiskovni ured Svete Stolice. Kako prenosi Informativna katolička agencija (IKA), to su: Marija Jula Ivanišević (svjetovnog imena Kata Ivanišević), s. Marija Bernadeta Banja (svjetovnog imena Terezija Banja), s. Marija Krizina Bojanc (Josipa Bojanc), Marija Antonija (Josipa Fabjan) i Marija Berchman (Carolina Anna Leidenix). Četnici su 11. prosinca 1941. opkolili njihov samostan na Palama i nasilno ih odveli u smjeru Goražda, a kuću opljačkali i zapalili. Po hladnoći i snijegu, uz ispitivanja, prijetnje i vrijeđanja, odveli su ih do Carevih voda i Sjetline, gdje je 76-godišnja s. Berchmana, shrvana od puta, odvojena od ostalih sestara i zadržana. Sestre Jula, Krizina,

Antonija i Bernadeta dovedene su u Goražde 15. prosinca 1941. i smještene u vojarnu, gdje su, kako se navodi, na večer razulareni četnici u pijanom stanju provalili sestrama u sobu te s nečistim namjerama nasrnuli na njih. U obrani svoga ljudskog dostojanstva i zavjetovane čistoće sestre su se otrgnule iz ruku svojih napadača i jedna za drugom skočile kroz prozor. Četnici su, međutim, jurnuli pred vojarnu te već ozlijeđene sestre noževima usmrtili i bacili u rijeku Drinu. Sestra Berchmana ostala je desetak dana u Sjetlini i vidljivo se oporavljala. Zatim je, kako je rečeno, trebala poći u Goražde k ostalim sestrama, koje su već bile ubijene. Dva su je četnika odvezli na sanjkama. Zapisano je da je ubijena 23. prosinca 1941. Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, dobivši potrebno dopuštenje od Kongregacije za proglašenje svetaca, 4. prosinca 1999. izdao je dekret o pokretanju Dijecezanskog postupka za njihovu beatifikaciju. Nakon što je proces uspješno završen, sva potrebna dokumentacija predana je Kongregaciji za kauze svetaca. (Hina)

HMI Dubrovnik: izložba "Sveti Vlaho, Grad i ja"

DUBROVNIK - U Dubrovniku je u petak, 28. siječnja, u izložbenom prostoru ureda Hrvatske matice

iseljenika otvorena prigodna izložba slika koja nosi naziv "Sveti Vlaho, grad i ja". Izložba je ostvarena u suradnji s Udruženjem likovnih i primijenjenih umjetnika grada Dubrovnika (ULIPUD). Dubrovačka podružnica HMI-ja svake godine ponovno, prigodom blagdana sv. Vlaha, povezuje festu u Gradu s parčevim festama koje se slave u iseljeničkim sredinama gotovo posvuda u svijetu. Među ostalim, upućuju se čestitke gradonačelnika, biskupa i župnika iz Stona zajednicama Dubrovčana i štovateljima sv. Vlaha u iseljeništvu, klubovima, društvima te katoličkim misijama. Također veliki broj čestitaka iz iseljeničkih sredina pristigle u naš grad te se pročitaju na Kandeloru, ispred crkve sv. Vlaha na Stradunu, a jednako tako i u Stonu. Inače, ove godine ULIPUD slavi 40. obljetnicu postojanja. Osnovan je davne 1971. godine, okuplja četiri sto-

tine umjetnika, kako iz Grada, tako i iz Hrvatske te inozemstva. Dobili su mnogobrojna priznanja i zahvale za svoj rad. Suraduju s mnogim udrugama i institucijama. Prigodom otvorenja pozdravne riječi i čestitke uputila je voditeljica Hrvatske matice iseljenika, dubrovačke podružnice, Maja Mozara, a o izložbi je nadahnuto govorila Ana Bašić, predsjednica ULIPUD-a, koja je ujedno otvorila izložbu. (Maja Mozara; Stjepko Mamić)

Potpورا cjelovitosti, ali i ravnopravnosti

Zajednička izjava predsjednika Josipovića i premijerke Kosor jasna je i nedvosmislena potpora cjelovitoj i demokratski uređenoj BiH, u kojoj će vlast biti ustrojena "s punim prihvaćanjem interesa svih triju konstitutivnih naroda"

Tekst: **Uredništvo (izvor HRT i Vjesnik)**

Snimka: **HINA**

Predsjednik Ivo Josipović i premijerka Jadranka Kosor donijeli su zajedničku izjavu o potpori Republike Hrvatske euroatlantskom putu Bosne i Hercegovine. Prije toga sastali su se s predsjednicima dvaju HDZ-a iz BiH. Predsjednici HDZ-a BiH Dragan Čović i HDZ-a 1990 Božo Ljubić izvijestili su ih o dinamici dogovora o uspostavi vlasti u BiH i prijedlozima reformi nužnih za brži put BiH u punopravno članstvo Europske unije i NATO saveza, kao glavnoga strateškog cilja vanjske politike tih dviju stranaka.

U zajedničkoj izjavi premijerka i predsjednik dali su potporu euroatlantskom putu BiH. Podupiru teritorijalni integritet i suverenitet BiH te naglašavaju kako je nužno sve dogovore temeljiti na ravnopravnosti svih naroda. No, isto tako apelira se na odgovorne strukture u susjednoj državi i izborne pobjednike da prihvate političku volju hrvatskog naroda te da se Hrvatima osigura ravnopravnost jer bez ravnopravnosti hrvatskog naroda nema ni funkcionalne BiH, stoji u izjavi.

Zajednička izjava trebala bi napokon otkloniti sve dvojbe u vezi s hrvatskom politikom prema toj susjednoj zemlji. Izjava je, naravno, u prvom redu važna zbog stajališta koji su u njoj izneseni, ali i zbog činjenice da prvi put u ovom ti-sućljeću čelnici hrvatske države i Vlade zastupaju ista stajališta o svim ključnim elementima politike prema BiH.

Na potezu je Sarajevo u kojem već četiri mjeseca traje prijem tko će u novoj vlasti predstavljati Hrvate. HDZ BiH i HDZ 90-te tvrde da su s osvojenih više

Predsjednik Josipović i predsjednica Vlade Kosor sastali su se 12. siječnja s predsjednikom HDZ BiH Draganom Čovićem i predsjednikom HDZ 1990 dr. Božom Ljubićem

od 90 posto glasova oni autentični politički predstavnici Hrvata. SDP, pak, drži da kao izborni pobjednik može birati koalicijske partnere.

Hrvati su, istina, jedini od triju konstitutivnih naroda u BiH koji od uvođenja višestranačja do danas glasuju za istu političku opciju, ali veliku zaslugu za to, u svakom slučaju puno veću od stranaka za koje Hrvati glasuju, ima sadašnje ustavno uređenje, izborni zakonodavstvo i, osobito, oni politički akteri u BiH koji iskorištavaju nedosljednost i nedorečenost daytonskog ustava i izbornog zakona kako bi na najviše političke dužnosti ugurali svoje pripadnike umjesto predstavnika hrvatskoga naroda. Hrvati su, kao najmanje brojani narod, već dvaput nadglasani na izborima za člana Predsjedništva BiH, jednom za potpredsjednika Republike Srpske,

u njihovo ime od početka drugi biraju članove Vijeća naroda u RS-u i dio članova Doma naroda u Federaciji BiH. Da apsurd bude veći, Vijeće naroda i Dom naroda tijela su uspostavljena radi zaštite temeljnih nacionalnih interesa! Tako uređena zemlja - ako se uopće može reći da je uređena - teško može biti uspješna na euroatlantskom putu.

Iako prilično oprezno, državni vrh progovorio je o događajima u BiH. Opresne začuđuje jer u protekla dva desetljeća Zagreb je teško uspijevaio naći pravu mjeru i pravu politiku prema Bosni i Hercegovini. ■

ENG President Ivo Josipović and Prime Minister Jadranka Kosor have issued a joint declaration on Croatia's support for Bosnia-Herzegovina's aspirations to Euro-Atlantic integration processes.

Slavna povijest iz koje možemo puno naučiti

“Hrvatski branitelji radije su ponosno svi pali u obrani domovine, nego da se sramotno predaju tuđincu. To je bila moralna i duhovna pobjeda”, istaknuo je biskup Košić te upitao što mi danas možemo naučiti od branitelja Gvozdanskoga

Ruševine grada Gvozdanskog

Biskup Košić predvodi hodočasničko spomen slavlje u Gvozdanskom

Tekst i snimke: IKA

U crkvi sv. apostola Filipa i Jakova u Gvozdanskom, na Banovini, podno ruševina staroga grada u kojemu su prije 433 godine izginuli branitelji te utvrde važne za obranu Hrvatske, sisački biskup Vlado Košić predvodio je 16. siječnja euharistijsko slavlje u koncelecijaciji s gospićko-senjskim biskupom Milom Bogovićem, župnikom Gvozdanskoga Stjepanom Filipcem i sisačkim katedralnim župnikom Antunom Senteom.

Okupljenim braniteljima, predstavnicima udruga proizišlih iz Domovinskog rata koje je predvodio dr. Zvonimir Šeparović, predsjednik Hrvatskoga žrtvoslovnog društva, te mnogobrojnim vjernicima biskup Košić istaknuo je našu slavnu povijest jer od nje možemo puno naučiti i za naše “ovdje i sada”. “Upravo su tu Hrvati branili svoju domovinu i istodobno branili i Europu te dobili naziv ‘Antemurale christianitatis’ – predziđe kršćanstva, koji su im dali rimski pape. Sisački biskup istaknuo je sličnosti između stradanja u toj utvrdi i Vukovara 1991. Tri mjeseca trajala je opsada Gvozdanskoga, tri mjeseca neprijatelji su jurišali na Vukovar. Turaka

bijaše 5.000, a branitelja u Gvozdanskom samo tristo. Bio je omjer više nego 15 na jednoga. U Vukovaru je taj omjer bio još veći – 20 na jednoga: na 4.000 branitelja nasrtalo je više od 80.000 napadača. I palo je Gvozdansko i pao je Vukovar. Ali, poput Sigeta te su bitke slomile napadače i njihovu silu. Hrvatski branitelji radije su ponosno svi pali u obrani domovine, nego da se sramotno predaju tuđincu. To je bila moralna i duhovna pobjeda”, istaknuo je biskup Košić te upitao što mi danas možemo naučiti od branitelja Gvozdanskoga.

- Kad gledamo kako se postupa prema braniteljima Vukovara, ali ne samo Vukovara, kako se ne vrednuje pravedna obrana domovine i ono što se krvlju branilo, pitamo se - Imamo li dovoljno ponosa, možemo li biti dostojni potomci naših slavnih predaka? Trebamo biti ponosni jer mi smo pobjednici - poručio je sisački biskup. Istaknuo je kako danas naša borba u prvom redu treba biti borba za cjelovitu istinu koja je naše pravo i najbolje oružje. Nitko nije ovlašten da prešućuje istinu ni za koji tobože viši cilj, da na lažima stvara privid dobrih odnosa, a previđa istinu. Drugo oružje, kojim se danas treba boriti i tako čuvati slobodu, jest: pravda. Pravda nije ni nova ni stara, nije na prodaju i ne podliježe mišljenji-

ma nikakvih političkih arbitara kojima je prije svega stalo do zadovoljenja vlastitih političkih interesa.

Na kraju misnog slavlja biskup Bogović pozvao je okupljene na stvaranje mreže kojom će biti povezana sva mjesta hrvatskih stradanja, koja bi imala svoje sjedište na Krbavi pri Svetištu hrvatskih mučenika. Upravo su prve kršćanske zajednice čuvale uspomene svojih mučenika, te drugim zajednicama prenosile hrabro svjedočenje u mučeničkoj smrti. Upravo je na taj način u Rimskome Carstvu, pa i drugim krajevima, ispletena mučenička mreža, što je pridonijelo širenju kršćanstva. Ne možemo u borbi s moćnicima ovoga svijeta nametnuti naše potrebe i čuvati svoju nezavisnost. Ali, poput prvih kršćana, stvaranjem mreža svih hrvatskih mučeništava možemo puno toga učiniti, istaknuo je gospićko-senjski biskup i pozvao sve da se od Gvozdanskoga učini nešto što će biti poznato svakome Hrvat, u Hrvatskoj i u svijetu. ■

ENG Bishop of Sisak Vlado Košić led a celebration of the Eucharist on January 16 under the ruins of the old town of Gvozdansko, in the Banovina region, whose defenders laid down their lives 433 years ago in defence of this key Croatian defensive fortification.

DOMOVINSKI PROJEKTI ZNAISTVENICA IZ DIJASPORE

Piše: Vesna Kukavica

Hrvatske znanstvenice u iseljeništvu, rijetko prisutne u medijima, stvorile su svoje mjesto u centrima izvrsnosti američke, australske i europske znanstvene zajednice, slijedeći globalne tendencije o snažnijoj prisutnosti žena u znanosti 21. stoljeća poput Vlaste Bonačić-Koutecký

Trenutno najcitiranija hrvatska znanstvenica Vlasta Bonačić-Koutecký s berlinskoga Humboldtova sveučilišta gostuje kao predavačica u Zagrebu i rodnome Splitu, gdje je lani na tamošnjem sveučilištu pokrenula Interdisciplinarni centar za naprednu znanost i tehnologiju (ICAST). Riječ je o centru za potrebe primijenjene znanosti današnjice koja istovremeno zahtijeva pokretljivu organizaciju, neupitnu visoku kvalitetu te prepoznatljivu primjenu kako bi se oko interdisciplinarnih projekata privukla dokazana imena koja bi se mogla nositi s oštrom međunarodnom konkurencijom u natjecanjima za sredstva iz raznih fondova. Sjedište novoga znanstvenog centra je na Meštrovićevoj šetalištu u Splitu u prostorima znanog MedILS-a, što priskrbljuje dobre preporuke i splitskom Sveučilištu i samom ICAST-u. Početna djelatnost ICAST-a je multiinstitucionalna inicijativa u nanobiologiji i bioznanosti te ekologiji s fokusom na modeliranje, računalne znanosti i simulacije u sklopu europske i hrvatske mreže eksperimentalnih laboratorija. Taj korak vratio je optimizam u povratak stručnjaka u domovinu, odnosno poželjnu cirkulaciju naših znanstvenika, nasuprot sve većem hrvatskom migracijskom valu koji odnosi obrazovane ljude.

Vlasta Bonačić-Koutecký 17 godina je profesorica fizičke i teorijske kemije na uglednome njemačkom sveučilištu koje je dalo 29 nobelovaca. Splićanka je objavila više od 200 znanstvenih radova u vrhunskim znanstvenim časopisima, kojima se citiranost penje na 6.500 puta. Među pionirima teorijske fotokemije, jedno od najpoznatijih otkrića profesorice

Bonačić-Koutecký je spoznaja uloge stožastih presjeka u fotokemijskim procesima, na primjer u procesu vida. Ta otkrića otvorila su nova područja u fotokemiji te omogućila razumijevanje ultrabrzih molekularnih reakcija. Suraduje s mnogobrojnim eksperimentalnim istraživačkim timovima diljem svijeta u području kvantne kemije i dinamike s ciljem dizajniranja i razvijanja katalitičkih nanomaterijala. Obrazovala je mnogobrojne studente, što je rezultiralo nizom uspješnih znanstvenih karijera.

Od ukupno 3,682.826 stanovnika, preko 15 i više godina, 254.500 radno sposobnih građana RH ili njih 12,38% nalazi se na privremenom radu u inozemstvu, među kojima čak 31.526 pečalbara ima višu ili visoku školsku spremu. Dakle, to je puno veći udjel nego što je udjel visokobrazovanih radnika u ukupnoj populaciji Hrvatske koji iznosi samo 8,01%. Očito je kako Hrvatska, unatoč slabijoj razvijenosti, obrazuje kadar za visokorazvijene države, što je jedan od generatora produbljivanja njezine nerazvijenosti. Znatno broj naših doktora znanosti radi u zemljama Sjeverne Amerike, njih 301, dok ih se čak 637 zaposlilo u europskim državama. U znanstvenoj dijaspori dva puta je više muškaraca nego žena, iščitava se iz posljednjeg Popisa stanovništva RH. U zagrebačkome Ekonomskom institutu procjenjuju kako *proizvodnja* jednog doktora znanosti košta državu oko 100.000 dolara. Ako se ima u vidu da je na privremenom radu u inozemstvu prema službenim izvorima 999

naših doktora znanosti, nećemo zbrajati koliki je to gubitak za nacionalnu ekonomiju, već motivirati intelektualne elite u zemlji i inozemstvu da učestalije slijede *povratničke* ideje splitskoga ICAST-a i profesorice Vlaste Bonačić-Koutecký.

Sličan potez izvela je australska Korčulananka Frances Separovic, redovita profesorica na Odjelu kemije i prodekanica za znanost Sveučilišta iz Melbournea. Ona je ljetos u Splitu priredila znanstveni skup o membranskim polipeptidima, s naglaskom na spoznavanju polipeptida kao mogućih antibiotika, pod nazivom *Australia-Croatia Workshop on Antimicrobial Peptides*. Suradnju s domovinom pozdravlja i farmakologinja dr. Sanja Modrić iz SAD-a, predsjednica Američke akademije veterinarske farmakologije i terapijike, koja već 20-ak godina radi u Kanadi i SAD-u, a prva je žena koja obnaša šestogodišnji mandat u AAVPT-u. Vodeća svjetska neuroznanstvenica, rođena Ogušćanka, Mirjana Randić s Državnog sveučilišta Iowa u Amesu desetljećima nesebično pomaže znanstvenim novacima iz domovine. Zagrepčanka Hedvig Hricak (Hedviga Hričak), znanstvenica na Kalifornijskom sveučilištu u San Franciscu, danas je jedna od najpoznatijih američkih radiologinja. Iz SAD-a na razne načine pomaže hrvatskim radiolozima. Zasluzna je za nedavni prijevod američkog atlasa BI-RADS-a tj. *Breast Imaging Reporting and Diagnostic System* koji predstavlja standardizirani način interpretiranja slikovnih metoda pregleda koji se koriste u dijagnostici bolesti dojke.

Ove godine obilježava se stota obljetnica otkako je Marie Curie primila Nobelovu nagradu te aktualni 13. program *Žene u znanosti* Fondacije tvrtke L'Oréal i Unesco stavljaju kemičarke i fizičarke u središte pozornosti. Među 67 laureatkinja iz cijeloga svijeta u proteklih 13 godina bila je i naša Anita Kriško sa zagrebačkoga Instituta "Ruđer Bošković". ■

ENG Croatian women scientists from the American, Australian and European research communities are helping the homeland. Vlasta Bonačić-Koutecký, a chemist with the Humboldt University in Berlin has launched the Interdisciplinary Centre for Advanced Science and Technology (ICAST) at the University of Split, her native city.

Folkloriši ponovno u Crikvenici

U petak 14. siječnja održan je svečani završni koncert u Gradskoj športskoj dvorani u Crikvenici, koju su do posljednjeg mjesta ispunili Crikveničani i nekadašnji polaznici škole folklor koji su svojim kolegama došli pružiti glasnu potporu

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

Snimila: **Davorka Badurina**

Početkom mjeseca siječnja, već punih dvadeset godina, folkloriši iz cijeloga svijeta pristižu u Crikvenicu. Dolaze na Zimsku školu hrvatskog folklor koja je organizator i domaćin Hrvatska matica iseljenika.

Drugi je siječnja, predvečer. Recepcija hotela "Kaštel" zatrpata je kovčezima i tamburama. Smijeh i veselje, pozdravljanje, raspitivanje tko je već stigao, koga se očekuje, hoće li baš svi lanjski prijatelji doći ove zime? Žak iz Zagreba nudi svima domaće kolače, on se već smjestio u svoju sobu pa ima vremena pomoći curama oko prtljage. Svi su radosni i uzbuđeni: počinje još jedna svima draga škola folklor, dvanaest prekrasnih dana u kojima je sve lijepo: učenje, ples, sviranje, pjevanje, večernji programi i gostovanja izvornih grupa, zajedničke kave

Završetak svečanog koncerta Zimske škole folklor

Promocija knjige *Vila bana zvala priko Vrana*

tijekom pauze, šale i osobito pozitivna i vesela atmosfera.

80-AK POLAZNIKA IZ HRVATSKE I INOZEMSTVA

Te je večeri i sljedećih dana pristiglo osamdesetak folklornih plesača, tamburaša i svirača tradicijskih glazbala iz cijele Hrvatske, ali i iz Njemačke, Austrije, Slovačke, Mađarske i Bosne i Hercegovine. Nakon četiri godine ponovno je na programu Zimske škole folklor hrvatsko JADRANSKO PODRUČJE. Plesači će u športskoj dvorani srednjoškolskog centra "Dr. Antun Barac" učiti mnoge narodne plesove tog područja: otoka Krka, Raba, Cresa, Paga, šibenskog primorja i otoka, Trogira, Kaštela, Splita, otoka Brača, Šolte, Hvara, Korčule, Lasto-

va, Pelješca, makarskog i dubrovačkog primorja, Konavala, Župe Dubrovačke, dubrovačke kontradance, plesove doline Neretve, južne Hercegovine i Boke kotorske. Uz plesne korake i figure plesači moraju svladati i način pjevanja karakterističan za to područje te naučiti sve o narodnim nošnjama. Provodit će mnoge sate učeći osnove plesnog pisma *kinetografije* i slušati teorijske predmete o razvoju etnokoreologije i narodnoj plesnoj kulturi u Hrvata. Uistinu zahtjevan program koji traži puno rada tijekom cijelog dana, ujutro i poslije podne. Za to vrijeme tamburaši marljivo vježbaju u hotelu "Kaštel", usvajaju nove partiture pod ravnanjem maestra Stjepana Fortune i Dražena Šoića. U dvanaest dana sviranja razvili su se u solidan tamburaš-

ki orkestar – nitko ne bi posumnjao da ovi svirači tambura dolaze iz različitih sredina, da pripadaju različitim tamburaškim orkestrima, od Slovačke, Mađarske i Austrije pa sve do Rovinjskog Sela u Istri i Kaštela pokraj Splita.

OPHOD KOLENDARA

Dva hotelska kata iznad tamburaša sasvim je druga slika: svirači tradicijskih glazbala, lijeričari, gajdaši, svirači miha, šeću hodnicima i sviraju li, sviraju.... Naravno, uz budnu pažnju svog profesora

raši su se sjajno zabavili i na Hercegovačkoj i Dalmatinskoj večeri, gdje su uz predstavljanje nošnji, pjesama i plesova tih krajeva okusili i delicije koje su im pripremili polaznici iz tih krajeva. Kao i uvijek, održano je i sijelo, i Hepijada, ugostili su i dvije izvorne folklorne grupe, s otoka Krka i Raba, a prof. Bagur prikazao je dokumentarni film o sviranju lijerice. Predstavljena je i najnovija, veličanstvena monografija autorskog dvojca o. Zvonka Martića i Vide Bagura "Vila bana zvala priko Vrana", o tra-

Svirači tradicijskih glazbala

SVEČANI ZAVRŠNI KONCERT

I, kao i uvijek, prebrzo je došao kraj. U petak 14. siječnja održan je svečani završni koncert u Gradskoj športskoj dvorani u Crikvenici, koju su do posljednjeg mjesta ispunili Crikveničani i nekadašnji polaznici škole folklor koji su svojim kolegama došli pružiti glasnu potporu! Nakon koncerta slijedila je oproštajna zabava i zahvalnost vrsnoj ekipi predavača: voditelju prof. Andriji Ivančanu, prof. Vidi Baguru, Branku Šegoviću, Nenadu Milinu, dr. Goranu Orebu, Kristini Benko Markovici, Josipu Forjanu, Goranu Kneževiću i glazbenom korepetitoru Antunu Kotteku.

Ovogodišnju Zimsku školu folklor posebnost je obilježio dolazak ekipe Hrvatske radiotelevizije koja je tijekom sedmodnevnog boravka u Crikvenici snimila polusatni dokumentarni film u kojemu će biti, sigurni smo, prikazano sve ono vrijedno i lijepo što ovu školu folklor čini uistinu posebnom. ■

Stjepana Večkovića koji svakome od njih pojedinačno posvećuje posebnu pažnju, uči ih, ispravlja, pomaže u svladavanju tehnike sviranja na ovim neobičnim i sasvim posebnim glazbalima.

I tako iz dana u dan, polaznici Zimske škole folklor neumorno rade, zapisuju, vježbaju i vesele se večernjim satima kada, nakon večere, započinje neobvezni program u kojemu često sudjeluju svojim idejama. Od prvog dana škole folklor započinju pripreme za ophod kolendara, na blagdan Sv. tri kralja. Ove zime uvježbavali su starinske kolende, pjesme iz crikveničkog kraja, u tome su im pomogle izvorne pjevačice iz Crikvenice, Grižana i Triblja. Nazvali su to *kirskom kolendom*, po kraju kojemu ove pjesme pripadaju. Folklo-

dicijskoj odjeći, pjesmama i plesovima Hrvata u BiH. Poseban doživljaj za sve bio je premijerno prikazivanje dokumentarnog filma o koreografu i našem predavaču prof. Branku Šegoviću. A tek zajednički izlet u Gorski kotar! Tamo je bio, u suradnji s KUD-om "Zvir" iz Jelenja, organiziran doček grobničkih *dondolaša*, zvončara koji uza zvuke teških zvona obilaze sela objavljujući da je vrijeme karnevala, *mesopusta*, započelo.

Zabavljalo se i feštalo svake večeri, sviralo i pjevalo, bilo je tu i šala te je šaljiva oglasna ploča svakog dana ažurirana novim folkloraskim porukama...

Dalmatinska večer

ENG For the past twenty years folklore buffs from around the world have come to Crikvenica in early January. They come to participate in the Winter School of Croatian Folklore, organised and hosted by the Croatian Heritage Foundation.

Ivica Komadina - novi delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj

NJEMAČKA - Stalno vijeće Njemačke biskupske konferencije imenovalo je, na prijedlog Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije BiH, vlč. Ivicu Komadinu, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije, dosadašnjeg voditelja hrvatskih katoličkih zajednica Reutlingen, Metzingen i Tübingen, novim delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj, u trajanju od pet godina. Mandat je počeo 1. siječnja 2011., a traje do 31. prosinca 2015. godine. Vlč. Komadina preuzet će službu od dosadašnjeg delegata fra Josipa Bebića, koji odlazi na službu ravnatelja dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Vlč. Ivica Komadina rođen je 23. studenoga 1950. godine u Mostaru od majke Anke r. Glibić i oca Dominika. Osnovnu školu pohađao je od 1957. do 1965. u Mostaru, međubiskupijsku

gimnaziju od 1965. do 1969. u Zagrebu te ispit zrelosti u lipnju 1969. godine. Visoku teološku školu pohađao je u Sarajevu od 1969. do 1975. Za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije zaređen je 29. lipnja 1974. godine u Pologu kraj Mostara. Pastoralno se usavršavao od 1974. do 1975. u Sarajevu. Njemački jezik usavršavao je od 1975. do 1976. u Njemačkoj. Od studenog 1976. do studenog 1977. djelovao je kao župni vikar u njemačkoj župi sv. Marka u Eislingenu. Od prosinca 1977. do lipnja 1978. bio je voditelj Hrvatske katoličke misije Göppingen. Od lipnja 1978. do rujna 1989. djelovao je kao voditelj Hrvatske katoličke misije Balingen, a od rujna 1989. do sada vodio je hrvatske katoličke zajednice Reutlingen, Metzingen i Tübingen. Od svibnja 2003. član je svećeničkog vijeća u Biskupiji Rottenburg-Stuttgart, a od ožujka 2009. i član upravnog odbora svećeničkog vijeća u toj biskupiji. (Adolf Polegubić)

Predstavljene knjige fra Vlade Ereša

ZAGREB - U zagrebačkom samostanu hercegovačkih franjevac u Dubravi predstavljene su 25. siječnja dvije knjige hrvatskog misionara u Švicarskoj fra Vlade Ereša, pod naslovima: "Lijepo je moliti i raditi s našim narodom" te "Naš križni put u Lurdu". Govoreći o autoru i o knjigama posvećenima životu i radu hrvatskih iseljenika u zapadnoj Europi mr. Mario Raguž prisjetio se druženja s fra Vladom i njegove neiscrpne energije kada su u pitanju naši sunarodnjaci u ise-

ljeništvu. Potaknuo je autora da napiše i priručnik o tome kako treba voditi župu ili misiju jer njemu uspijeva animirati i stare i mlade odnosno uključiti ih u mnogobrojne i različite aktivnosti u svim misijama u kojima je do sada radio. Franjica Kos, govoreći o knjizi "Lijepo je moliti i raditi s našim narodom", istaknula je kako knjiga predstavlja pisani i slikovni dokument rada velike Hrvatske katoličke misije St. Gallen u Švicarskoj, misije koja okuplja 10.000 vjernika, raspršenih na prostoru od oko 100 četvornih kilometara. Kata Čančar predstavila je knjigu "Naš križni put u Lurdu". Djelo je nastalo kao plod višegodišnjih hodočašća naših vjernika iz njemačkih i švicarskih misija u poznato marijansko svetište. Upravo križni put u Lourdes oduševio je mnogobrojne hodočasnike HKM Lausanne-Wallis te svake godine kreću na put i sudjeluju u križnom putu koji su najčešće predvodili fra Vlado Ereš i fra Marinko Vukman. Dr. Božo Skoko predstavio je autora knjiga kao svećenika savršeno osjetljivog za druge. Ne čudi stoga njegov rad na karitativnom i humanitarnom planu, osobito za vrijeme Domovinskog rata. Fra Vlado je pokretač i organizator mnogobrojnih projekata za očuvanje hrvatske tradicije u tuđini, autor nekoliko knjiga, a opet fratar koji je bio i ostao malen i jednostavan, blizak svakome čovjeku. Autor predstavljenih knjiga fra Vlado Ereš na kraju je zahvalio svim suradnicima koji su mu pomogli pri objavljivanju dvaju djela, ali i svima koji su mu pomagali u misijama u Njemačkoj i Švicarskoj tijekom proteklih 20 godina rada. (IKA)

Osamdeset godina Hajdukovih veza s iseljeništvom

Izložba je postavljena na deset panoa, od čega je polovica posvećena prvoj momčadi koja je do devedesetih godina prošloga stoljeća, zahvaljujući iseljenicima, igrala na skoro svim kontinentima

Veterani Hajduka koji su igrali za iseljenike: Ante Ivković, Dragan Holcer i Vilson Đoni

Detalj s izložbe

gendarna turneja po Australiji 1990. godine kada je momčad nastupila bez crvene petokrake na dresu nakon što su čuli da je Sabor u Zagrebu donio odluku o osamostaljenju Republike Hrvatske. Iste godine 'Hajduk' je gostovao i u Sjevernoj Americi. I mlada 'Hajdukova' momčad se proslavila na turnejama po Australiji 1993. i 2003. godine, a kasnije su vezu s hrvatskim iseljeništvom održavali Hajdukovi veterani. U organizaciji tajnika veterana i bivšega Hajdukova prvotimca Ante Ivkovića Zonzija, veterani su nekoliko puta posjetili Sjevernu Ameriku i Australiju. U suradnji s HMI-jem Split organizirane su turneje u Čile i Argentinu, kao i dva puta vrlo uspješni posjeti Hrvatima u Crnoj Gori. Veza 'Hajduka' i iseljenika vidi se i po tome što su po cijelom svijetu osnivala društva koja su u svom nazivu nosila ime 'Hajduk', poput 'Hajduk Rolling Hills' iz Kalifornije ili 'Jadran Hajduk' iz Sydneya. Nerijetko se Hajdukovo ime nalazilo i na tablicama automobila. Izložbom 'Hajdukovo stoljeće uz iseljenišтво' započeo je ovogodišnji program proslave stogodišnjice splitskoga nogometnog kluba. Na izložbi je u ime 'Hajduka' govorio Ivan Kraljević iz Odbora za proslavu 100. obljetnice, zatim autorica, a izložbu je svečano otvorio Ivan Vestić, savjetnik za šport Grada Splita. ■

Tekst: Uredništvo

U godini obilježavanja 100. obljetnice splitskog NK 'Hajduk' obilježavamo i 80 godina Hajdukove aktivne suradnje s iseljeništvom. Velikoj splitskoj fešti pridružila se dokumentarnom izložbom i splitska podružnica Hrvatske matice iseljenika. Izložba Branke Bezić Filipović otvorena je 14. siječnja, u Smeđem salonu na Poljudu, pod naslovom 'Hajdukovo stoljeće uz iseljenišтво'. Na temu suradnje 'Hajduka' i iseljenišтва autorica izložbe napisala je prije nekoliko godina knjigu kojom je htjela pokazati koliko je 'Hajduk' utjecao na nacionalni identitet Hrvata izvan domovine, a najviše Splitsana i Dalmatinaca. Izložba je postavljena na deset panoa, od čega je polovica posvećena prvoj momčadi koja je do devedesetih godina prošloga stoljeća, zahvaljujući iseljenicima, igrala na skoro svim kontinentima. Ta suradnja započela je 1931. godine prilikom velike južnoameričke turneje, koja je bila dugo planirana, a realizirana tek nakon što je u Split došao Marko Marincević iz Lime i preuzeo ulogu menadžera.

Njegov sin Antonio, koji živi u Švedskoj, i danas je ponosan na pothvat svog oca. Sljedeća velika turneja bila je po Australiji 1949. godine. Odbor za organizaciju turneje u Sydneyu opunomoćio je Marina Alagića da pripremi uvjete za dolazak 'Hajduka'. Dolazak 'Bilih' s ponosom su dočekali hrvatski iseljenici, to više što ih je australski tisak nazivao 'nogometnom mašinom' i 'klasičarima nogometne igre'. Sve je pratio i iseljenički list 'Napredak', koji je čitalo iseljenišтво u Australiji i Novom Zelandu. Za utakmice se tražila 'karta više', a još su u živom sjećanju onih koji su bili na tim utakmicama. Tako se povjesničarka Mary Stenning sjeća da je i njezina majka išla na utakmicu. Nakon četiri godine 'Hajduk' je ponovno nastupio u Južnoj Americi i to u Čileu i u Argentini, gdje je momčad primio i tadašnji predsjednik Juan Peron. Nakon toga je slijedio turnir u New Yorku 1962. godine i turneja po Središnjoj Americi na prijelazu iz 1969. u 1970. godinu. 'Hajduk' je tada ostavio trag dobrim utakmicama pa su u Quitu osnovali klub pod imenom 'Hajduck'. Slijedili su nastupi po SAD-u i Kanadi sedamdesetih i osamdesetih godina te le-

žavali Hajdukovi veterani. U organizaciji tajnika veterana i bivšega Hajdukova prvotimca Ante Ivkovića Zonzija, veterani su nekoliko puta posjetili Sjevernu Ameriku i Australiju. U suradnji s HMI-jem Split organizirane su turneje u Čile i Argentinu, kao i dva puta vrlo uspješni posjeti Hrvatima u Crnoj Gori. Veza 'Hajduka' i iseljenika vidi se i po tome što su po cijelom svijetu osnivala društva koja su u svom nazivu nosila ime 'Hajduk', poput 'Hajduk Rolling Hills' iz Kalifornije ili 'Jadran Hajduk' iz Sydneya. Nerijetko se Hajdukovo ime nalazilo i na tablicama automobila. Izložbom 'Hajdukovo stoljeće uz iseljenišтво' započeo je ovogodišnji program proslave stogodišnjice splitskoga nogometnog kluba. Na izložbi je u ime 'Hajduka' govorio Ivan Kraljević iz Odbora za proslavu 100. obljetnice, zatim autorica, a izložbu je svečano otvorio Ivan Vestić, savjetnik za šport Grada Splita. ■

ENG In the year that will see the 100th anniversary celebrations of the NK Hajduk football club an exhibition has been opened that depicts the 70 years of collaboration between the soccer team and our emigrant communities.

Franjevačko blago iz samostana duž jadranske obale

Izložba nudi promišljanje o doprinosu i ulozi Franjevačke provincije sv. Jeronima u ukupnom artikuliranju i očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta

Skulptura Bogorodice s djetetom iz zbirke umjetnina franjevačkog samostana u Orebićima

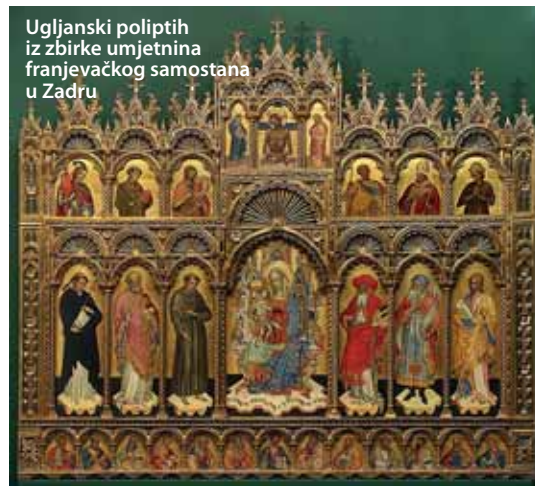

koja su za crkve i samostane Franjevačke provincije sv. Jeronima stvarali vrsni domaći i strani majstori i umjetnici. Autori stručne koncepcije izložbe su Miljenko Domijan, Igor Fisković, Radoslav Tomić, kustosica izložbe Ana Medić, likovni postav potpisuje Nikolina Jelavić Mitrović, a bogati katalog uredio je akademik dr. Igor Fisković.

MILOST SUSRETA

Ravnateljica Klovićevih dvora Vesna Kusin za ovu prigodu ističe - Izložba svjedoči o bogatom prilogu Franjevačke provincije sv. Jeronima hrvatskoj baštini i kulturi, a njome Galerija nastavlja sustavno okupljati, proučavati i javnosti predstavljati umjetničko i kulturno blago crkvenih redova koji djeluju na tlu Hrvatske. Izložba je ostvarena prigodom dviju obljetnica: 800. godišnjice utemeljenja franjevačkog reda 1209. godine i 800. godišnjice dolaska sv. Franje na hrvatsku obalu 1212. godine koji je dao poticaj širenju reda na našim prostorima. Svetoga Franju na hrvatsko tlo bacilo je olujno more, a taj događaj franjevci su označili kao "milost susreta". Otuda i na-

Ugljanski poliptih iz zbirke umjetnina franjevačkog samostana u Zadru

Tekst i snimke: HINA

Izložba naslovljena "Milost susreta - Umjetnička baština Franjevačke provincije sv. Jeronima", koja je otvorena potkraj prošle godine u Galeriji Klovićevi dvori, otkriva neprocjenjivo umjetničko blago čuvano stoljećima u samostanima i cr-

kvama reda "najpopularnijega zapadnjačkoga sveca" sv. Franje Asiškoga na prostorima jadranske obale. Dragocjeni povijesni dokumenti, jezikoslovna baština, iluminirani rukopisi, inkunabule, oltarne pale, poliptisi, drvena plastika, relikvijari, liturgijsko posuđe, misno ruho, prikazano je više od stotinu djela

Relikvijar Sv. Uršule iz zbirke samostana Male Braće, Dubrovnik

Stigmatizacija Sv. Franje iz franjevačkog samostana u Kamporu, Rab

živ izložbe kojim Galerija Klovićevi dvori javnosti pokazuje najbogatiju franjevačku riznicu umjetnina koja je stoljećima prikupljana i čuvana u mnogobrojnim crkvama i samostanima Franjevačke provincije sv. Jeronima, a koja se proteže od Istre do krajnjega juga Dalmacije. Prvi put okupljena na jednome mjestu, ta je riznica sada zabljesnula kao dar svima.

Jedan od autora izložbe, akademik Igor Fisković, o izložbi kaže "kako samostani i crkve Franjevačke provincije sv. Jeronima te sva njihova kulturna i umjetnička dobra i blaga najuvjerljivije tumače opću ulogu tog reda u hrvatskom društvu, a izložba pridonosi razumijevanju reda najpopularnijega zapadnjačkog sveca u nacionalnoj prošlosti, ali i današnjoj kulturi te savezu crkvenoga reda i pučanstva".

Na izložbi "Milost susreta" predstavljen je znatan dio blaga iz 20-ak samostana, a za ovu su prigodu umjetnine donesene s prostora jadranske Hrvatske. Veliki broj umjetnina nije mogao biti izložen zbog slabe očuvanosti, no podjednako i zbog veličine. Izabrane su umjetnine iz razdoblja od 14. do 19. stoljeća.

OD ROVINJA DO KOTORA

U nastojanju da se pokažu osobitosti i specifičnosti, obrisi i karakter umjetničke baštine vezane uz franjevački red - duž istočne obale Jadrana od Rovinja do Kotora, na izložbi se prati posebno graditeljska i umjetnička produkcija. Odabrane eksponate čini stotinjak umjetničkih slika, skulptura, ikona, liturgijskih predmeta, visokovrijednih primjeraka crkvenog ruha, iluminiranih rukopisa, te ostale važne arhivske i spomeničke građe. Izložena su djela talijanske umjetnosti, osobito mletačke, od ranog duecenta preko renesansnih i baroknih ostvarenja. Umjetnici kao što su Antonio i Bartolomeo Vivarini, Lorenzo Lotto, Francesco Francia, Bartolomeo Litterini, Jacopo Palma Mlađi, Baldassare D'Anna, Leandro Bassano, Petar de Riboldis, Tomaso Rues, Giovanni Bonazza, Francesco Cabi- anca i dr. svojim su radovima obogatili i osuvremenili našu umjetničku baštinu,

Bogorodica s djetetom iz zbirke umjetnina franjevačkog samostana u Zadru

dok specifična sinteza mletačkih impulsa s osobitostima lokalne tradicije uvijek poticajne okolnosti za nastanak vrijednih domaćih ostvarenja, poput djela Blaža Jurjeva Trogiranina, Dujma Vuškovića, Lovre Dobričevića, Nikole Božidarevića, Jurja Petrovića, Ivana Duknovića, Martina Benetovića i drugih.

Izložba nudi manja komorna djela, ali i monumentalne ansamble kojima su opremane franjevačke crkve, tu su i iluminirani rukopisi čija specifična misaonost i ljepota zadivljuju, kao i primjerci glazbenih ostvarenja sačuvanih u glazbenim arhivima samostana koji svjedoče o očuvanju lokalne, nacionalne pa i europske glazbene baštine. Izložba nudi promišljanje o doprinosu i ulozi Franjevačke provincije sv. Jeronima u ukupnom artikuliranju i očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta proizašlog, između ostalog, i iz humanističkih načela i učenja sv. Franje. Na taj način naša kultura baštini svoj specifični udio u cjelokupnome europskome kulturnom naslijeđu. ■

ENG *The Clemency of an Encounter – The Artistic Heritage of the Franciscan Province of St. Jerome is an exhibition that reveals the inestimable artistic treasure preserved for centuries in the Adriatic monasteries and churches of the order of the "most popular western saint," St. Francis of Assisi.*

Doček Nove godine uz klapsku pjesmu

‘Hrvatski klub Tampabay – Clearwater’, koji postoji već 16 godina, prije godinu dana dobio je svoje prostorije s okućnicom, koje je svečano otvorila Kolinda Grabar Kitarović, veleposlanica RH

L-D: Kruno Brkušić iz Chicaga, Jakša Gilić-klapa More, Branka Bezić Filipović, Mate Grgat-klapa More, Petar Pokupić iz Slatine, Igor Budeša-klapa More i Ljubica Šimunović, predsjednica kluba

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

Hrvati u Floridu najčešće dolaze kao umirovljenici pa vjerojatno zbog toga na području te američke države postoji mali broj hrvatskih klubova. Sada ih je samo tri, s tim da samo jedan ima vlastite prostorije. To je ‘Hrvatski klub Tampabay – Clearwater’, smješten u blizini Tampe. Klub postoji već 16 godina, ali su prije godinu dana izgradili svoje prostorije s okućnicom, koje je svečano otvorila Kolinda Grabar Kitarović, veleposlanica Republike Hrvatske u Washingtonu. Iako još uvijek otplaćuju kredit, članovi kluba nastoje njegovati kulturni identitet Hrvata na tom području Amerike. Kako svi kažu, za izgradnju kluba bio je vrlo zaslužan Lovro Vrbos, a aktualna predsjednica je Ljubica Šimunović.

U dogovoru s HMI-jem, podružnicom Split, u klubu je nastupila klapa ‘More-Split’, na dočeku Nove godine i na još jednom druženju koje je održano 7. siječnja. Klapa je u Clearwater donijela dašak Dalmacije, a za program iz ‘ravnice’ pobrinuo se slavonski harmonikaš Petar Pokupić iz Slatine. Tako je, barem pjesmom i svirkom, cijela Lijepa Naša bila na okupu. Unatoč tome što je Florida raj za umirovljenike, koji su mahom došli tu živjeti nakon radnog vijeka provedenog u Chicagu ili Clevelandu, gradovima koji nemaju tako blagu klimu, na novogodišnjoj večeri se vidjelo da i mlade obitelji ne zaobilaze Floridu. Nije izostao ni dječji smijeh, a to je ono što treba dati poticaj upravi kluba da još predanije radi.

Iste večeri uručena je nagrada obitelji godine, koja je u 2010. najviše pridonijela hrvatskom klubu. Nagradu, koju im je predao Lovro Vrbos, s ponosom su primili Vesna i Zvonko Crkvenčić.

Kako je veliki dio Hrvata u Floridi iz Dalmacije, klapa ‘More-Split’ se družila i s dalmatinskim obiteljima izvan kluba, naravno uz pjesmu. Treba spomenuti i one koji su dali svoj obol i za vrijeme Domovinskog rata poput šoltansko-zagrebačke obitelji Ive i Marijane Elezović, kao i Krune Brkušića, koji je za ovu prigodu došao iz Chicaga i to kao pojačanje klapi svojim osebnim tenorom. Također, treba spomenuti i sve ostale koji su se s klapom družili, pjevali i učinili sve da se osjećaju kao kod kuće, poput Frane i Helene Sorić, Božice Gregor, Borisa i Marije Babarović, Ivana i Zore Košta, te Eduarda i Gerde Martek. Uz pjesmu se pričalo o dalmatinskim otocima, ali i o zajedničkim prijateljima i poznanicima. Uz te priče se zaista moglo zaključiti da je svijet malen.

Klapu ‘More-Split’ u svome domu ugostila je i obitelj Marije i Koče Naumovski, koja živi u gradu Fort Myersu, dakle, nešto južnije. Marija je rodom iz okolice Zadra i ima turističku agenciju ‘Zadar travel’ s kojom je dogovorena buduća suradnja. Ona je osoba s kojom surađuju mnogobrojni Hrvati iz Floride, ali i iz Chicaga, gdje je smještena centrala njezine agencije.

Bilo bi lijepo da i ostali klubovi na Floridi imaju svoj prostor jer bez vlastitog prostora teško je održavati stalne aktivnosti, a druženje sa sunarodnjacima je najvažnije kada se živi daleko od domovine. ■

Lovro Vrbos predaje godišnju nagradu Vesni i Zvonku Crkvenčiću

ENG The highlight of the New Year's Eve and a January 7 party at the Croatian Club of Tampa Bay Inc in Clearwater, Florida, was a performance by the Klapa More-Split a cappella band, organised in collaboration with the Split branch office of the CHF.

Slikar povezao sudbine Dubrovnika i Vukovara

Izložba na simboličan način povezuje sudbinu dvaju gradova, Dubrovnika i Vukovara, slikama strahota, stradanja i razaranja izazvanih bezumnom ratnom agresijom, s temeljnom misli i porukom slikara - *Ne ponovilo se nikad*

Dvorana Sv. Klare

Obraćanjem Bogu, koji je i sam žrtvovan na križu, slikar molitvom traži nadu i spas. Dio izložbe prikazuje i onaj romantični dio autora, a to su slike nježnih krajolika na kojima je vidljiva neraskidiva veza slikara s motivima Dunava, drveća i čamaca uz rijeku – rekla je Maja Mozara, koja je uz autora i predsjednika Udruge dragovoljaca Domovinskog rata Igora Žuvelu pozdravila okupljene na otvorenju izložbe. U glazbenom dijelu programa nastupio je Kruno Težak. ■

Mate Kovačević – Eskaviljo

Napisala: **Maja Mozara**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik, Biskupije dubrovačke i Udruge dragovoljaca Domovinskog rata grada Dubrovnika, prigodom Dana branitelja grada Dubrovnika, u izložbenom prostoru svete Klare otvorena je izložba "Sjećanja na Vukovar" Mate Kovačevića – Eskavilja, hrvatskog slikara iz Njemačke.

Izložba na simboličan način povezuje sudbinu dvaju gradova, Dubrovnika i Vukovara, slikama strahota, stradanja i razaranja izazvanih bezumnom ratnom agresijom, s temeljnom misli i porukom slikara - *Ne ponovilo se nikad*.

Kako je prigodom otvorenja istaknula Maja Mozara, voditeljica ureda Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku, posebna snaga ovih slika i njihova poruka leže u činjenici da je Vukovar grad slikarove mladosti i najplodnijih godina njegova stvaralaštva. Vrlo osjećajan, autor je svoje uspomene i bol za zavičajem pretočio u slike. Česti motivi su mu slike razaranja, patnje i ljudskog stradanja, kojima umjetnik na svoj način izražava užas i protivljenje ratnome nasilju. Njegove slike pokazuju razumijevanje i duboku suosjećajnost s ljudskom sudbinom i žrtvom, često se bavi odnosom Boga i malog čovjeka.

Mate Kovačević – Eskaviljo rođen je 1944. u Podcrkavlju kraj Slavonskog Broda, mladost i najveći dio slikarskog i radnog vijeka proveo je u Vukovaru i Borovu. Iznimno talentiran i plodan slikar, do danas je imao više od 50 samostalnih izložbi te je sudjelovao na više od 100 zajedničkih izložbi u zemlji i inozemstvu (Pariz, Bonn, Beč, Oslo, Bologna, Linz, Ulm, Speyer, Bruxelles itd.). Dobitnik je mnogobrojnih priznanja, među kojima Srebrne medalje na izložbi u Bologni 1981. i Plakete grada Zagreba 1987. godine. Sudjelovao je na mnogim humanitarnim izložbama, a slike mu se nalaze u mnogobrojnim privatnim zbirkama i galerijama u domovini i inozemstvu. Živi i radi u Speyeru u Njemačkoj, gdje je kao slikar cijenjen i prihvaćen u slikarskim i kulturnim krugovima.

ENG *Memories of Vukovar*, an exhibition of the works of Mate Kovačević-Eskaviljo, a painter of Croatian extraction from Germany, organised by the CHF branch office in Dubrovnik, the Diocese of Dubrovnik and the local chapter of the Homeland War Volunteer Veterans Association, recently opened in Dubrovnik.

Matičina desetljeća

“Hrvatska matica iseljenika već je šest desetljeća u službi hrvatske dijaspore s više ili manje uspjeha. Prva četiri desetljeća protekla su u sklopu odrednica komunističkog režima, a zatim slijedi djelovanje u slobodnoj Hrvatskoj”

Dr. Ivan Čizmić

Razgovarala: **Vesna Kukavica**

Snimke: **Snježana Radoš i arhiva Čizmić**

Ivan Čizmić, znanstveni savjetnik emeritus Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar* iz Zagreba, renomirani je povjesničar hrvatskoga iseljništva. Autor je zapaženih monografija o prekooceanskom iseljništvu iz SAD-a, Kanade, Australije i Novoga Zelanda, te mnogobrojnih članaka o vanjskim migracijama razasutih u časopisima, koji su plod autorova istraživanja na autentičnim lokalitetima hrvatske dijaspore, koje je Čizmić

započeo još šezdesetih godina prošloga stoljeća zahvaljujući Fulbraithovoj stipendiji. Uz uglednu Godišnju nagradu za znanost (2005.) koju mu je dodijelio Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Čizmić je nositelj odlikovanja Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića (1999.).

Kao dugogodišnji djelatnik Matičina Povijesnog odjela, u kojemu je započeo karijeru, u razgovoru ocjenjuje značaj te naše najstarije institucije namijenjene iseljništvu, analizira kvalitetu Matičina posredovanja u životu hrvatskoga naroda izvan matične zemlje za vrijeme

burnih društvenih mijena tijekom 20. stoljeća te njezinu sadašnju aktivnost, a prigodom šezdesete obljetnice utemeljenja Hrvatske matice iseljenika.

Gospodine Čizmiću, recite nam kada je u Hrvatskoj počela institucionalna briga o iseljništvu?

- Iseljavanja Hrvata i iseljavanje iz Hrvatske nezaobilazni je dio naše povijesti te hrvatskoga civilizacijskog i kulturnog naslijeđa. Danas naše milijunsko iseljništvo živi u tridesetak zemalja svijeta u trećem, četvrtom i petom naraštaju.

Prije dvadesetog stoljeća glavna zapreka institucionalnoj skrbi za iseljenike bila je tuđinska vlast na našim prostorima te slabo razvijene komunikacije, posebice s prekoceanskim zemljama. Tijekom dvadesetog stoljeća politička izolacija hrvatskog iseljenništva (u prvoj i drugoj Jugoslaviji) omogućivala je tek pojedine oblike povezivanja iseljenih Hrvata s matičnom domovinom. Takva opća situacija pridonosila je većoj akulturaciji i asimilaciji određenih hrvatskih skupina u zemljama prijma, ali s druge strane poticala je mnoge aktivnosti za međusobno povezivanje iseljenih Hrvata radi očuvanja hrvatskog identiteta. Upravo u tim iseljeničkim grupacijama, koje su tiskale gotovo tri stotine iseljeničkih glasila, razvijala se ideja institucionalne povezanosti s matičnim narodom. Zasluga za pokretanje institucionalne brige matičnoga naroda za iseljeničtvo pripada osnivačima Matice, najviše iseljenicima povratnicima, čijom je inicijativom Matica iseljenika Hrvatske kao kulturna ustanova utemeljena 1951. godine.

No, tek je s uspostavom hrvatske državne samostalnosti i demokracije početkom devedesetih godina dvadesetog stoljeća, kada ustanova dobiva naziv Hrvatska matica iseljenika, bilo moguće sustavno obuhvatiti svekoliku brigu domovine za hrvatsko iseljeničtvo.

Koje su bile glavne aktivnosti Matice iseljenika Hrvatske?

- U Matici je od samog početka osnovan Povijesni odjel s glavnim svrhom prikupljanja i obrade povijesne građe o hrvatskim iseljenicima. Pokrenut je mjesečni časopis *Matica*, koji također ove godine obilježava šezdesetu obljetnicu uspješnog izlaska. Pet godina kasnije počinje se tiskati godišnjak *Iseljenički kalendar*, koji od devedesetih mijenja naziv u *Hrvatski iseljenički zbornik*. Organiziraju se tečajevi materinskog jezika, posjeti iseljenika zavičaju, razne kulturne i društvene te humanitarne aktivnosti. Bio je to značajan iskorak domovine u želji za stvaranjem čvrstih veza s iseljenim narodom.

Povijesni odjel Matice iseljenika dao je glavni poticaj znanstvenim istraživanjima hrvatskoga iseljeničtva, zar ne?

- Činjenica je da je Stjepan Lojen,

Znanstveni skup 450 godina Hrvata u Kanadi u Calgaryju: prof. Anthony Rasporich, Luka Budak i Ivan Cizmić

potpredsjednik Matice iseljenika Hrvatske, objavio 1963. godine značajnije publicističko djelo iz iseljeničke tematike pod naslovom *Uspomene jednog iseljenika*. Uz svoja sjećanja o djelovanju Hrvata u radničkom pokretu SAD-a, Lojen se obilno koristio građom iz Povijesnog odjela Matice. Međutim, na knjigu koja je isključivo posvećena iseljenicima iz Hrvatske dugo smo čekali. Tek je 1967. Većeslav Holjevac, predsjednik Matice, objavio cjelovitu knjigu *Hrvati izvan domovine*. Cilj te knjige bio je informirati našu javnost i iseljenike o migracijama iz Hrvatske, o nastajanju hrvatskih nacionalnih manjina u susjednim zemljama, o njihovu životu i radu, o odlasku Hrvata u susjedne zemlje, o nastanku hrvatskih naseobina, društava i organizacija u tridesetak zemalja na svim kontinentima, o doprinosu hrvatskih iseljenika na ekonomskom, kulturnom i političkom polju svojoj novoj i staroj domovini. Holjevčeva knjiga je prvi pokušaj takve vrste kod nas, a čitatelju pruža iscrpne informacije o našim iseljenicima i u tom pogledu je vrlo korisna.

Holjevac se zanimao za iseljeničtvo još dok je obnašao dužnost predsjednika Narodnog odbora grada Zagreba, surađujući s Maticom iseljenika. Njegov interes za suradnju s iseljenicima porastao je nakon što je 1961. posjetio SAD i tom prilikom bio gost u glavnom uredu Hrvatske bratske zajednice u Pittsburghu, gdje je bio srdačno primljen. Holjevac je tada stekao ispravan dojam kako je ta naša najstarija i najbrojnija iseljenička zajednica, kao pouzdan čuvar hrvatskoga nacionalnog identiteta među

američkim Hrvatima, idealan parter u suradnji iseljeničtva s domovinom. Na sreću, vodeći ljudi u HBZ-u, među kojima svakako treba istaknuti sadašnjega glavnog predsjednika Bernarda M. Luketicha, prihvatili su te rane Matičine inicijative. Dužnost predsjednika Matice iseljenika Hrvatske Većeslav Holjevac obnašao je od 1964. do 1968. godine.

Je li Većeslav Holjevac bio inovativan rukovoditelj Matičinih aktivnosti?

- Godine 1964. zaposlio sam se u Povijesnom odjelu Matice iseljenika i pozdano mogu reći kako je Holjevčevo vrijeme dalo izniman zamah Matici u svim aktivnostima. Jasno, u sklopu tadašnjih društvenih i političkih odrednica. U četverogodišnjem razdoblju u kojem se Većeslav Holjevac nalazio na čelu Matice iseljenika znatno su unaprijeđeni kulturno-prosvjetni, športski i znanstveni odnosi s prekomorskim Hrvatima. Međutim, u tim godinama Holjevac se i kao društveno-politički radnik i kao predsjednik Matice iseljenika suočio s novim procesom iseljavanja, koje će ostaviti duboki trag u životu tadašnje Jugoslavije i napose Hrvatske. Nakon 1960-ih godina započinje novi val odlazaka iz Hrvatske, slijedom stoljetnog procesa iseljavanja. To je bila nova emigracija ili, kako smo je zvali, "radnici privremeno zaposleni u inozemstvu". S područja Hrvatske počeo je, među prvim u Jugoslaviji, masovniji odlazak na "privremeni rad u inozemstvo". Vanjske migracije iz Hrvatske bile su najbrojnije u tadašnjoj Jugoslaviji i jedne od najvećih

Zgrada Hrvatske
matice iseljenika

u Europi. Za Hrvatsku, prema Holjevcu, to je problem koji ima političko-demografsko i ekonomsko značenje. Holjevac je uočio negativne strane prekomjernog iseljavanja govoreći da ono dovodi u pitanje normalni demografski i ekonomski razvitak hrvatskog naroda.

Kako Povijesni odjel Matice iseljenika prerasta u Zavod za migracije i narodnosti, a kako se razvija Matičin Kulturni i prosvjetni odjel?

- Često nije bilo moguće povući jasnu crtu između iseljenika i građana na privremenom radu, osobito na europskom kontinentu. Zato je Matica iseljenika, odnosno njezin Izvršni odbor, donio odluku u svibnju 1966. da njezin Povije-

sni odjel preraste u Zavod za migracije i narodnosti, kako bi se moglo učinkovitije znanstveno istraživati migracijske tokove iz Hrvatske. Matica iseljenika podržavala je također i istraživanja koja su započela u Geografskom institutu u Zagrebu, a nešto kasnije nastavljena u Centru za istraživanje migracija. Dok je Centar za istraživanje migracija u Zagrebu formirao specijaliziranu biblioteku i arhiv, koji se odnose na suvremene probleme iseljavanja iz Hrvatske, Zavod za migracije i narodnosti prikupio je mnogobrojne iseljeničke kalendare, almanahe, spomen-knjige, jubileje iseljeničkih organizacija, crkava, društava i klubova, zapisnike konvencija fraternalističkih organizacija i, dakako, iseljeničko novinstvo. Godine 1987. Centar za istra-

živanje migracija i Zavod za migracije i narodnosti integrirali su se u Institut za migracije i narodnosti. Na kraju bih želio istaknuti da je upravo Hrvatska matica iseljenika pomagala u institucionaliziranju znanstvenog rada na području hrvatskog iseljavanja. Zahvaljujući tome i ja sam objavio nekoliko knjiga o iseljenim Hrvatima, a spomenut ću i da sam bio prvi doktor znanosti na području hrvatskog iseljenništva.

Koje su najzanimljivije aktivnosti Matičina Kulturnog i prosvjetnog odjela?

- Svijest o značaju očuvanja i razvijanja materinskog jezika i kulture među hrvatskim iseljeništvom iščitava se i iz teksta koji proklamira osnivanje društva Matice iseljenika Hrvatske 1951. kao kulturne ustanove. Tečajevi hrvatskog jezika temeljna su djelatnost Hrvatske matice iseljenika od njezina osnutka do danas. Među mnogobrojnim jezikoslovcima i kulturnim djelatnicima koji su zaslužni za promicanje hrvatskoga jezika i kulture u bilingvalnim sredinama svijeta, u najširem puku, ovom prigodom izdvojit ćemo Antu Blaženčića kao pionira tečaja hrvatskog jezika među starijim hrvatskim iseljeništvom koje se naselilo u susjednim europskim zemljama: Austriji, Italiji, Mađarskoj, tadašnjoj Čehoslovačkoj i Rumunjskoj.

Na području kulturno-prosvjetnog djelovanja Matica je u dugom razdoblju bila vrlo uspješna zahvaljujući predanom radu profesora Ante Kličinovića i Silvije Letice, i dakako ostalih djelatnika Matice.

Akademik Petar Guberina utemeljio je 1962. godine Tečaj hrvatskoga jezika na akademskoj razini pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Matica je od početka slala svoje stipendiste, studente i učenike s raznih strana svijeta na taj tečaj – za što je Silvija Letica dobila Zahvalnicu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Interes za suradnjom s Filozofskim fakultetom proširio se prije 30 godina i na Pripremnu godinu studija za strane studente i studente iseljene Hrvatske iz cijeloga svijeta. Tijekom 60 godina postojanja Tečaj hrvatskoga jezika i Pripremnu godinu studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pohađalo je tisuće studenata iz 110 zemalja sa svih kontinenata. Veliki interes za taj akademski program pokazuju djeca hr-

vatskih iseljenika, iako u posljednje vrijeme raste i interes stranih studenata pripadnika najrazličitijih jezičnih zajednica.

Matica je zajedno sa Sveučilištem Kansas (SAD) pokrenula svoj program Ljetne škole hrvatskog jezika i kulture i u njemu bi se svake godine okupilo od 30 do 50 mladih osoba mahom iz hrvatskih etničkih zajednica. Na poticaj Hrvatske matice iseljenika 1991. godine akademski dio programa preuzima Sveučilište u Zagrebu. U međuvremenu se Matici otvorila suradnja s ostalim sveučilištima u svijetu – osobito onima gdje djeluju centri za hrvatske studije i to sa Sveučilištem Macquarie (Australija) i Sveučilištem Waterloo (Kanada).

Kako ocjenjujete rad Hrvatske matice iseljenika nakon osamostaljenja Republike Hrvatske?

- Hrvatska matica iseljenika već je šest desetljeća u službi hrvatske dijas-pore s više ili manje uspjeha. Prva četiri desetljeća protekla su u sklopu odrednica komunističkog režima do uspostave Republike Hrvatske, a posljednjih dva-deset godina pratimo rad Matice u slobodnoj i demokratskoj Hrvatskoj.

Iz različitih društvenih struktura iz domovine i dijas-pore izrečene su ocjene i osude Matičina rada s hrvatskom dijasporom za vrijeme komunističkog poretka, ali i pohvale za onaj dio ljudi i onaj dio posla koji se tijekom četiriju desetljeća obavljao na relaciji Matica – iseljeništvo, a izvan ideološkog okvira i u sklopu društvenog te kulturnog života hrvatskoga naroda. Od uspostave hrvatske državne neovisnosti Hrvatska matica iseljenika dijeli teškoće tranzicije s mladom hrvatskom državom i nastoji modernizirati način rada s našim ljudima u svijetu. Na temeljima nacionalne pomirbe svih hrvatskih političkih opcija, desne i lijeve provenijencije, inicijativom dr. Franje Tuđmana stvorena je samostalna Republika Hrvatska. Iseljena Hrvatska odazvala se programskim idejama povjesničara Tuđmana, koji je prvi put boravio u iseljeništvu i to u SAD-u 1966. i to kao član Izvršnog odbora ondašnje Matice. Krajem osam-desetih Tuđman organizira hrvatski pokret među iseljeništvom, koje se odazvalo i dalo neprocjenjiv doprinos uspostavi hrvatske države. Tu je svehrvatsku po-

mirbu Hrvatska matica iseljenika obje-ručke dočekala i omasovila svoje pro-grame među našim ljudima u svijetu na svim kontinentima.

Koji su programi postigli najbolje rezultate u cjelokupnome Matičinu djelovanju?

- Uz škole hrvatskoga jezika i kultu-re, mjesečnik Maticu i godišnjak te pe-desetak knjiga iseljeničke tematike, naj-više pohvala među iseljeništvom osvojili su šport i folklor. Folklorni programi su dobili na značaju zahvaljujući iznimno uspješnim gostovanjima po staroj do-movini tamburaških festivala Omladin-ske kulturne Federacije Hrvatske bratske zajednice SAD-a i Kanade još od 1976.

naovamo, prigodom kojih gotovo tisu-ću mladih američkih Hrvata nastupa u KD Vatroslava Lisinskog i na drugim značajnim pozornicama u svim hrvat-skim regijama.

Športski programi postigli su još veći uspjeh, osobito Matičinom suradnjom s Nogometnim savezom Hrvatske koji je povezivao iseljeničke nogometne klubove. Taj športski program organizirao je Ante Pavlović. Sva politička i inte-lektualna nastojanja iseljenih Hrvata u drugoj polovici dvadesetog stoljeća bila su usmjerena prema različitim oblici-ma borbe za hrvatsko nacionalno oslo-

bođenje i odcjepljenje od Jugoslavije, u čemu se nisu izdvajala ni športska druš-tva. Okupljanja radi očuvanja kulturno-ga i socijalnoga identiteta bila su prože-ta tom temeljnom djelatnošću iseljenih Hrvata, a zoran primjer za to su šport-ski klubovi s imenom *Croatia*, kojih je u hrvatskom iseljeništvu više od stoti-nu. Među tim hrvatskim nogometaši-ma u iseljeništvu izrasli su mnogobroj-ni reprezentativci prijateljskih zemalja – koje su među prvima priznale samo-stalnu Republiku Hrvatsku.

Kako vidite budućnost Hrvatske matice iseljenika?

- Rasprave o migrantima u zemlja-ma prijma danas su češće nego ikad pri-je jer je to povezano s globalizacijskim procesima. Time migranti, osim dosa-dašnje dominantne uloge glavnih su-dionika na tržištu radne snage, dobiva-ju novu socijalnu i kulturnu ulogu na svim razinama - pogotovo što je počet-kom 21. stoljeća svaka 35. osoba na Ze-mљи međunarodni migrant. Ta činjeni-ca obvezuje Hrvatsku maticu iseljenika da osmisli nove metode rada, osobito s naraštajima naših ljudi koji su rođeni u multietničkim zemljama svijeta, od Či-lea do Kanade, od SAD-a do Australije i Novoga Zelanda, kao i s onima koji odrastaju u europskim zemljama.

Svakako treba pojačati suradnju na kulturnome planu i to onu koja podra-zumijeva reprezentativne uzorke visoke kulture i umjetnosti. Umjetnička ostvare-nja iz našega iseljeništva treba sustavno pratiti i prezentirati u Republici Hrvat-sknoj. Da bi opstala u suvremenim prili-kama, Hrvatska matica iseljenika mora privući što više sudionika iz iseljeništ-tva u obrazovnim projektima, a ne bi se smjela pasivizirati niti u drugim gra-nama – za što joj je potreban veći pro-račun. Kulturni turizam daje neslućene mogućnosti Hrvatskoj matici iseljenika.

I na kraju, nove tehnologije otvorile su nevjerojatne mogućnosti za suradnju s iseljeništvom u svim područjima ljud-ske djelatnosti, a kako vidim Hrvatska matica iseljenika već je počela uspješno koristiti prednosti te tehnologije - pri-mjerice u realizaciji prvoga Hrvatskoga internetskog tečaja materinskog jezika. ■

ENG An interview with renowned Croatian emigrant history expert and long-time CHF associate Ivan Čizmić on the occasion of the 60th anniversary of the Croatian Heritage Foundation.

Kristina Kukolja osvojila uglednu radijsku nagradu

Kristina Kukolja (u sredini)
s kolegama sa SBS-a

AUSTRALIJA - Novinarki hrvatskoga programa na Radiju SBS iz Melbournea Kristini Kukolji potkraj prošle godine dodijeljena je ugledna nagrada Walkley Award za dokumentarnu emisiju "Odjeci Srebrenice" (*Echoes of Srebrenica*), emitiranu u sklopu programa *World View* u srpnju u povodu 15. obljetnice masakra koji se dogodio u bosanskoj gradici Srebrenici 1995. godine.

Tijekom mjeseci strpljivog prikupljanja podataka i potresnih ispovijesti složen je dojmljiv radiodokumentarac o ljudima koji su preživjeli masovni pokolj i o ulozi koju su u poslijeratnim događajima odigrali mnogobrojni Australci. Emisija je omogućila Kukolji nominaciju i dodjelu ugledne novinarske nagrade u kategoriji specijalnih dokumentaraca.

"Bilo je prekrasno biti u društvu tako uglednih novinara koji su me prihvatili kao jednu od njih", priznala je Kristina Kukolja Hrvatskome vjesniku. "Još uvijek sam oduševljena nagradom."

Žiri koji je ocjenjivao radove za *Walkley Award* naglasio je da "Kukoljin rad otkriva nove podatke, donosi obnovljenu priču od univerzalnog značaja, uspijevajući na primjeru iskaza pojedinaca oslikati patnju naroda. Odjeci Srebrenice iskazuju elemente detaljizirane istrage, odličnu tehniku intervjua uz uredničke zahvate iz kojih izranjaju priče o gubitku, razdvajanju i beznađu. Izvrstan je to i dojmljiv primjer radionovinarstva".

Rođena Zagrepčanka, Kristina Kukolja djetinstvo je provela između Engleske i Hrvatske, stigavši u Australiju 1994. Godine 2005. vratila se u Zagreb, gdje je surađivala u nekoliko magazina koji su se bavili turizmom, modom, zabavom i životom. Programu na hrvatskom jeziku na Radiju SBS u Melbourneu pridružila se krajem 2008. (S. Habjanović, *Hrvatski vjesnik*)

Predsjednik HSK-a Josip Ante Sovulj (SAD)

Uskoro Konvencija Hrvatskoga svjetskog kongresa u Zagrebu

ZAGREB - Konvencija HSK održat će se u Zagrebu od 10. do 12. ožujka u velikoj dvorani HMI-ja u Zagrebu. Bit će to susret delegata nacionalnih kongresa diljem svijeta u godini u kojoj ova krovna hrvatska iseljenička udruga slavi svoj 18. rođendan.

Hrvatski svjetski kongres osnovan je 1993. godine u Zagrebu, a kao krovna hrvatska iseljenička udruga ujedinjuje 30 nacionalnih kongresa iz 30 država svijeta u kojima hrvatski iseljenici žive u malo većem broju. HSK je neprofitna, nevladina i nestranačka organizacija koja okuplja i povezuje hrvatske iseljeničke udruge i ustanove izvan domovine, a u cilju stvaranja uvjeta za njihovo što uspješnije djelovanje za nedvojbene interese domovine i izvan-domovinstva.

HSK na svjetskoj i nacionalnoj razini djeluje s pomoću radnih odbora (RO za gospodarstvo i ulaganje; za autohtone hrvatske manjine; za kulturu, prosvjetu i šport; za promidžbu, medije, lobi; za mladež; za povratak u domo-

vinu; za čuvanje hrvatske baštine...). Kongres je član ECOSOC-a, Vijeća Ujedinjenih naroda s konzultativnim statusom.

Na svojim redovitim godišnjim susretima u domovini HSK dodjeljuje vrijedna godišnja priznanja i nagrade značajnim pojedincima i institucijama.

Hrvatski svjetski kongres djeluje u 30 država, među kojima u Argentini, Australiji, Austriji, Belgiji, Brazilu, Crnoj Gori, Čileu, Danskoj, Francuskoj, Italiji, JAR-u, Kanadi, Lihtenštajnu, Mađarskoj, Makedoniji, Nizozemskoj, Norveškoj, Novom Zelandu, Njemačkoj, Peruu, Rumunjskoj, SAD-u, Slovačkoj, Sloveniji, Srbiji, Švedskoj, Švicarskoj, Urugvaju i Velikoj Britaniji.

Predsjednik Kongresa je Josip Ante Sovulj (SAD), glasnogovornik fra Šimun Šito Ćorić (Švicarska), glavni tajnik Franjo Pavić (Njemačka), rizničarka Diana Vukušić, a ravnateljica Domovinskog sjedišta Željka Lešić, novinarka časopisa "Matica".

Dvije ljubavi - tango i hrvatski folklor

Terrazas u Hrvatsku dolazi svake godine kako bi održao plesnu radionicu namijenjenu plesačima tanga. Već treću godinu zaredom održava plesne večeri na kojima pokazuje zašto se treba zaljubiti u tango

Napisala: **Željka Lešić** Snimio: **Hrvoje Salopek**

U ovogodišnjem nastavku projekta "Srijedom u Matici" ugostili smo 26. siječnja izvrnog plesača i učitelja tanga Gullierma Miguela Terrazasa Muellera, koji dva mjeseca boravi u Hrvatskoj podučavajući tango. U nazočnosti ravnateljice HMI-ja Katarine Fuček i zaljubljenika u tango, razgovor sa simpatičnim Willyjem vodila je dojmljivo kao i uvijek Ljerka Galic. Magični, strastveni tango nazočnima su, uz izvrnog Willyja, predstavile plesačice Marijana Stipić (HNK), Irena Matica i Petra Matutinović (Lado) te plesač Ramon Noa Caraballo (plesna škola Cuba Danza & Corazon). Willy Terrazas, sin Hrvatice iz Buenos Airesa i oca Bolivijca, plesom se bavi tridesetak godina, no izvrno pleše i hrvatski folklor. Voditelj je hrvatskih amaterskih društava u Buenos Airesu: Zrinski, Marija Bistrica i Drina, a direktor je i voditelj plesne skupine

Druženje je završilo zajedničkim tangom

Willy u razgovoru s voditeljicom Ljerkom Galic

HR-TANGO, koja u svom programu ujedinjuje hrvatski folklor, argentinske narodne plesove i tango. Uspješno nastupaju diljem Argentine i svijeta. "S majčinom domovinom povezuju me snažni osjećaji i odgajan sam u hrvatskom duhu", kaže Willy te ističe kako je hrvatski jezik naučio od majke Jasne, Zagrepčanke koja je 1945. s obitelji morala emigrirati u daleku Argentinu. Također, svi njegovi ukućani govore hrvatski, pa i otac Bolivijac, a baka, mama i teta stalno su govorile o lijepoj domovini Hrvatskoj pa je logično da znaju jezik svojih korijena. Terrazas u Hrvatsku dolazi svake godine kako bi održao plesnu radionicu namijenjenu plesačima tanga. Već treću godinu zaredom održava plesne večeri na kojima pokazuje zašto se treba zaljubiti u tango. Zagrebački Willyjevi nastupi 2008. u bufetu Kinoteka, 2009. u lounge baru Spoon i riječkome caffè baru Indigo oduševili

su sve prisutne. Prošle godine u veljači u klubu Shamballa iznenadio je nazočne Zagrepčane izvrnom 'Argentinskom noći', a još jednu takvu održat će u veljači ove godine. Zajedno sa suradnicima marljivo vježba u dvorani Hrvatske matice iseljenika kako bi se na najbolji način predstavili na skoroj 'Argentinskoj noći'. Znanje i vještine u tangu Terrazas je stekao na Universidad del Tango u glavnome argentinskom gradu. Druženje je završilo zajedničkim tangom. Plesali su domaćini i gosti, profesionalci i amateri, ravnateljica i *matičari*... Jednom riječju, bila je to Srijeda koje ćemo se uvijek s radošću sjećati. ■

ENG In this year's continuation of the Wednesday's at the CHF project we played host to a brilliant dancer and tango teacher, an Argentinean of Croatian extraction, Guillermo Miguel Terrazas Mueller, who is in Croatia for two months to teach tango.

U isto vrijeme i radosni i tužni

Predstavljena je monografija "Sestre Presvetog Srca Isusova u Neussu (1969. - 2009.)" koja je objavljena u povodu 40. obljetnice djelovanja hrvatskih sestara u Neussu, autorice s. Dobroslave Mlakić

Predstavljanje monografije

teljstva gradova Rijeke i Neussa, a koje je nastalo upravo zaslugom sestara. Tužan je jer dolazi kraj dugogodišnjoj prisutnosti sestara u Neussu.

Zatim je predstavljena dvojezična monografija (hrvatski i njemački) s. Dobroslave Mlakić "Sestre Presvetog Srca Isusova u Neussu (1969. - 2009.)". O monografiji su govorili urednik Žive zajednice dr. Adolf Polegubić i župnik dušobrižničkog središta Neussa te dekan okruga Rhein-Neuss mons. Guido Assmann.

Dr. Polegubić je istaknuo: "Pred nama je još jedna vrijedna monografija, posebno uz one koje su objavile hrvatske katoličke misije i zajednice u Njemačkoj, u kojima se govori o zauzetosti Hrvatica i Hrvata u ovoj zemlji. Dakako da je ovdje riječ o zauzetosti hrvatskih redovnica u Neussu i njihovu djelovanju u tome gradu. Objavljena je u povodu 40. obljetnice djelovanja hrvatskih sestara Presvetoga Srca Isusova u Neussu, od 1969. do 2009. Autorica monografije je s. Dobroslava Mlakić, a izdavač je Družba sestara Presvetoga Srca Isusova iz Rijeke. Monografija je, kako i dolikuje, posvećena svim živim i preminulim sestrama koje su djelovale u Neussu, kao i prijateljima i dobročiniteljima koji su sestre prihvatili kao svoje. U ovoj dvojezičnoj monografiji dokumentirano je i zanimljivo prikazano četrdesetogodišnje djelovanje sestara Presvetog Srca Isusova u službi bolesnih i nemoćnih osoba u Neussu na Rajni, gradu koji se nalazi u Kölnskoj nadbiskupiji u Njemačkoj."

Napisao i snimio: **Adolf Polegubić**

Hrvatske redovnice Družbe sestara Presvetog Srca Isusova sa sjedištem u Rijeci na Drenovi svečano su se oprostile od grada Neussa, u kojem su skoro 42 godine s odanošću vodile brigu o starijim osobama u Domu za nepokretne i bespomoćne osobe Srca Isusova. Svečano misno slavlje tim je povodom u župnoj crkvi - bazilici sv. Kvirina - predvodio izaslanik riječkog nadbiskupa mons. Ivana Devčića, mons. Milan Špehar.

Dan ranije, u subotu 11. prosinca u Domu Srca Isusova bilo je i svečano i dirljivo. Od sestara se tom prigodom biranim riječima oprostio pročelnik socijalne skrbi grada Neussa Stefan Hahn. Među uzvanicima bio je i riječki nadbiskup mons. Ivan Devčić, gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel, zamjenik gradonačelnika Neussa Thomas Nickl, generalni konzul R. Hrvatske iz Düsseldorfa Vjekoslav Križanec i konzul Kristijan Tušek, delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj i ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozem-

stvu fra Josip Bebić, vrhovna glavarica družbe s. Felicita Špehar, koja je tom prigodom rekla:

"Zahvalni smo Bogu za sve što smo mogle učiniti u Domu Srca Isusova ovdje u Neussu, kao i građanima ovoga divnoga grada koji su nas srdačno primili. I dalje ćemo ostati povezani u molitvi i duhu, iako ćemo uskoro nastaviti svoje djelovanje u Hrvatskoj."

PRIJATELJSTVO RIJEKE I NEUSSA

Mons. Devčić istaknuo je kako je u isto vrijeme i radostan i tužan. Radostan zbog dugogodišnjeg djelovanja sestara u tome gradu i zbog dvadesetogodišnjeg prija-

Naslovnica monografije

VELIKI GUBITAK ZA GRAD NEUSS

Nakon svečanosti u Domu sv. Josipa, grad Neuss organizirao je u Gradskoj staroj vijećnici svečani oproštaj od sestara, a ujedno je to bila svečanost prigodom dvadesetogodišnjeg prijateljstva gradova Neussa i Rijeke. Gradonačelnik Neussa Herbert Napp rekao je kako je to istovremeno prigoda za radost zbog dvadesetogodišnjeg prijateljstva s gradom Rijekom, ali i tužan trenutak zbog odlaska sestara iz Neussa u Rijeku. "Sestre su više od četiri desetljeća s puno ljubavi i odanosti vodile brigu o starijim osobama u Domu za nepokretne i bespomoćne osobe Srca Isusova u Neussu. Sada ih čekaju novi zadaci u domovini. Za naš grad to je veliki gubitak, ali razumijemo odluku o povratku sestara te im ujedno ovom prigodom izražavam svoju duboku zahvalnost za sve što su učinile u našem gradu."

Gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel rekao je kako s radošću ponovno dolazi u taj prijateljski grad s kojim Rijeka već dvadeset godina na raznim područjima njeguje prijateljstvo i suradnju. "Dio toga lijepog prijateljstva Rijeke i Neussa su i časne sestre Družbe Presvetoga Srca Isusova koje su svojim dugogodišnjim predanim radom u Neussu stekle naklonost građana Neussa te tako utrle put prijateljstvu naših gradova." Ujedno je poželio sestrama sretan povratak u domovinu, u Rijeku na Drenovu, gdje ih čekaju nove zadaće. Generalni konzul Križanec čestitao je na dvadesetoj obljetnici prijateljstva Neussa i Rijeke te je za-

Svečani oproštaj

hvalio sestrama za sve što su učinile u tome gradu. Ujedno je prenio pozdrave veleposlanika R. Hrvatske iz Berlina dr. Mira Kovača.

Gradonačelnik Napp uručio je sestrama u znak zahvalnosti prigodan dar i svijeće, a vrhovna glavarica s. Špehar darovala je gradonačelniku novoobjavljenu monografiju te je zahvalila na svečanom oproštaju grada Neussa od sestara te istaknula kako vjeruje da će se sjeme prijateljstva između tih dvaju gradova, koje su sestre svojim radom i djelovanjem posijale, dalje razvijati i rađati bogatim plodovima. U glazbenom dijelu nastupili su Komorni orkestar Neussa i klapa "Nevera" iz Rijeke. Na kraju svečanosti priređen je domjenak.

SVEČANI PRIJAM

U petak 10. prosinca gradonačelnik Neussa Napp priredio je svečani prijam za članove diplomatskog zbora, istaknute gospodarstvenike, političare i ostale. Odazvalo se oko 400 uzvanika, a među njima su bili i hrvatski predstavnici - riječki nadbiskup mons. Devčić i vrhovna glavarica s. Špehar, riječki gradonačelnik Obersnel, generalni konzul Križanec, vicekonzul Ivan Sablić i konzul Tušek. Komorni orkestar iz Neussa izveo je djela hrvatskih glazbenika Sorkočevića

i Jakova Gotovca, a nastupila je i klapa "Nevera" iz Rijeke.

Od Neussa se krajem godine oprašta pet sestara koje se vraćaju u domovinu. U svečanom oproštaju sudjelovale su i druge sestre koje su tom prigodom došle iz domovine, a djelovale su u tom domu. ■

Svečani prijam gradonačelnika Neussa

Neuss – Božićni sajam

ENG The Croatian nuns of the Sisters of the Most Holy Heart of Jesus, based in Rijeka, have said their formal farewell to the German town of Neuss, where for almost forty-two years they dedicated themselves to the care of elderly people in a home for the disabled and infirm.

O inojezičnome hrvatskome jeziku

Ovakav specijalizirani skup veliki je doprinos podučavanju hrvatskoga na stranim sveučilištima, lektoratima i hrvatskim školama čime će pridonijeti daljnjem njegovanju i očuvanju hrvatskoga jezičnog identiteta u svijetu

Uvodničarka Zrinka Kolaković
na okruglom stolu Lektor -
nastavnik ili supermen

Napisala: **Lada Kanajet Šimić**

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu održao se od 20. do 21. prosinca 2010. Treći međunarodni znanstveni skup "Hrvatski kao drugi i strani jezik" – III. HIDIS, koji se bavi poučavanjem i proučavanjem hrvatskoga onih koji ga uče kao neizvorni govornici. Skup je organizirao Odjel za kulturu hrvatskoga jezika Hrvatskoga filološkog društva, u surorganizaciji s Filozofskim fakultetom u Zagrebu, a okupio je teoretičare učenja i usvajanja jezika, lektore i nastavnike hrvatskoga kao stranoga jezika i drugoga jezika na hrvatskim i inozemnim obrazovnim ustanovama te druge stručnjake iz raznih obrazovnih, znanstvenih i državnih institucija.

Svečanom otvorenju u Vijećnici Filozofskog fakulteta nazočio je dekan prof. dr. sc. Damir Boras i pročelnik Odsjeka za kroatistiku prof. dr. sc. Mateo Žagar.

Nakon pozdravnih riječi pročelnika Žagara te predsjednice Organizacijskog

odbora Skupa prof. dr. sc. Zrinke Jelaske i zamjenice dr. sc. Lidije Cvikić, uslijedio je rad u dvije sjednice, a sadržavao je sljedeće teme: Hrvatski kao nasljedni jezik I i II, Nastava inojezičnoga hrvatskoga, Priručnici i nastava inojezičnoga hrvatskoga, Struktura hrvatskoga jezika, Procjenjivanje, Hrvatski i drugi jezici, Formalni pristupi i Hrvatski za s(v)e.

HRVATSKI KAO NASLJEDNI JEZIK

Održana su i dva pozvana izlaganja (Ina Ferbežar, Slovenija i David Singleton, Velika Britanija), posterska sekcija, predstavljanje knjiga i časopisa, okrugli stol na temu Lektor – nastavnik ili supermen te dramska radionica voditeljice Grozdane Lajić Horvat. Zbog obrađene problematike i sadržaja bliskih programima Hrvatske matice iseljenika, izdvojamo sljedeća izlaganja u sjednici Hrvatski kao nasljedni jezik - Petar Vuković: Hrvatski u Vojvodini - status, uporaba, stavovi; Diana Stolac: Hrvatski jezik na Tasmaniji - zapisi sa studijskoga boravka; Aleksandra Ščukanec: Položaj gradišćanskohrvatskoga jezika u austrijskome

obrazovnom sustavu – iskustva i stavovi; Mia Batinić: Morfološka adaptacija imeničkih talijanizama u moliškohrvatskome govoru Mundimitra; Elena Petroska i Lidija Cvikić: Nasljedni jezici i njihovi govornici u SAD-u: primjer makedonskoga i hrvatskoga; Dunja Pavličević-Franić, Tamara Gazdić-Alerić i Katarina Aladrović Slovaček: Jezične kompetencije učenika u hrvatskoj nastavi u inozemstvu; Lada Kanajet Šimić i Lidija Cvikić: hrID – hrvatski izvan domovine - nova mrežna stranica Hrvatske matice iseljenika. Za nastavu inojezičnoga hrvatskoga također su vrlo korisna i poticajna bila sljedeća izlaganja - Sanja Baričević i Marijana Bašić: Primjena besplatnih elektroničkih knjiga u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika; Josipa Korljan i Eni Buljubašić: Književnost i nove tehnologije - pristup poučavanju hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika; Želimir Ciglar: Kako uz pomoć bloga i portala smanjiti strah od jezika i pisma – iskustva u nastavi hrvatskoga jezika u Republici Makedoniji; Ivana Barkijević: Mogućnost uporabe blogova u poučavanju hrvatskoga kao stranoga jezika.

Ovakav specijalizirani stručni, znanstveni skup koji se jedini bavi upravo tim područjem znanosti, veliki je doprinos podučavanju inojezičnoga hrvatskoga na stranim sveučilištima, lektoratima i hrvatskim školama čime će pridonijeti daljnjem njegovanju i očuvanju hrvatskoga jezičnog identiteta u hrvatskim zajednicama u svijetu. ■

ENG The third international Croatian as a Second and Foreign Language expert symposium, which delves into the study and teaching of Croatian to those learning it as non-native speakers, was held recently at the University of Zagreb's Faculty of Humanities and Social Sciences.

Jedinstven izdavački pothvat u europskim razmjerima

Hrvatska književna enciklopedija nezaobilazan je priručnik stručnjacima koji se profesionalno bave hrvatskom književnošću, ali i običnim čitateljima koji žele nešto više doznati o povijesti i suvremenosti pisane riječi u Hrvatskoj

Tekst i snimka: HINA

Kapitalno djelo hrvatske leksikografije - prva dva sveska Hrvatske književne enciklopedije - s biografijama pisaca iz svih razdoblja hrvatske književnosti i interpretacijama najvažnijih djela, predstavljeno je u Leksikografskom zavodu Miroslava Krleža.

Prva dva sveska, od A do Ma, dio su velikoga nacionalnoga enciklopedijskog projekta Leksikografskog zavoda kojim će u četiri sveska na 2.400 stranica biti obuhvaćena 5.221 natuknica. Preostala dva sveska bit će objavljena iduće godine.

Uz biografije i interpretacije djela, u enciklopediji su obrađeni i svi važniji hrvatski časopisi i novine te strani časopisi u kojima su surađivali naši pisci. U preglednim člancima obrađeni su svi književni rodovi i važnije vrste, stilska razdoblja i stilski pravci u hrvatskoj književnosti te naše književne veze s drugim nacionalnim književnostima. Hrvatska književna enciklopedija donosi i članke o svim važnijim institucijama i udrugama pisaca koji utječu na razvoj književnog života. Sadrži i biografije stranih pisaca koji su utjecali na hrvatsku književnost, stranih kroatista te svih važnijih prevoditelja. Posebna pozornost posvećena je jeziku hrvatske književnosti, a nije zanemarena ni dijalektalna književnost.

Hrvatsku književnu enciklopediju predstavili su glavni urednik Velimir Visković i njegov zamjenik Zoran Kravar te suradnici Nedjeljko Fabio, Viktor Žmegač, Marko Grčić i Krešimir Nemec.

Riječ je o kapitalnom projektu hrvatske leksikografije i znanosti o književnosti na kojemu je radilo 286 najboljih hrvatskih povjesničara književnosti, kritičara, teoretičara, folklorista, teatro-

Kravar Zoran, Vesna Radaković Vineheruti i glavni urednik Velimir Visković

loga i jezikoslovaca, ustvrdio je urednik Velimir Visković.

PRVI PUT NA JEDNOME MJESTU SVI RELEVANTNI PODACI

- Hrvatska književna enciklopedija jedinstven je izdavački pothvat u europskim razmjerima, zahvaljujući širokom spektru tema koje obuhvaćaju i prevoditelje, domaću recepciju stranih djela, pregled časopisa, institucija, arhiva, knjižnica i književne veze - istaknuo je glavni urednik.

Posebno se osvrnuo na bogatu ilustraciju enciklopedije s portretima autora, naslovnicaма knjiga, fotografijama časopisa, snimkama rukopisne građe i snimkama kulturnih građevina. Komentirao je i kritike koje su u medijima pratile nastanak enciklopedije, s obzirom na odabir pisaca i njihovu zastupljenost, te je istaknuo kako ne postoji kanonski odabir koji bi zadovoljio sve

pojedinačne kriterije.

- Naravno da ima stvari koje bi trebalo promijeniti, ali to će se dogoditi u idućim izdanjima u kojima ćemo uzeti u obzir sve konstruktivne kritike - rekao je Visković. Bez obzira na eventualne nedostatke, dodao je, prvi put smo na jednome mjestu okupili sve relevantne podatke vezane uz hrvatsku književnost.

Hrvatska književna enciklopedija nezaobilazan je priručnik stručnjacima koji se profesionalno bave hrvatskom književnošću, ali i običnim čitateljima koji žele nešto više doznati o povijesti i suvremenosti pisane riječi u Hrvatskoj. ■

ENG The first two volumes of the *Croatian Literary Encyclopaedia* (Hrvatska književna enciklopedija), a capital work of Croatian lexicography featuring the biographies of writers from every period of Croatian literature, and interpretations of key works, has recently come off the printing presses.

hrID - Hrvatski izvan domovine

Na novoj mrežnoj stranici HMI-ja mogu se naći mnogobrojne ideje za organiziranje i provođenje nastave, poveznice na mrežne stranice s tekstovima ili videoisječima prikladnim za nastavu, opisi tradicionalnih dječjih igara, priče i recitacije, brojalice i pjesmice, informacije o kulturnoj i prirodnoj baštini RH i još puno, puno toga

Sadržaj web portala hrID organiziran je u šest podstranica.

Tekst: Uredništvo

Mnogobrojni susreti i razgovori vezani uz učenje i poučavanje hrvatskoga jezika koje je Odjel za školstvo, znanost i šport Hrvatske matice iseljenika tijekom niza godina imao s učiteljima, učenicima i roditeljima pokazali su da su, uz sve posebnosti organizacije i provođenja nastave hrvatskoga jezika u inozemstvu, svima zajedničke sljedeće temeljne teškoće: međusobna nepovezanost i ograničenost komunikacije nastavnika, nepovezanost sa stručnjacima i kolegama u domovini, nemogućnost kontinuiranoga usavršavanja i dodatnoga obrazovanja, neprikladnost i nedostatak pisanih nastavnih materijala, slaba dostupnost suvremenih didaktičkih sredstava na hrvatskome jeziku i o hrvatskome jeziku prikladnih dobi i jezičnome znanju učenika (videokasete, multimedijalne igrice, audiosnimke itd.).

HMI-jeve radionice hrvatskoga jezika

Upravo zato je Hrvatska matica iseljenika, uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, organizirala i provodila program *Hrvatski dani za djecu, mladež, učitelje i roditelje*: 2004. – 2008. u SAD-u (Chicago, New York, Boston), a 2009. u Australiji (Adelaide, Melbourne, Geelong, Sydney, Wollongong). Projekt je donio dobre rezultate, a sve su ga strane ocijenile iznimno korisnim. U ožujku 2008., nakon uspješno održanih petih po redu Hrvatskih dana u SAD-u, voditelji radionica Lidija Cvikić, Zvonko Novosel, Livija Kroflin i Lada Kanajet Šimić došli su na ideju da se fizički susreti s učiteljima i djecom iz hrvatskih škola nastave uz pomoć web portala, a sve u cilju pružanja stručne pomoći, međusobnoga razmjenjivanja znanja i iskustva, raspravljanja o zajedničkim temama i sl. Tražeći prikladan naziv stranice i igra-

jući se simboličnim značenjem kratica, stranica je dobila ime *hrID* - Hrvatski izvan domovine.

U međuvremenu su uslijedili Hrvatski dani u Australiji (voditeljskoj ekipi se pridružuje Josip Lasić) koji su još više potvrdili veliku potrebu za povezivanjem, informiranjem i međusobnom suradnjom.

Portal hrID - Hrvatski izvan domovine

Smatrajući da će se izradom i održavanjem mrežne stranice namijenjene hrvatskim školama otkloniti barem dio navedenih teškoća, nastaviti suradnja s učiteljima uključenim u projekt Hrvatskih dana te uključiti nove, rukovoditeljica Odjela za školstvo HMI-ja Lada Kanajet Šimić započela je u suradnji s dr. sc. Lidijom Cvikić u proljeće 2009. rad na projektu. Osmišljen je izgled i sadržaj, nakon toga je uslijedilo prikuplja-

nje, obrada i raspodjela sadržaja. Da bi portal bio što prikladniji krajnjim korisnicima, Odjel je kontaktirao mnogobrojne suradnike te učitelje hrvatskih škola.

Istovremeno su prikupljeni podaci iz četiriju izvora (Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, Hrvatske izvandomovinske škole Amerike i Kanade, Hrvatske etničke i subotnje škole u Australiji te Saveza hrvatskih društava u Švedskoj) koji govore da hrvatska nastava u inozemstvu danas ima oko 13.325 učenika, 383 učitelja te 524 nastavna mjesta. Činjenica da za ovaj golemi nacionalni potencijal ne postoji suvremeni medij koji je zbog svojih karakteristika blizak i privlačan mladim potomcima iseljenih Hrvata, još je više potvrdio potrebu za ovim projektom.

Portal *hrID* je namijenjen učiteljima za rad u nastavi (za svaku dob i razinu jezičnoga znanja); učenicima za učenje o Hrvatskoj, njezinoj kulturi, povijesti i baštini; roditeljima, bakama i djedovima, kako bi se njihovi potomci susreli s hrvatskom riječju od rođenja te članovima hrvatske zajednice, kao i svima drugima zainteresiranim za različite informacije o Hrvatskoj.

Sadržaj portala *hrID*

Sadržaj mrežne stranice *hrID*-a trenutno je organiziran u šest podstranica:

- O NAMA - o povijesti i ciljevima *hrID*-a;
- ŠKOLE I TEČAJEVI - sadrži popis i poveznice na škole i tečajeve hrvatskoga

jezika te ustanove koje se bave poučavanjem hrvatskoga u domovini i izvan nje;

- NASTAVNI MATERIJALI - sadrži bibliografske podatke o udžbenicima i priručnicima za hrvatski, stručnim i znanstvenim radovima vezanima uz metodiku poučavanja hrvatskoga jezika, popis drugih nastavnih materijala prikladnih za nastavu (trenutno je skupljeno 119 bibliografskih podataka);

- KORISNI ON-LINE MATERIJALI - sadrži poveznice na mrežne stranice s tekstovima ili videoisječima prikladnima za nastavu, poput priča, crtanih filmova, igranih serija, igranih filmova, glazbe (trenutno ima 78 poveznica);

- KORISNE POVEZNICE - sadrži

poveznice na mrežne stranice s informacijama o Hrvatskoj, hrvatskome jeziku, povijesti, kulturnoj i prirodnoj baštini RH (trenutno ima 57 poveznica);

- NAŠA NASTAVA - sadrži bazu materijala za nastavu hrvatskoga kao drugoga jezika i nasljednoga jezika, kao što su tekstovi, aktivnosti i ideje za nastavu.

U planu je i FORUM koji bi služio za umrežavanje nastavnika hrvatskoga jezika izvan domovine, njihovo povezivanje s kolegama u domovini. Naša je želja potaknuti nastavnike hrvatskoga jezika na stvaranje on-line riznice materijala za nastavu hrvatskoga kao nasljednoga jezika koja bi bila dostupna svima.

Do sadržaja *hrID*-a se dolazi uz pomoć banera smještenog na početnoj stranici HMI-ja (www.matis.hr).

Višestruka korist *hrID*-a

Kako za hrvatski jezik za sada ne postoji ni jedan sličan portal, korist od ovoga projekta je višestruka: suvremeno (i financijski prihvatljivo) je rješenje za niz teškoća s kojima se susreću nastavnici hrvatskoga jezika izvan domovine; učenje hrvatskoga jezika postaje raznolikije, dinamičnije i učinkovitije, a – uvjereni smo – informacije o Hrvatskoj oblikovane na moderan način i na mediju koji je sastavni dio života mladih potomaka iseljenih Hrvata pridonijet će očuvanju njihova nacionalnoga i kulturnoga identiteta. ■

hrID donosi popis materijala, aktivnosti i ideja prikladnih za nastavu pa tako i onih iz područja dramske i lutkarske pedagogije.

ENG Many ideas for organising and holding Croatian language instruction can be found at the new CHF Web site *hrID – Croatian Abroad*, including links to Web sites with text and video suitable for language instruction and much, much more.

Panorama 360

– Hrvatska u panoramskoj fotografiji

Hrvatska je, kažu oni koji ju vole nepomućenom ljubavlju, nastala u božanskoj igri zadnjega sata stvaranja svijeta. Bog ju je, vele, stvorio za sebe. A drugi govore da je, umoran od stvaranja, prosuo po moru kamenčiće koji su mu ostali u dlanovima. Onda je zaokružio pogledom cijelo svoje djelo i bio je zadovoljan onime što je učinio, a kada je vidio u kakvu se ljepotu pretvorila sretna slučajnost, nasmiješio se i blagoslovio taj kutak Zemlje.

Panorama 360 bavi se vizualnim promicanjem kulturnih, povijesnih i turističkih ljepota Hrvatske. Vjerujemo da te ljepote zaslužuju naš maksimalan angažman i trud pa se tako, u svrhu njihove što vjerodostojnije prezentacije, služimo najnovijim i najboljim tehnologijama. Na tragu toga, redizajnirali smo našu internetsku stranicu, a imajući u vidu globalni trend povećanja brzine internetskih veza, povećali smo i kvalitetu panoramskih slika na našim stranicama te će sada prikaz naših panorama do zaslona vaših računala stizati u još boljej kvaliteti.

Tehnologija kojom se služimo u fotografiranju i reprodukciji panoramskih slika na računalu, omogućuje prikaz panorame u rasponu od 360° po širini i do 180° po visini, imitirajući stvarni posjet mjestu i dajući dojam da panoramu gledate iznutra, kao namjernik koji se doista našao u središtu lokacije.

Također, na našoj internetskoj stranici možete vidjeti i jedinstvene prve panoramske slike hrvatskih gradova od kojih su većina fotografirane i prije više od trideset godina. Naime, malo je poznato da je izumitelj prve profesionalne SRF kamere na svijetu gospodin Hrvoje Sarić, Hrvat. Na žalost, poradi

tadašnjeg sistema vlasti, kao i sve drugo što je afirmiralo Hrvatsku i Hrvate, tako i njegov izum nije bio adekvatno popraćen te u svjetskim razmjerima nije dobio zaslužen mjesto. Panorama 360 u skorom vremenu početi će sa pružanjem usluge online narudžbe panoramskih fotografija Hrvatske. Tom uslugom omogućiti ćemo svima zainteresiranim da putem online servisa, na suvremen i jednostavan način, naruče panoramsku fotografiju svojeg rodnog, ili iz nekog drugog razloga omiljenog, mjesta Hrvatske. Tako naručene panorame moći ćemo Vam isporučiti u elektroničkom obliku i formatu pripremljenom za prezentaciju na računalu ili u visoko kvalitetnom tiskanom obliku, na materijalu po Vašem izboru i uokvirenu u okvir koji će najbolje odgovarati interijeru u kojem ćete panoramu izložiti. Panoramu ćete moći naručiti iz fotografija koje već imamo u našoj galeriji, a ako želite panoramu mjesta kojeg nemamo u galeriji, tada ćete nam dostaviti podatke o lokaciji na kojoj treba izvršiti fotografiranje i ubrzo ćete moći uživati u panorami Hrvatske po vlastitom izboru.

Ovim projektom prije svega želimo da naši iseljeni Hrvati dobiju mogućnost prezentacije svoga zavičaja ili da jednostavno dobiju djelić domovine na svoje sadašnje adrese.

Pozivamo Vas da nas posjetite na adresi www.panorama360.hr i pobliže se upoznate sa našom ponudom. Ukoliko želite naručiti panoramsku fotografiju i prije nego pokrenemo online uslugu naručivanja, na navedenoj adresi možete pronaći sve potrebne informacije, uključujući i kontakt obrazac i druge podatke kako biste to učinili.

Predani čuvari ojkalice

“Ojkanje je pjevanje osobitom tehnikom s dosta melodijskih ukrasa i potresanja na slog ‘oj’ koji može biti na početku, u sredini ili na kraju pjesme. Pjeva se u više slojeva, snažno i glasno”, kaže Vinko Bulat, voditelj KUD-a “Zvona Zagore” iz Mirlović Zagore

Napisala: **Jadranka Klisović**

Snimio: **Davor Šiftar**

Oj kavica ili ojkalica, od nedavno na Unescovoj listi zaštićene nematerijalne baštine, otrgnuta je od zaborava zahvaljujući selima Dalmatinske zagore koja u radu KUD-a spašavaju svoje kulturno naslijeđe. Vinko Bulat je dugogodišnji voditelj KUD-a “Zvona Zagore” iz Mirlović Zagore, koje je osnovano 2000. pod motom “Otrgnimo od zaborava našu pismu i običaje”. Otad su Zagorani nezaobilazni sudionici raznih lokalnih, županijskih i državnih priredaba na kojima predstavljaju nošnju svoga kraja, ojkaivicu - treskavicu i diple kao stari narodni instrument. Sačuvali su stare običaje, pjesme, plesove, priče i legende... - Ojkanje je pjevanje osobitom tehnikom s dosta melodijskih ukrasa i potresanja na slog ‘oj’ koji može biti na početku, u sredini ili na kraju pjesme. Pjeva se u više slojeva, snažno i glasno. Riječ je o vrlo starom pjevanju koje se smatra ostatkom prastaroga ilirskog pjevanja koji izvode dvojica ili više pjevača, a koju karakterizira potresanje glasa - kaže Vinko Bulat. Objašnjava nam kako ojkanje ima karakteristične tekstove. Tako Zagorani, primjerice, pjevaju: “Oj, Zagoro kršna kamenita - u tebi su dica plemenita.” U ne tako davnoj prošlosti ovaj način pjevanja koristio se u svakidašnjoj komunikaciji prilikom obavljanja raznih poslova ili na putovanjima, zabavama u dugim noćnim satima oko ognjišta, kao razbibriga prilikom čuvanja stoke i slično. Danas su se stariji oblici arhaičnog pjevanja koji se mogu uvrstiti u kategoriju ojkanja održali na području Mirlović Zagore te okolnih sela, u Miljevcima, Promini, Muću, ali i u primorskoj Grebaštici. Nositelji tradicije ojkanja na tim područjima su istaknuti pjevači po-

KUD Radovin iz istoimenog sela nedaleko Zadra

jedinci koji su svoje znanje stekli izravnim učenjem, odnosno oponašanjem glazbenih talenata svojih prethodnika. - Usmena predaja u prošlosti je bila jedini način učenja ojkanja. Mlađi nara-

štaji su usvajali ojkanje slušajući i imitirajući. Današnji nositelji ove tradicije su pretežno starije osobe - kaže Bulat. Ojkavicom su se slale poruke momcima ili curama, izražavala se ljubav, čežnja... Gotovo svako veće selo u Dalmatinskoj zagori danas ima svoje folklorno ili neko drugo umjetničko društvo. U Drnišu je to “Tara” koja od zaborava spašava Drniško kolo, biralicu, kolo po naški. KUD “Miljevci” iz Miljevaca okuplja mlade i starije iz svih sedam sela toga kraja. Voditelj Drago Bačić ističe kako neguju ples i pjesmu rodnoga kraja. U Kninu, pak, djeluje KUD “Napredak” te od zaborava spašava Dinarsko i Kninsko kolo. Prije pet godina u Promini je osnovan istoimeni KUD, a tu je i jedno od najpoznatijih društava, ono iz Pakova Sela kraj Drniša. Sve su to zaslužni čuvari starih običaja i tradicije. ■

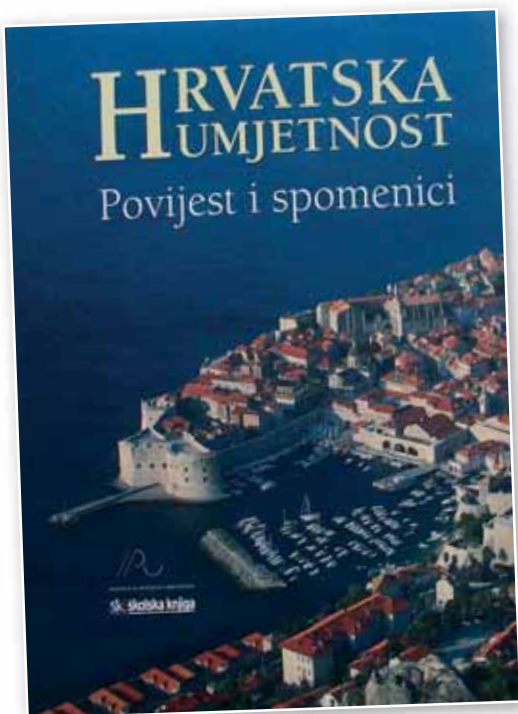

Nastup KUD-a “Zvona Zagore” iz Mirlović Zagore na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu

ENG Ojkavica (or Ojkanje), an archaic form of singing from the Dalmatinska zagora region in southern Croatia, was recently inscribed on the UNESCO list of protected intangible heritage, and is nurtured in several folklore societies in and around the coastal town of Šibenik.

Najveća hrvatska umjetnička djela

Na gotovo osamsto stranica ovo luksuzno izdanje donosi najvažnija umjetnička djela koja su nastajala stoljećima na prostorima Hrvatske, u interpretaciji dvadesetak stručnjaka za pojedina područja

Tekst: Uredništvo (izvor Vjesnik)

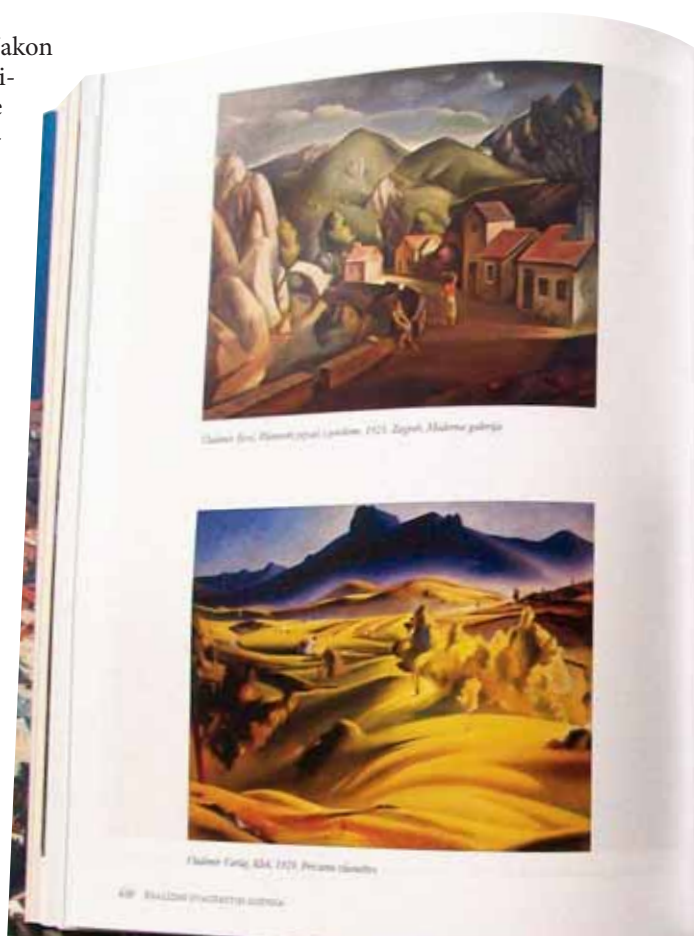
Luksuzno izdanje "Hrvatska umjetnost - povijest i spomenici", pokušaj je sinteze hrvatske umjetnosti od prapovijesti do današnjih dana i zasigurno jedno od kapitalnih djela u izdavaštvu posljednjih godina. Iako nije riječ o enciklopediji, knjiga u izdanju Školske knjige i Instituta za povijest umjetnosti bit će zasigurno jedno od referentnih mjesta za stručnjake, ali ne samo za njih. Na gotovo osamsto stranica knjiga donosi najvažnija umjetnička djela koja su nastajala stoljećima na prostorima Hrvatske, u interpretaciji dvadesetak stručnjaka za pojedina područja. Bogato ilustrirana, prema mišljenju tima eksperata, knjiga sadrži najveća, najistaknutija i najznačajnija djela iz povi-

jesti hrvatske umjetnosti. Nakon mnogih godina od objavljivanja kulturne knjige hrvatske povijesti umjetnosti "Umjetničko blago Hrvatske" Radošana Ivančevića, svjetlo dana ugledalo je ovo još luksuznije i opsežnije izdanje za umjetničke sladokusce. Prema riječima uredništva na čelu s Milanom Pelcom, riječ je o svojevrsnom vodiču kroz povijest hrvatske likovne umjetnosti, arhitekture, vizualne kulture i dizajna od antičkih vremena do suvremenoga doba, s osvrtom na glavne odrednice umjetničkog stvaralaštva te na istaknute autore i spomenike koji su nastajali tijekom razdoblja od dva i pol tisućljeća "u zemlji čiji se politički krajobraz tijekom povijesnih razdoblja stalno mijenjao".

POGLAVLJA OZNAČENA STILSKIM ODREDNICAMA

Umjetnička ostvarenja razvrstana su u poglavlja označena stilskim odrednicama - prapovijest, antika i rano kršćanstvo, predromanika i romanika, gotika, renesansa, barok... Posebna poglavlja čini gradogradnja pa su posebno obrađene utvrde od srednjega vijeka do 19. stoljeća, gradovi kontinentalne Hrvatske do 19. stoljeća i gradovi jadranske Hrvatske u 19. stoljeću. U svakom poglavlju izdvojena su najveća ostvarenja pojedinog razdoblja, od prvih nalaza kakav je Vučedolska golubica, zatim arhitektonskih re-

mek-djela poput Dioklecijanove palače, Eufrazijeve bazilike, Medvedgrada, portala trogirске katedrale, palače Sponza, Sorkočevićeva ljetnikovca na Lapadu, šibenske katedrale, preko važnih primjera barokne skulpture i slikarstva, Rangerovih freski, Benkovićevih slika i oltara Francesca Robbe, do likovnih umjetnosti i umjetničkog obrta 19. stoljeća - Karasove Rimljanke s mandolinom ili Bukovčeva zastora za HNK u Zagrebu. Ono što knjigu čini vrijednom je to što

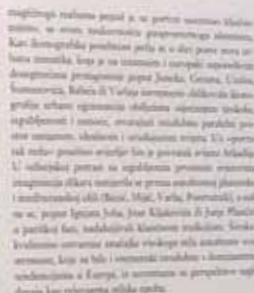
Stolica Episcopale a gatale

Stolica Episcopale a gatale fu la sede vescovile di Francesco Delfino, vescovo di Avignone, creato in qualità di papa nel 1268. Il vescovo era un cardinale di nome Delfino, che era stato vescovo di Avignone.

Epoca: Stolica Episcopale a gatale, epoca di Francesco Delfino, vescovo di Avignone.

Epoca: Stolica Episcopale a gatale, epoca di Francesco Delfino, vescovo di Avignone.

Epoca: Stolica Episcopale a gatale, epoca di Francesco Delfino, vescovo di Avignone.

Milling Union, *Aspergillus* sp. (Linn. 1873) *Aspergillus* sp.

arhitekata poput Magaša, Bašića, Randića i Turata, studija 3LHD. Kao posebna kategorija prepoznana je društveno poticajna stanogradnja, POS, te su na tome mjestu izdvojeni arhitekti najmlađeg naraštaja koji su sudjelovali u njezinu nastanku. Nekoliko poglavlja posvećeno je slikarstvu, čime je na

Pregled umjetnosti 20. stoljeća počinje poglavljem o arhitekturi koje potpisuje Željka Čorak. Poglavlje počinje od secesijskih ostvarenja s početka stoljeća, preko međuratnog razdoblja kad nastaju kapitalna djela hrvatske moderne s potpisom Iblera, Planića, Cote, Ka-uzlarića i drugih, poslijeratne arhitekture kakvu su stvarali Vitić i Galić pa sve do djela suvremenih

neki način ispravljena činjenica da nakon izdanja Grge Gamulina nije napisan veći pregled slikarske prakse druge polovine 20. stoljeća i prvih godina novog stoljeća. Pregled slikarstva počinje secesijom i hrvatskim salonom 1898., za tim simbolizmom druge secesije i društvom Medulić, zahvaća Minhenski krug, Proljetni salon, časopis Zenit, realizme dvadesetih, grupu Zemlja, grupu Trojice, te preko kolorističkog intimizma i ekspresionizma završava slikarstvom i grafikom druge polovine 20. stoljeća. Najveća slikarska djela druge polovine 20. stoljeća prema izboru Tonka Maroevića stvorilo je šaroliko društvo umjetnika. Većina ih je tek spomenuta, dok je posebne tekstove u sklopu tog poglavlja dobilo nekoliko djela – “Highway” Ede Murtića, “Gromače 10-64” Otona Glihe, “Prašuma” Ivana Rabuzina, “Ljepotica 8mog čula” Nives Kavurić Kurtović, “Lom svjetlosti slikan 180 sati” Miroslava Šuteja i “Žar ptica” Borisa Bućana. Posljednje poglavlje, koje potpisuje Feđa Vukić, posvećeno je dizajnu kao disciplini i kulturnom fenomenu u Hrvatskoj, a na tome mjestu posebno su izdvojeni naslovnica časopisa Svijet s potpisom Aleksandra Srneca, dizajn časopisa Bit international Ivana Picelja, sustav uredskoga namještaja Bernarda Bernardija i plakati Mihajla Arsovskoga. ■

35

može li transfer novca
biti pouzdan i brz?

da!

**WESTERN
UNION** | yes!

transfer novca

uslugu nudi:

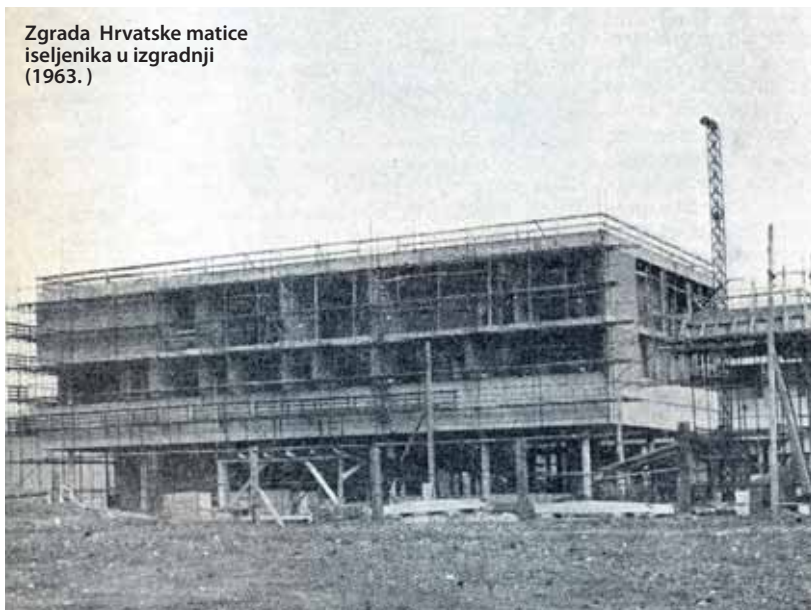
 Hrvatska pošta

www.posta.hr - 01/4839 166

60 godina Hrvatske matice iseljenika

Hrvatska matica iseljenika osnovana je 12. veljače 1951. pod nazivom Matica iseljenika Hrvatske kao kulturno-prosvjetno društvo sa zadaćom održavanja kulturnih veza između iseljeništva i domovine

Zgrada Hrvatske matice iseljenika u izgradnji (1963.)

Piše: **Željko Holjevac**

U Zagrebu je održana 12. veljače 1951. osnivačka skupština Matice iseljenika Hrvatske (MIH), koja danas nosi ime Hrvatska matica iseljenika. Za prvog predsjednika Matice izabran je dr. Zlatan Sremec iz Gradišta pokraj Županje, a potkraj 1951. pokrenut je časopis *Matica*, koji izlazi kao mjesečnik već 60 godina.

Povijest hrvatskoga naroda neodvojiva je od povijesti iseljavanja s prostora koje su Hrvati naselili u sedmom stoljeću. Tijekom posljednjih pola tisućljeća bilo je nekoliko velikih iseljeničkih valova. Već sredinom 16. stoljeća selidba hrvatskoga stanovništva pred prodorom Osmanlija prema današnjemu austrijskom Gradišću i drugim odredištima zadobila je masovne razmjere. Drugi veliki val iseljavanja dogodio se potkraj

19. stoljeća i početkom 20., kada je porast stanovništva u hrvatskim zemljama bio brži od gospodarskog i društvenog preobražaja, zbog čega se mnogobrojna radna snaga samo djelomično mogla zaposliti u svome zavičaju. U potrazi za boljim životom mnogi Hrvati su odlazili u prekomorske zemlje, osobito u obje Amerike i Australiju, zatim u Južnu Afriku, na Novi Zeland i drugdje. Odlazili su "privremeno" i na "zaradu", a zapravo su mnogi u svijetu ostali trajno. Treći veliki iseljenički val zabilježen je u drugoj polovici 20. stoljeća. U to je vrijeme veliki broj Hrvata napustio domovinu i otišao u zapadnu Europu, uglavnom u Zapadnu Njemačku, na tzv. privremeni rad. Do uspostave samostalne Hrvatske u Domovinskom ratu na početku 1990-ih godina u svijetu je postojalo i mnogobrojno hrvatsko političko iseljeništvo koje se sustavno opiralo polustoljetnoj komunističkoj vladavini u domovini.

KOMESARIJAT ZA ISELJENIČKA PITANJA

Između dvaju svjetskih ratova u Zagrebu je postojao Komesarijat za iseljenička pitanja koji je izdavao potvrde za odlazak u iseljeništvo. On se u isto vrijeme bavio i materijalno-pravnim pitanjima naših iseljenika. Određene veze s iseljenicima njegovale su udruge poput Društva prijatelja gradišćanskih Hrvata i Hrvatskog radiše. Tada su se pojavile prve publikacije poput knjige *Gradišćanski Hrvati* iz pera Mate Ujevića, a osjećala se i potreba za organiziranom iseljeničkom službom. U prostorijama Komesarijata nakon završetka Drugoga svjetskog rata i uspostave socijalističke Jugoslavije započela je s radom Uprava za iseljenička pitanja. Godine 1948. osnovan je Odjel za iseljenička pitanja pri Ministarstvu rada tadašnje NR Hrvatske. Tri godine kasnije utemeljena je u Zagrebu i Matica iseljenika Hrvatske.

Matica iseljenika Hrvatske osnovana je kao kulturno-prosvjetno društvo sa zadaćom održavanja kulturnih veza između iseljeništva i domovine. Prvih nekoliko godina bavila se uglavnom organiziranjem pojedinih gostovanja kulturnih društava iz Hrvatske i gostovanja iseljeničkih skupina poput "Tamburice" i drugih, a određenu pozornost posvećivala je i skrbi oko povratka iseljenika i usmjeravanja njihove pomoći staroj domovini. MIH je razvio izdavačku djelatnost i već 1955. pokrenuo godišnju publikaciju *Iseljenički kalendar*, a još prije toga uspostavio je plodnu suradnju s pripadnicima hrvatskoga naroda u pojedinim europskim i prekomorskim zemljama, napose s gradišćanskim Hrvatima u Austriji. U Matici je djelovao od samih početaka Povijesni odjel s glavnom svrhom prikupljanja i obrade povijesne i druge građe o hrvatskim iseljenicima i manjinama u susjednim i okolnim zemljama. Jezični, tamburaški i folklorni tečajevi u organizaciji MIH-a, proslave Iseljeničkoga tjedna svake godine i mjesečnik *Matica* tijekom 1950-ih godina značajno su pridonijeli popularizaciji rada Matice u zemlji i inozemstvu na način koji je bio moguć u sklopu postojećega jugoslavenškoga državnog režima. "Turneje Matice iseljenika postale su novi oblik jugoslavenškoga turizma", izjavio je 1962. na tiskovnoj konferenciji u povodu Iseljeničkoga tjedna Vicko Krstulović, tadašnji predsjednik Matice.

DOLAZAK VEČESLAVA HOLJEVCA

Početkom 1960-ih godina došlo je do određenog zaokreta u odnosu prema hrvatskom iseljeništvu. Nastale promjene bile su dijelom zadane pojavom pobolj-

Iseljenički dani 1980. godine – Matičina priredba u koncertnoj dvorani Lisinski u Zagrebu

1962. Predsjednik Većeslav Holjevac (četvrti s lijeva) i predsjednik Matice iseljenika Hrvatske Vicko Krstulović (šesti s lijeva) s članovima ansambla "Tamburitzaans"

šane državne politike prema iseljeništvu, a dijelom inicirane dolaskom Većeslava Holjevca, istaknutoga hrvatskog političara i dugogodišnjega zagrebačkoga gradonačelnika, na čelo MIH-a. Njegov izbor za predsjednika Matice 1964. poklopio se s dovršetkom izgradnje Doma iseljenika u Zagrebu, zgrade u kojoj se i danas nalaze Matičine prostorije. "Dom iseljenika u Zagrebu izraz je naše ljubavi, osjećaja i zahvalnosti onima koji su u tuđem svijetu pokazali i dokazali, a i danas to potvrđuju, da su pripadnici jednoga hrabrog i čestitog naroda", pisao je časopis *Matica* u svibnju 1964. u povodu otvorenja Doma iseljenika.

'ŽARIŠTE NACIONALIZMA' U MIH-u

Matica iseljenika Hrvatske postala je 1960-ih godina ne samo jezgra domovinskoga rada s iseljeništvom, nego je i pojačala svoje akcije prema iseljeništvu. U predsjedništvu MIH-a djeluju istaknuti intelektualci, među kojima je bio i povjesničar dr. Franjo Tuđman, koji je prvi put boravio među našim iseljeničtvom u SAD-u 1966. godine. S druge strane, članovi "The Pittsburgh Junior Tamburitzaans" dva su mjeseca gostovali u domovini svojih otaca 1965. godine. Usto, nakon što je Matičin potpredsjednik Stjepan Lojen 1963. objavio memoarsko-publicističku knjigu *Uspomene jednog iseljenika*, a Povijesni odjel MIH-a 1966. prerastao u Zavod za migracije i narodnosti, Većeslav Holjevac objavio je 1967. knjigu *Hrvati izvan domovine*, kojom je kao predsjednik Matice položio temelj Matičinu djelovanju na promicanju znanstvenoga pristupa problematici hrvatskoga iseljeništva i hrvatskih manjina.

Na ostvarenje osnovnih Matičinih ciljeva u odnosu prema iseljenicima u

značajnoj su mjeri utjecali politički čimbenici. Komunistički režim u Jugoslaviji već je sredinom 1960-ih godina žigosao određene "nacionalističke pojave" u MIH-u. Među tim pojavama bile su i inicijative oko promjene imena Matice, koje su uglavnom pripisane Većeslavu Holjevcu. U optjecaju su bili sljedeći prijedlozi za novo ime: Matica hrvatskih iseljenika, Matica hrvatskih ljudi, Matica hrvatskih radnika i slično. *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*, objavljena u ožujku 1967. u zagrebačkom tjedniku *Telegram*, odrazila se i na MIH. Tako je konzulat SFRJ u Pittsburghu izvijestio Beograd da je predsjednik Hrvatske bratske zajednice Vjekoslav Mandić dobio dva pisma iz Matice iseljenika, u kojima se od njega i HBZ-a tražilo da podrži *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*. Vladimir Bakarić je, pak, na sedmom plenumu CK SKH locirao "žarišta nacionalizma" u Hrvatskoj u Matici hrvatskoj, Društvu književnika Hrvatske, Institutu za historiju radničkog pokreta Hrvatske i MIH-u.

Zbog svoga "nacionalističkog skretanja" Većeslav Holjevac morao je otići 1968. iz MIH-a. Nakon sloma hrvatskog proljeća 1971. i represije protiv nositelja hrvatskoga nacionalnog pokreta, u Hrvatskoj je zavladała apatija. Tijekom 1970-ih i 1980-ih godina na čelu MIH-a izredalo se nekoliko predsjednika: Jure Franičević-Pločar (1968. - 1970.), dr. Oleg Mandić (1970. - 1978.), Vanja Vranjican (1978. - 1985.) i Stjepan Blažeković (1985. - 1990.). Iako je hrvatski komunistički čelnik Jakov Blažević u povodu 30 godina rada MIH-a 1981. tvrdio da su "otvorene velike mogućnosti za suradnju s iseljeništvom", u olovnim godinama "hrvatske šutnje" Matica je djelatno su-

rađivala samo s onim iseljeničkim organizacijama koje nisu bile protiv Tita i Jugoslavije, a ni sve iseljeničke organizacije nisu preporučivale suradnju s Maticom.

OSAMOSTALJENJE HRVATSKE I NOVI ASPEKTI

Izbijanje dugotrajne gospodarske krize poslije Titove smrti i popuštanje političke stege u drugoj polovici 1980-ih godina najavili su nove perspektive i za MIH. Sve više se javno govorilo i pisalo o tome da iseljeništvo i domovina imaju zajednički znanstveni i umjetnički interes, da postoji pisana riječ i izvan kruga domovinske književnosti, da je budućnost suradnje s iseljenicima u brzjoj i živov društvenoj komunikaciji i slično. Posljednjih godina socijalističke Hrvatske došlo je i do integracije Centra za istraživanje migracija i narodnosti iz 1984. i Zavoda za migracije i narodnosti pri MIH-u u Institut za migracije i narodnosti, koji pod tim imenom postoji od 1987. i danas izdaje znanstveni časopis *Migracijske i etničke teme*.

Državno osamostaljenje Republike Hrvatske na početku 1990-ih godina nije samo omogućilo promjenu imena Matice iseljenika Hrvatske u sadašnju Hrvatsku maticu iseljenika (HMI), nego je polustoljetnoj Matici otvorilo put prema svim aspektima suradnje s hrvatskim iseljeništvom i hrvatskim manjinama u Europi i svijetu. Zakonom o HMI-ju od 28. prosinca 1990. i Statutom HMI-ja od 6. veljače 1992. uređen je Matičin djelokrug. Matica izdaje časopise, knjige i druga sredstva informiranja i komuniciranja. Ona organizira posjete iseljenika i pripadnika hrvatskih etničkih grupa te njihovih potomaka i članova njihovih obitelji domovini, zatim posjete iseljenicima, iseljeničkim organizacijama i hrvatskim etničkim grupama. U organizaciji HMI-ja mogu se održavati kulturne, umjetničke i športske priredbe značajne za iseljenike, pripadnike hrvatskih etničkih grupa i radnike na radu u inozemstvu te njihove potomke i članove njihovih obitelji. Matica je ovlaštena nabavljati nošnje i druge materijale važne za očuvanje nacionalnoga identiteta. Ona može organizirati ekskurzije i priređivati znanstvena, stručna i popularna predavanja za iseljenike, pripadnike hrvatskih etničkih grupa i radnike na radu u inozemstvu, te njihove potomke i članove njihovih obi-

Djelatnici MIH-a slave 30. obljetnicu svoje ustanove (1981.)

Ravnatelj HMI-a Ante Beljo s djelatnicima i suradnicima Matice na radnom sastanku (1999. Školjić kod Ugljana)

Božić 2005. ravnatelj Nikola Jelinčić i djelatnici Matice

tjelji, o pitanjima značajnim za iseljeništvo i hrvatske etničke grupe.

POVEZIVANJE DOMOVINSKE I ISELJENE HRVATSKE

Hrvatsku maticu iseljenika danas vodi ravnatelj u suradnji s Upravnim odborom koji ima predsjednika i četiri člana. U posljednjih 20 godina na čelu HMI-ja nalazile su se sljedeće osobe: Boris Maruna (1990. - 1992.), Vinko Nikolić (1992. - 1993.), Ante Beljo (1993. - 2000.), Boris Maruna (2000. - 2003.), Nikola Jelinčić (2003. - 2006.), Katarina Fuček (2006. - 2008.), Danira Bilić (2008. - 2009.) i Katarina Fuček (od 2009.). HMI ima osam ustrojbenih jedinica: Odjel za kulturu s Odsjekom za hrvatske manjine, Odjel za

školstvo, znanost i šport, Odjel za nakladništvo, Informacijski odjel za iseljeništvo, Odsjek za iseljeničke baštine, Odjel za marketing i promociju, Odjel za pravne i opće poslove i Odjel za financijske poslove. Povezujući domovinsku i iseljenu Hrvatsku, HMI izdaje mjesečnik *Maticu* i godišnjak *Hrvatski iseljenički zbornik*, organizira događaje poput Tjedna hrvatskih manjina i ljetnih škola hrvatskoga jezika i kulture, priređuje specifične folklorne, športske, informativne, umjetničke i druge programe namijenjene iseljeništvu i hrvatskim manjinama, prikuplja građu za budući Muzej hrvatskoga iseljeništva u Zagrebu i obavlja srodne poslove, a ima podružnice u Dubrovniku, Splitu, Puli, Rijeci, Zadru i Vukovaru. ■

ENG The Croatian Heritage Foundation was founded 60 years ago (12 February 1951), under the name of Heritage Foundation of Croatia (Matica iseljenika Hrvatske), as a culture and education association tasked with maintaining cultural liaison between the emigrant communities and the homeland.

MARICA BODROŽIĆ DOBILA KNJIŽEVNU NAGRADU KNEŽEVINE LIHTENŠTAJN

LIHTENŠTAJN - Autorica hrvatskog podrijetla, Marica Bodrožić iz Berlina, dobila je književnu nagradu za 2011. godinu Kneževine Lihtenštajn, povezanu s novčanom nagradom od 15.000 CHF. To je najviša nagrada za njemačko govorno područje. Kritičari osobito hvalje njezin njemački jezik u kojemu se oslikava dalmatinski književni melos. Priпада mladome naraštaju njemačkih pisaca s hrvatskom pozadinom, kako se sama predstavlja njemačkoj javnosti. Njezin roman *Der Spieler der inneren Stunde* (Igrač unutrašnjeg sata) pobudio je interes njemačke književne javnosti i dobio dobre kritike.

40 GODINA HRVATSKO-EUROPSKOGA KULTURNOG DRUŠTVA FRANKFURT

NJEMAČKA - Hrvatsko-europsko kulturno društvo Frankfurt, koje je osnovano 1970. godine i bilo prvo hrvatsko kulturno društvo u Njemačkoj, 30. siječnja obilježilo je svečanom akademijom u *Haus am Dom* svoju 40. obljetnicu. Tijekom četiriju desetljeća društvo je bilo uspješni promotor hrvatske kulture u Njemačkoj organiziravši mnogobrojne kulturne događaje, tribine, izložbe i predstavljanja naših poznatih umjetnika, dajući pritom veliki doprinos očuvanju hrvatskog jezika i podupiranju integracijskih procesa, među našim iseljeništvom, što je posebno istaknula i sadašnja predsjednica društva Anita Akmađa. I danas Društvo, koje mahom čine mladi hrvatski intelektualci, predstavlja most koji povezuje iseljenišтво s domovinom i ostvaruje dobru suradnju s mnogobrojnim uglednim njemačkim institucijama. (Marko Lažeta)

PROSLAVA U HK "KRALJ TOMISLAV" U SYDNEYU

AUSTRALIJA - Premijerka Vlade NSW Kristina Keneally bila je 21. siječnja gost, zajedno s generalnom konzulicom RH Mirjanom Piskulić, u HK "Kralj Tomislav" u povodu proslave 19. obljetnice međunarodnog priznanja Hrvatske, kao i Dana Australije. Tom prilikom premijerka je izrazila zadovoljstvo i zahvalila na pozivu koji su joj uputili organizatori manifestacije, *Croatian Australian Community Council* i Ujedinjeni hrvatski klubovi u NSW. Proslavi su, uz mnogobrojne članove hrvatske zajednice, nazočili i Tomislav Lerotić, predsjednik Ujedinjenih hrvatskih klubova i HK "Kralj Tomislav" te predsjednik *Councila Ned Marunčić*. Program je vodila Natalie Žabek-Šincek. (Nova Hrvatska)

NOVI HRVATSKI RADIO PROGRAM IZ ARGENTINE

ARGENTINA - *Croacias Totales Radio* - sat je novi program na argentinskom radiju, "Signos FM 92-5", koji se može pratiti ponedjeljkom od 19 do 20 sati (po argentinskom lokalnom vremenu), a i diljem svijeta preko interneta na stranici www.fmsignos.com.ar. Cilj ovog programa jest upoznati argentinu slušatelje s hrvatskom stoljetnom kulturom no najviše se želi doprijeti do novih generacija hrvatske zajednice u Buenos Airesu. Cilj je pripadnicima hrvatske zajednice prenositi hrvatske vrijednosti i tradiciju poručujući iz uredništva Radio-sata. Voditeljice programa su Veronika Cvitković, Jasminka Fiolic i Stella Hubmayer. Program radija se emitira većinom na španjolskom jeziku tako da ga svi mogu razumjeti, ali ne zanemaruje se ni hrvatski jezik. (Hrvatski informativni centar)

FEŠTA U NÜRNBERGU

NJEMAČKA - Hrvati su uvijek zajednički proslavljali velike kršćanske blagdane i dočekivali nove godine jer im je uz domaću riječ i pjesmu oduvijek bilo najljepše. Tako je bilo i na dočeku ove 2011. godine u Bavarskoj. Gotovo u svim hrvatskim športskim klubovima, udrugama, disco-klubovima te Hrvatskim katoličkim misijama slavilo se organizirano s bogatim stolovima punim domaćih specijaliteta. Veselo je bilo i u Bilim dvorima hrvatskoga Kulturno-športskog društva Hajduk u Nürnbergu gdje se okupilo mnoštvo Hrvata koji su slavili do zore. (Dinko Rogošić)

Prelo oduševilo mnogobrojnu publiku

Ove godine obilježena je 15. obljetnica djelovanja ovog društva koje je postiglo doista lijepe rezultate u svome kulturnom djelovanju i zbližavanju hrvatskog naroda i njihovih prijatelja

Napisao: **Franjo Bertović** Snimio: **Edward W. Pazo**

Tradicionalno Prelo u Clevelandu, pod pokroviteljstvom KUD-a "Zvuci domovine Hrvata Korduna" i vodstvom Kate Stepić, i ove godine je okupilo zavidan broj posjetitelja te osvježilo sjećanja na stare narodne običaje, glazbu, pjesmu i kola. Na ovogodišnjem Prelo obilježena je i 15. obljetnica rada i djelovanja ovog društva koje je postiglo doista lijepe rezultate u svome kulturnom djelovanju i zbližavanju hrvatskog naroda i njihovih prijatelja.

Sve je započelo 1996. godine kad je krajem Domovinskog rata trebalo pružiti pomoć svome narodu u domovini Hrvatskoj koji se vraćao na svoja spaljena ili porušena ognjišta. Nastala je potreba da se organizirano provede akcija prikupljanja humanitarne pomoći, a samim tim istakne kulturna baština naroda koji se oporavlja od rata. Mnoge obitelji čiji korijeni su iz Cetingrada, Slunja i okolice brzo su se povezale i organizirano pristupile u Društvo, svjesne da samo zajedničkim radom mogu najviše pomoći. Danas, u ovo slavljeničko vrijeme, Društvo ima 50 članova.

Već godinama Prelo okuplja mnoga društva i posjetitelje razveseli dobro pripremljenim programom. Sve se organizira s puno ljubavi i talenta. Ovogodišnji gosti Prelo bili su: *Zagreb Jr. Tamburitizans* iz Clevelanda pod vodstvom Toma Salopeka, *St. George Adult Tamburitizans* iz Cokeburga pod vodstvom Marlene Luketich-Kochis, KUD "Kraljica Katarina" iz Clevelanda pod vodstvom Ane Bakule.

Prelo je započelo intonacijom i pjevanjem američke i hrvatske nacionalne himne. Američku himnu pjevao je John Petrak, a hrvatsku Darko Lesar. Zatim je u kratkom govoru na hrvatskom i engleskom jeziku dan povijesni pregled rada i djelovanja Društva, te istaknuto slavlje 15. godišnjice, što su svi pozdravili burnim pljeskom. U nastavku, pozornicu su 'okupirali' mnogobrojni Kordunaši koji su izveli igrokaz "Čihanje perja" po tekstu i scenariju Kate Stepić. Uz darovitu glumu, pjesmu, humor i ples s velikim zanosom i užitkom našli smo se u Cetingradu, a to je i najbolja pohvala svim izvođačima. Završetak je krasila "Svadba" i svadbeno veselje na Kordunu, koje su izveli "Zvuci domovine Hrvata Korduna".

Glavni tajnik/blagajnik HBZ Edward Pazo, umjetnička voditeljica KUD-a "Zvuci domovine Hrvata Korduna" Kata Stepić, Glavni predsjednik HBZ Bernard Luketich, predsjednik odsjeka 995 Nikola Franić, druga potpredsjednica HBZ Bernadette Luketich-Sikaras i predsjednik Glavne porote HBZ Franjo Bertović

Na Prelo su nazočili mnogobrojni uzvanici - župnik hrvatske Župe sv. Pavla u Clevelandu vlč. Mirko Hladni te članici HBZ-a - predsjednik Bernard M. Luketich, glavni tajnik/blagajnik Edward Pazo, druga potpredsjednica Bernadette Luketich-Sikaras i predsjednik Glavne porote Franjo Bertović. Ovome velikome kulturnom skupu nazočili su i mnogi gosti iz udaljenijih mjesta i gradova, počevši od Winnipega i St. Thomasa u Kanadi te Pennsylvanije i Ohia.

Hrvatska bratska zajednica u Americi ponosi se time što u svojim redovima ima tako talentirana društva i pojedince koji nesebično rade na očuvanju i promoviranju hrvatske kulturne baštine. Naše iskrene čestitke i komplimenti društvu i vodstvu! Sretna vam 15. obljetnica sa željom da tako i nastavite!

"American Zagreb Jr. Tamburitizans" iz Clevelanda, pod muzičkim vodstvom Thomasa Salopeka

ENG The traditional communal bee (*prelo*) in Cleveland, under the patronage of the *Zvuci domovine Hrvata Korduna* (Sounds of the Homeland of the Croats of Kordun) Culture & Arts Society and the leadership of Kate Stepić has again this year succeeded in pooling an enviable number of visitors and revived memories of old folk customs, music, songs and *kolo* round dances.

Arrivederci Roma!

“Povratak u domovinu bio je normalan slijed jer u svakom trenutku smo imali viziju povratka. Treba se samo odlučiti. Nije bila teška odluka jer vani nije život lak”, kaže Miljenko Dujela

Bračni par Dujela
presretni u
domovini

Napisala: **Željka Lešić**

Snimke: **Album obitelji Dujela**

Bračni par Desa i Miljenko Dujela prošlog su se ljeta nakon 40 godina boravka u Italiji vratili u Hrvatsku. Došli su u svoj rodni Zadar kojemu su se svake godine s veseljem vraćali. Rekli su svoj “Arrivederci Roma” – doviđenja Rimu, i vratili se u voljenu domovinu. Razgovarali smo s bračnim parom neposredno pred odlazak u Vukovar, kamo su se zaputili kako bi se poklonili žrtvama Vukovara i bili u koloni sijecanja, a 19. 11. 2010 predstavljen je u Vinkovcima, u organizaciji Matice Hrvatske i HMI podružnica Vukovar, Miljenkov dokumentarac, svjedocanstva vukovarskih majki, “Vukovar 15 postaja Kriznog puta”.

Je li bila teška odluka o povratku u domovinu? - Ja to ne bih nazvao odlukom. To je bio normalan slijed jer u svakom trenutku smo imali viziju povratka. Treba se samo odlučiti. Nije bila teška odluka jer vani život nije lak. Treba se dokazati - napominje Miljenko koji se pri tome predstavio našim čitateljima.

ISPUNIO SE SAN

- Osnovnu i srednju školu završio sam u Zadru, a nakon odsluženoga vojnog roka odlazim u Rim (1967.) zbog želje za radom na filmu i TV-u. Nakon kratkog rada na nekim filmovima kao asistent, počeo sam raditi kao montažer za TV RAI - 1, 2, 3 i 90-ih godina počinjem raditi kao redatelj i novinar, uvijek za RAI - objašnjava Miljenko te napominje kako je tada dolazio u kontakt s pjesnicima, ljudima s filma, intelektualnom kremom Italije, što ga je fasciniralo. Dolazio je u kontakt s popularnim osobama i radio je s njima te mu je to puno značilo. Ispunio mu se san. - Mislio sam da će taj san kratko trajati i vratit ću se u domovinu, no pružila mi se prilika da ostanem u Rimu i radim kao vanjski suradnik na talijanskoj televiziji. Bio sam vanjski suradnik jer sam bio stranac pa je teže regulirati papirologiju, a i odgovaralo mi je biti slobodan umjetnik jer sam ljeti svake godine s obitelji boravio u Zadru. Kada sam ‘71. godine dobio prvu nagradu kao najbolji montažer, odlučio sam ostati u Italiji - kaže Miljenko koji

je bio i dopisnik nekih hrvatskih novina. Ističe kako je puno putovao. - Bio sam u najopasnijim dijelovima svijeta, od Černobila do Sudana, Brazila i drugih afričkih zemalja i napravio emisije o sociološkim i društvenim problemima tih zemalja. Proputovao sam sve zemlje bivše države, isto tako zemlje bivšega Sovjetskog Saveza i bloka, pogotovo nakon 1990. i njihova raspada - ističe. - Kad je počela srpska agresija na RH, odnosno moju domovinu, znao sam da moram pomoći na jedini način koji sam znao, širiti istinu na TV-u o Domovinskom ratu. Tako su nastali prvi kratki dokumentarci i spotovi, Tužan Božić 1991. u Hrvatskoj (Mixer), Minirana Plitvička jezera (TV Sette), spotovi ranjene djece (prikazani na Olimpijskom stadionu u Rimu), Laži iz beogradskih arhiva (Sorgente di Vita). Zatim slijede dokumentarci: Zadre moj galebe, moja slobodo; Zašto Dubrovnik; svjedocanstva vukovarskih majki; Vukovar, petnaesta postaja križnog puta; Mig Maggiore; Kopački rit (kako se u ratu uništava i priroda). Neki od ovih dokumentaraca su prikazani na

Desa i kćer Mira s članovima
Talijansko-hrvatske udruge

Mira, Miljenko i Desa ispred crkve u mjestu Borovica (BiH)

RAI-ju, neki su poslani u svijet našim Hrvatima kako bi se prikupljala humanitarna pomoć i slala u Hrvatsku - objašnjava Miljenko, više od 6 sati programa islo je na RAI o domovinskom ratu.

Shvaćajući kako mora slati pozitivnu sliku o Hrvatskoj te pokazivati njezine ljepote i kulturu, već 1994. radi takve emisije. - Osobno idem na teren i radim za emisiju Sereno Variabile u dogovoru s našim turističkim uredima istarske, riječke, zadarske, šibenske, splitske i dubrovačke županije i radimo promotivne emisije o našem moru i turizmu. Prije stotoga papina posjeta RH, Ivana Pavla II., koji posjećuje Rijeku, Zadar, Dubrovnik i Osijek, za RAI 2, Sulla via di Damasco, napravio sam reportažu, tri polusatne emisije o kršćanskoj kulturi RH od Istre do Dubrovnika - rekao je Miljenko te napomenuo kako je napravio dosta reportaža o Međugorju i BiH.

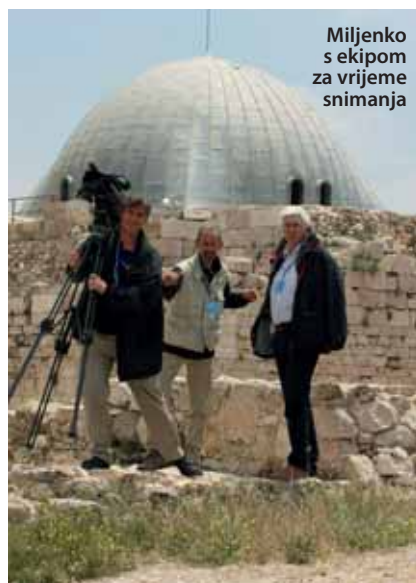
Miljenko, njegova supruga i kći članovi su Hrvatsko-talijanske udruge u Rimu. U sklopu te udruge postojao je i nogometni klub "Croazia" čiji je bio trener dugi niz godina.

U RIM KAO MLADA NEVJESTA

Suprugu Desu ljubav je odvela u Rim. Budući da je Miljenka upoznala u Zadru, nakon završetka gimnazije, upisuje Filozofski fakultet u Zadru, završava prvi dio i slijedila je svoju ljubav i otišla u Rim. - Došla sam prije 40 godina u Rim, kao mlada nevjesta sa suprugom Miljenkom, koji je već radio u Rimu kao montažer, a kasnije kao redatelj za talijansku televiziju RAI. Zahvaljujući tom poslu realizirao je mnogobrojne emisije i reportaže

za RAI, a s ponosom je stvarao mnoge dokumentarne filmove posvećene Hrvatskoj, od Domovinskog rata do turističkih promidžbi i kulturnih projekata - ističe Desa te napominje kako je čitavo vrijeme dok je Miljenko gradio karijeru bila doma s kćeri Mirom koju su odgajali u izrazito hrvatskom duhu. Naglasila je kako je Mira rođena u Zadru i da je do treće godine govorila samo hrvatski jezik. Tek je u vrtiću počela govoriti talijanski, no ondje je i drugu djecu učila govoriti hrvatski.

Mira živi u Rimu gdje je iznimno aktivna. - Već godinu dana radim za World Family of Radio Maria, kao editorial assistant. Brinem se za 60 radija u svijetu na svim kontinentima, od Azije do Amerike. Mi ne ovisimo o Vatikanu, već se financiramo od donacija privatnih institucija i slušatelja diljem svijeta. Radila sam dvije godine u Sarajevu u tiskovnom uredu Talijanske kooperacije za razvoj u sklopu talijanskog veleposlanstva gdje sam koordinirala jedan novinarski projekt za 80 novinara u BiH. Radila sam na RAI-ju International gdje sam čitala i uređivala vijesti na hrvatskome. Od 2004., nakon što sam diplomirala komunikacije na Sveučilištu LA Sapienza s temom 'Uloga Hrvatskog radija u Domovinskom ratu 1991--95', počela sam surađivati s HR - Glasom Hrvatske, i još uvijek šaljem priloge i intervjue. Potpredsjednica sam

Miljenko s ekipom za vrijeme snimanja

Hrvatsko-talijanske udruge u Rimu već dvije godine i glavna urednica časopisa INSIEME od 2004. Inače radim i kao asistentica umjetnice Lucie Romualdi već 12 godina i nije mi nikad dosadno - rekla nam je radišna Mira.

Desa Blaslov Dujela iza sebe je ostavila 20-godišnji volonterski rad i mnogobrojne projekte. Jedna je od osnivačica te jedna od predsjednica Hrvatsko-talijanske udruge u Rimu, gdje je počeo izlaziti i časopis "Insieme" ponajprije za Hrvate u Rimu, a zatim kao projekt i glasilo Saveza Hrvatskih Zajednica Italije, (SHZI) pod istim naslovom. Desa je bila i u osnivačkom odboru SHZI i predsjednistvu Saveza. Kao delegat HT udruge iz Rima i SHZI, sudjelovala je mnogo puta na godišnjim sastancima i Konvencijama Hrvatskog Svjetskog Kongresa (HSK), krovne udruge Hrvata u svijetu. Veliku podršku obitelji Dujela imaju i Susreti Hrvata Italije, na kojima su prisutni svake godine. - Velika je stvar što na dan sv. Leopolda Mandića u Padovi imamo Susrete Hrvata. Moramo zahvaliti Hrvatskoj zajednici u Veneto i predsjednici Dubravki Čolak koja je naš domaćin, i HMI-ju koji je odigrao veliku ulogu u realizaciji toga projekta, preko područnog ureda u Puli i voditeljice Ane Bedrine, no Matica nam je izlazila u susret s raznim programima, što je jako važno za nas u izvandomovinstvu.

'IDEM U PRAVI RAI/RAJ'

Desa i Miljenko napominju kako će i nadalje ostati povezani sa Zajednicom u Rimu osobno i preko kćeri Mire, koja ostaje u Rimu. Njezin rad na uređivanju časopisa "Insieme" će podupirati i bit će joj potpora. Napominju kako im je Italija puno dala i kako će ljudi iz Zajednice uvijek ostati u njihovim srcima. - Bili smo presretni kad smo došli jer ovaj put ne vraćamo se natrag. Svaki trenutak uživamo i baš nam je lijepo! Čujemo nekakve kritike, no uvijek kažem - Pa što mislite kako je vani? Zar je ondje bolje? - naglašava Miljenko i poručuje - Radio sam za RAI i rekao sam kolegama na rastanku da napuštam ovaj 'raj' i idem u pravi raj, misleći na svoj Zadar i Hrvatsku, Tu je pravi raj! ■

ENG Last summer, after having lived in Italy for forty years, husband and wife Miljenko and Desa Dujela, returned to Croatia. They have moved to their native Zadar, a town they had previously made annual visits to.

Zbor sv. Mateja iz Boke u Stonu

STON – Nedavno je crkveni zbor župe sv. Mateja iz Dobrote (Boka kotorska), koju vodi župnik don Ante Dragobratović, gostovao u Stonu, u crkvi sv. Nikole. Zbor je pjevao prigodne pjesme pod dirigentskom palicom prof. Silve Milošević. Svetu misu predvodio je dobrotski župnik don Ante Dragobratović uz sudjelovanje stonskog župnika don Voja Vlašića.

Crkveni zbor župe sv. Mateja iz Dobrote osnovan je prije više od dvadeset godina na poticaj župnika don Ante

Dragobratovića i glazbene pedagoginje Silve Milošević. Sastavljen je od velikog broja školovanih glazbenika i vrsnih pjevača. Surađujući s dubrovačkom podružnicom Hrvatske matice iseljenika ostvarili su tijekom godina mnogobrojne uspješne koncerte, kako u njihovoj Crnoj Gori tako i izvan nje. Članovi zbora s ponosom ističu da su u svojoj crkvi u Dobroti pjevali davne 1999. godine prigodom obilježavanja 150. obljetnice uspostave blagdana Predragocjene Krvi Gospodina našega Isusa Krista, čiju relikviju ova župa posjeduje još od 1815. godine.

Pamte i nastup na Tjednu hrvatskih manjina u Zagrebu, a jednako tako i Božićni koncert u katedrali svetoga Duge u Splitu. Nastupali su u Dubrovniku, u crkvi Male braće gdje su održali dva koncerta, zatim u crkvi sv. Mihajla u Lapadu, a pjevali su u Orebiću i Kuni na poluotoku Pelješcu, te u Opuzenu i Metkoviću. Prije dvije godine u

sklopu proslave sv. Leopolda Bogdana Mandića, također u organizaciji HMI-ja, sudjelovali su na Susretu Hrvata Italije u Padovi.

Nastup u Stonu ostvaren je u organizaciji dubrovačke podružnice HMI-ja. Da su Bokelji zasigurno oduševili Stonjane potvrđuju i mnogobrojne čestitke i priznanja koja su im vjernici Stona i okolice uputili nakon nastupa. Unatoč hladnom vremenu i niskoj temperaturi sa zanimanjem su razgledali povijesni gradić, a o njegovoj povijesti i u svijetu poznatoj stonskoj solani nadahnuto im je govorio Sveto Peić, vlasnik stonske solane. *(Maja Mozara)*

Hrvatski znanstvenici u Baji

MAĐARSKA - U gradu Baji svake godine se održavaju Dani mađarske znanosti kao dugovječna mađarska manifestacija. Tradicionalno se organizira hrvatska sekcija na kojoj su proteklih godina sudjelovali znanstvenici iz Splita, Zagreba, Osijeka i, dakako, Baje. Osim nabrojenih, sudjeluju profesori s Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, odjel u Čakovcu, koji su ove godine činili najbrojniju delegaciju. S Hrvatskih studija u Zagrebu sudjelovali su ugledni znanstvenici Sanja Vulić i Davor Piskač.

Među predavačima spominjemo Darinku Kiš-Novak i Tamaru Ivančan koje su u svojim referatima govorile o važnosti ljekovitoga bilja Hrvatskoga zagorja u očuvanju prirodne baštine. Blaženka Filipan-Žignić iz Čakovca iznijela je svoje istraživanje o jeziku struka na Internetu. Kako je međimurska znanstvena delegacija s Učiteljskog fakulteta, teme su uglavnom bile vezane uz obrazovanje. Dok su sva predavanja bila na hrvatskome jeziku, Vladimir Legac je svoje iznio na engleskome.

Profesorica Vulić održala je jezičnopovijesno predavanje o jeziku Aleksandra Komulovića, dok je Davor Piskač obradio putopis "Ferije" Antuna Gustava Matoša. Zanimljivo, obitelj Matoš je rodom iz Kačmara, mjesta nedaleko od Baje.

Konferenciju su zatvorili domaći znanstvenici, Hrvati s Odjela za hrvatski jezik i Odjela za mađarski jezik. Marija Kanižai održala je predavanje o nadijevanjima osobnih imena u pomurskoj hrvatskoj zajednici u Mađarskoj, dok je poznati katolički intelektualac Živko Gorjanac govorio o sadržaju i jeziku devetnaestostoljetnog časopisa "Gospina krunica" iz Splita. U sklopu mađarske većine djeluje hrvatska manjina na jugu Mađarske, u Baji, Pečuhu, Mohaču, Kalači i Segedinu. Nekoćina znanstvenika, ali i drugi hrvatski djelatnici na svim područjima života, održavaju hrvatski jezik i hrvatsku kulturu u ovom dijelu dijaspore. *(Mario Berečić)*

Zapaženi promotor kulturnih vrednota vojvođanskih Hrvata

Bio je predsjednik, tajnik i umjetnički voditelj HKPD-a "Matija Gubec" u Tavankutu (1965./72.). Osnivač je i prvi tajnik HKUD-a "Bunjevačko kolo" u Subotici (1970./1972.). Inicirao je obnovu javne proslave bunjevačkoga žetvenog običaja Dužijance...

Napisala: **Vesna Kukavica** Snimio: **Zlatko Žužić**

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, zajedno s Udrugom za potporu bačkim Hrvatima i Društvom vojvođanskih i podunavskih Hrvata 28. siječnja organizirala je prigodni program u povodu obilježavanja navršениh 80 godina života istaknutoga bačkog Hrvata, pravnika Nace Zelića, u Palači Matice hrvatske. U ime Matice hrvatske govorio je akademik Stjepan Damjanović, zatim dr. sc. Stjepan Skenderović, predsjednik zagrebačke Udruga za potporu bačkim Hrvatima; Mate Jurić, predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata te Zvonimir Cvijina, u ime Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata. Uz spomenute, izlagali su i dr. sc. Andrija vlč. Kopilović: Naco Zelić – ljubav prema rodu i zavičaju; mr. sc. Vesna Kukavica: Naco Zelić i Hrvatska matica iseljenika; Jasna Ivančić, prof.: Samozahtajna potpora suzavičajnicima; doc. dr. sc. Sanja Vulić: Naco Zelić pogledom izvana; Milovan Miković, književnik: O dvjema najnovijim knjigama Nace Zelića. Na kraju programa Naci Zeliću dodijeljena je zahvalnica i povelja u povodu navršениh 80 godina života i aktivnog rada na promociji kulturnih dobara vojvođanskih Hrvata. Prigodni program moderirao je Zlatko Žužić. HMI ističe pravnika i kulturnog djelatnika Nacu Zelića kao zapaženoga promotora kulturnih vrednota hrvatskoga naroda iz Vojvodine, koji kao autohton narod živi u dijelovima Srijema, Bačke i Banata u sklopu današnjih državnih granica Republike Srbije. Promotivna Zelićeva aktivnost u suradnji s HMI-jem najsnažnije se očitovala posljednjih 20

Izlagači na okruglom stolu

godina i to u tri oblika. Prvo, Zelić je objavljivao i objavljuje autorske publicističke priloge u medijima HMI-ja i drugo, Zelić se ističe kao inicijator i organizator tematskih rasprava o kulturnom i društvenom položaju vojvođanskih Hrvata. Treće, aktivno sudjeluje u afirmaciji knjižne i knjižničarske djelatnosti vojvođanskih Hrvata u projektu *Hrvatske knjige izvan Hrvatske* na zagrebačkome međunarodnom sajmu knjiga Interliberu, čiji projektni tim čine djelatnici HMI-ja. Slavljenik Naco Zelić rođen je u Subotici, 5. listopada 1930. Na Višoj pedagoškoj akademiji u Novom Sadu diplomirao na grupi kemija-fizika (1951.), a na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1959. godine. Zbog "djelovanja s pozicija hrvatskog nacionalizma", i kao član Matice hrvatske u Zagrebu, razriješen je 1973. dužnosti suca Okružnog suda u Subotici. Nakon toga ponovno se seli u Zagreb, gdje radi kao upravni savjetnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne zaštite i Ministarstvu rada i socijalne skrbi, te kao tajnik Zavoda za

organizaciju i ekonomiku zdravstva u Zagrebu (1973./92.). Od 1. lipnja 1992. radi u Ministarstvu vanjskih poslova RH, a od 1992. do 1996. savjetnik je za konzularne poslove u Veleposlanstvu RH u Budimpešti. Nakon toga je umirovljen. Poznat je kao organizator društvenog života Hrvata-Bunjevaca u Subotici. Bio je predsjednik, tajnik i umjetnički voditelj HKPD-a "Matija Gubec" u Tavankutu (1965./72.). Osnivač je i prvi tajnik HKUD-a "Bunjevačko kolo" u Subotici (1970./1972.). Inicirao je obnovu javne proslave bunjevačkoga žetvenog običaja Dužijance i kao potpredsjednik Organizacijskog odbora Dužijance (1968./72.) organizirao je mnogobrojne priredbe u sklopu tih svečanosti, a zaslužan je i za uspješnu obnovu tradicijske proslave bunjevačkoga Velikog prela (1970./71.). Za svoj rad dobio je više nagrada i odličja. ■

ENG The Zagreb headquarters of the Matrix Croatica hosted a programme to mark the 80th birthday of legal expert and prominent Bačka region Croat Naco Zelić.

Rasadnik hrvatskih djelatnika u Mađarskoj

Ugledni Hrvati santovačke škole bili su prosvjetitelji, povjesničari i književnici Stjepan Velin, Marin Đurić, braća Marin i Živko Mandić, Stipan Blažetin, Marko Dekić i mnogi drugi

Učenici za vrijeme nastave

Napisao i snimio: **Mario Berečić**

Hrvati u Mađarskoj stara su hrvatska dijaspora. Neke skupine naselile su se nakon odlaska Turaka, druge su starosjedišne od VII. stoljeća. Uz granicu s Austrijom nalaze se gradišćanski Hrvati, preko Mure pomurski Hrvati - kajkavci, u Baranji i Šomođu kajkavci i štokavci - ekavci (za posljednje mađarski jezik ima naziv "Horvát"), Šokci i Bošnjaci. Šokci, Raci i Bunjevci nalaze se u Bačkoj, dok su posebnost budimpeštanske okolice Dalmati. Osim Gradišća, Baranje, Bačke i glavnoga grada, Hrvati žive i u drugim područjima Republike Mađarske, primjerice u Segedinu, istočnom središtu koje se tradicionalno percipira kao središte srpske manjine u Mađarskoj.

Samouprave su utemeljene tijekom demokratskih promjena i omogućene slijedom novih zakonskih mogućnosti u Republici Mađarskoj.

OČUVANJE MATERINSKOG JEZIKA I KULTURE

Santovo je posebno zbog snažnog osjećaja za očuvanje materinskog jezika i kulture. Intelektualci, profesori, umjetnici i mnogi drugi poslanici hrvatske riječi dolaze iz toga sela na granici mađarske i vojvođanske Bačke. Rijetka je to škola u Mađarskoj u kojoj nije radio predavač rodом iz toga naselja.

Ugledni Hrvati santovačke škole bili su prosvjetitelji, povjesničari i književnici Stjepan Velin, Marin Đurić, braća Marin i Živko Mandić, Stipan Blažetin, Marko Dekić i mnogi drugi. Moramo spomenuti i Srbe koji su u Santovu dobili prve osnove za daljnje školovanje: pjesnici otac i sin Ljubinko i Vojislav Galić. Naime, Santovci su poznati po prosvjedu protiv nasilne mađarizacije u katoličkoj crkvi potkraj XIX. stoljeća. U tome su otišli u krajnost tako da je iz protesta gotovo cijeli hrvatski puk prešao na pravoslavlje 1899. godine. Veći dio se vratio na katoličanstvo, no ostala je manjina bivših šokačkih Hrvata koji se i danas

smatraju Srbima. Stoga su službeni natpisi u selu na mađarskome, hrvatskome i srpskome jeziku, tj. na ćirilici.

Vodič kroz santovačku Hrvatsku školu, tu slavnu ustanovu, bio je ravnatelj Joso Šibalin. Hrvatska škola i vrtić osnovani su 1940. godine. Sedamdesetih godina škola je sačuvala nacionalni predznak, kao jedina u Bačko-kiškunskoj županiji, najvećoj u Mađarskoj. Od 1988. postala je okružna jer prima djecu iz Bačke i šire.

"Ovdje djecu odgajamo u hrvatskom duhu i na hrvatskom jeziku."

UTROSTRUČEN BROJ UČENIKA

Škola, s obzirom na to da je u naselju koje razvija hrvatski duh i jezik, ima veći kapacitet nego što se to očekuje po broju stanovnika. Santovo ima oko 2.500 duša, od kojih je petstotinjak Hrvata, 1.800 Mađara, dok ostatak čini stotinjak Srba te nekolicina Nijemaca i Slovaka. Dom za djecu iz okolice ima kapacitet nešto manji od pedeset ležaja. Unatoč tako velikim kapacitetima za školu u malome mjestu, svake godine moraju odbiti

Javna tribina Bačka

Učenički dom Santovo
(projekt)

Započela izgradnja

smještaj za dvadesetero učenika. U izgradnji je novi dom za učenike, uz pripadajuću kuhinju i nusprostorije, čija je gradnja u tijeku.

Hrvatska manjina u Mađarskoj iskoristila je mogućnosti novih zakona nakon demokratskih promjena i kao prva manjinska zajednica počela se skrbiti za školu. Nakon hrvatske manjine, iskoristile su to pravo njemačka, slovačka i rumunjska manjina. Druge dvije škole u Budimpešti i Pečuhu pod skrbi su gradova. One imaju i srednjoškolski dio, kao i velike smještajne kapacitete.

Prije trinaest godina broj učenika iznosio je 49, danas ih je 155, uz 45 u učeničkom domu. Sve veći interes za upis kod lokalnih Srba i Mađara ove je godine dočekaio neobičan obrat: državna mađarska škola pripojila se hrvatskoj manjinskoj školi. Najveći dio santovačke djece nastavio se školovati u hrvatskoj školi, dok samo dio putuje u susjedno selo. Djelatnici ukinute državne škole zaposleni su u hrvatskoj osnovnoj školi.

ŠKOLSKA ZBILJA

Djeca često dolaze u školu bez dobrog znanja materinskog jezika. Zadaća škole je stvoriti hrvatsko ozračje koje će djeci dati osnovno znanje. Do osmog razreda većina njih je sposobna nastaviti srednje školovanje u hrvatskim gimnazijama u Budimpešti i Pečuhu.

Uz hrvatski njeguje se učenje stranih jezika, konkretno engleskoga i njemačkoga. Od drugog razreda postoji nastava informatike. Slobodne aktivnosti nude djeci kazališnu družinu, ples, tambure, dok je zbor i hrvatski narodni ples u

sklopu školskog programa i obuhvaća sve učenike. Kao dodatni predmeti posuđuju se hrvatska povijest i narodopis.

Postojanje športske dvorane i većih otvorenih prostora iznjedrilo je jaku rukometnu ekipu. Bivši učenici hrvatske škole kraljeznica su santovačkih rukometaša. Na natjecanjima iz znanja jezika Santovčani su apsolutni favoriti u svojoj županiji, dok su vrlo uspješni na državnoj razini.

Osamdeset posto djece pohađa vjeronauk koji drži vjeroučiteljica. Svećenik drži misu na hrvatskom jeziku, a propovijed na mađarskome. Na Croatiadi, natjecanju koje organizira Hrvatska državna samouprava, nastupaju kazališne

družine, izvodi se glazba i recitacije te natjecanje iz znanja, primjerice iz narodopisa. Intenzivna je i suradnja s Republikom Hrvatskom: osnovne škole "Fran Franković" iz Rijeke i "Republika" iz Petrijevacu pobratimljene su škole sa santovačkom. Česti su susreti učenika i razmjene iskustva osoblja.

U drugim školama Republike Mađarske status hrvatskoga jezika je slabiji: neke imaju po nekoliko sati tjedno, neke tek dva sata. Tako škole u Budimpešti, Pečuhu i Santovu ostaju rasadnik hrvatskih kadrova. Uspjeh Santovčana svakako je u tome da su mjestu s hrvatskom manjinom dali osobitost kakvu ima malo koje naselje u Mađarskoj. ■

Santovo

ENG There is a very successful Croatian language school in the southern Hungarian village of Santovo (Hercegszántó). It has its own dormitory and has tripled the number of pupils in attendance over the past ten years.

VELIKO PRELO U SUBOTICI

SRBIJA - U organizaciji HKK "Bunjevačko kolo" u Subotici je 29. siječnja održano Veliko prelo, tradicionalna manifestacija koja je prvi put održana u Subotici davne 1879. godine. U prepunoj Velikoj dvorani Bunjevačkog kola program je započeo tradicionalnim dijelom i pozdravnim govorima domaćina, Ivce Stipića i gradonačelnika Saše Vučinića. Uslijedio

je bogati glazbeni program u kojem su se cijelu noć izmjenjivali poznati domaći ansambli Hajo i Ravnica te gosti Gyako iz Vinkovaca a izabrana je i najljepša prelja za 2011. Među uzvanicima na Prelu su bili predstavnici Crkve, generalna konzulica RH mr. Ljerka Alajbeg i konzul savjetnik Vesna Njikoš Pečkar te predstavnica HMI Marija Hećimović.

TRIPUNDANSKE SVEČANOSTI U KOTORU

CRNA GORA - Na trgu ispred bazilike svetog Tripuna tradicionalnim izgovaranjem loda – pohvala svecu zaštitniku Kotora sv. Tripunu i podizanjem zastave na bazilici - mali admiral, devetogodišnji Dragan Josip Marković iz Kotora, označio je 27. siječnja početak Tripundanskih svečanosti. Svečanom procesijom gradskim ulicama u nedjelju 5. veljače bit će održana središnja vanjska proslava. Na trgu ispred bazilike Bokeljska mornarica plesat će tradicionalno kolo u čast svetog Tripuna. Pontifikalnu svetu misu služit će nadbiskup mons. Nikola Eterović, generalni tajnik Sinode biskupa u Rimu, nakon čega će biti spuštена zastava s katedrale svetog Tripuna, zaštitnika Kotora.

jom gradskim ulicama u nedjelju 5. veljače bit će održana središnja vanjska proslava. Na trgu ispred bazilike Bokeljska mornarica plesat će tradicionalno kolo u čast svetog Tripuna. Pontifikalnu svetu misu služit će nadbiskup mons. Nikola Eterović, generalni tajnik Sinode biskupa u Rimu, nakon čega će biti spuštена zastava s katedrale svetog Tripuna, zaštitnika Kotora.

UDŽBENICI NA HRVATSKOME NAPOKON I U SRBIJI

SRBIJA - Udžbenike u Srbiji za nastavu na hrvatskome jeziku, koji će biti prilagođeni srpskim planovima i programima, izdavat će zagrebačka "Školska knjiga", dogovoreno je u Subotici na nedavnom sastanku hrvatskog ministra za obrazovanje Radovana Fuchsa i pokrajinskog tajnika za obrazovanje Zóltána Jegesa. Izdavanje udžbenika financirat će se iz posebne zaklade koja je u Srbiji formirana upravo radi naknade troškova tiskanja manjinskih udžbenika. Na ovaj način djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku bit će u potpunosti uključena u obrazovni sustav Republike Srbije, doznajemo od direktorice Školskog programa "Školske knjige" dr. sc. Maje Brkljačić. Situacija s udžbenicima trenutačno je loša i to je jedan od razloga zašto se mali broj učenika odlučuje za nastavu na hrvatskome jeziku, kaže Maja Brkljačić.

Vojvođanski Hrvati u Splitu

SPLIT - U sklopu osamnaestih Dana ogranka Matice hrvatske Split, sudjelovali su svojim programom Hrvati iz Subotice. U dvorani nadbiskupskog sjemeništa predstavljena je djelatnost Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, o čemu je govorila Katarina Čeliković, menadžer za kulturne aktivnosti. Splitskoj javnosti ispričala je o problemima s kojima se svakog dana susreću u svojoj sredini i koje su im želje i potrebe vezane uz očuvanje nacionalnog i kulturnog identiteta Hrvata u Vojvodini. Također je izrazila žaljenje što o njima u Splitu malo znamo, a dio ih se doselio baš iz Dalmacije.

Nakon toga Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda, održao je predavanje na temu Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti, što je i naslov njegove knjige koju je napisao zajedno s Marijem Barom. Nakon toga se razvila diskusija s publikom. Žigmanov je autor i desetak znanstvenih radova iz područja zavičajne povi-

jesti, kulture i književnosti Hrvata u Vojvodini. Objavio je monografiju "Hrvati u Vojvodini danas: traganje za identitetom", a izvršni je urednik "Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca".

Na sastanku u Matici iseljenika dogovorena je buduća suradnja, a dragi gosti su primljeni i u županiji.

Mario Mimica, Tomislav Žigmanov, Saša Grunčić i Katarina Čeliković

Idućeg dana, u crkvi Samostana sestara službenica milosrđa, Saša Grunčić održao je orguljaški koncert pod nazivom Glasovi orgulja u ravnicama, na čijem programu su bila djela hrvatskih skladatelja iz Vojvodine, poput Stanislava Prepreka, Albe Vidakovića i Josipa Andrića. Grunčić je diplomirao na Glazbenoj akademiji u Zagrebu, u klasi profesorice Ljerke Očić i nositelj je nagrada s raznih natjecanja.

Ovaj susret s Hrvatima iz Subotice uzvratni je posjet, na poticaj Geografskog društva iz Splita i predsjednika Matice hrvatske, Marija Mimice.

HRVATSKI BAL U BEČU

AUSTRIJA - Oko 800 gostiju došlo je 22. siječnja na Hrvatski bal u Beču, koji su priredili po 64. put a po prvi put u Kursalonu Hübner. Geslo ovogodišnjega bala bilo je "90 godina Gradišća", a to se odrazilo i u programu. Bal su otvorili Kolo Slavuj i dječja folklorna grupa Piplici sletom različitih koreografija. Plesače su pratili tamburaši, Cimbaloza kapela braće Kuštarca iz Slovačke i Buchgrablera iz Gradišća. Buchgrableri i Cimbaloza kapela su svirali i tijekom večeri. Ponoćno iznenađenje je priredio Slavko Ninić iz bečke Tschuschnkappelle s Tomom Jankovićem.

BOŽIĆNI KONCERTI ZA HRVATE U CRNOJ GORI

CRNA GORA - Već tradicionalno, skoro cijelo desetljeće, HMI-jeva podružnica u Splitu i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore Kotor te podružnica Bar, organiziraju božićne koncerte za Hrvate u toj regiji. Ove godine nastupio je crkveni zbor 'Sveta Reparata' iz Staroga Grada na Hvaru, koji djeluje u sklopu svoje župne crkve. Prvi koncert održan je u katedrali sv. Tripuna u Kotoru na kojemu su izvedena djela posvećena djevici Mariji, Božiću, tradicijski i prigodni napjevi. Koncertu je nazočio i Božo Vodopija, generalni konzul RH u Kotoru, a pridružio se i biskup Ilija Janjić, koji je došao iz Venecije gdje se Boka predstavila izložbom svoga bogatog naslijeđa. Idućeg dana zbor je nastupio u dvorani glazbene škole u Baru, gdje je bio također srdačno primljen. Turneja je završila u nedjelju nakon pjevanja na misi u Prčanju, koju je vodio biskup Ilija Janjić.

Nagrađen gradišćanski skladatelj Štefan Kočiš

AUSTRIJA - Najveći živući skladatelj gradišćanskih Hrvata Štefan Kočiš dobio je Kulturnu nagradu gradišćanskih Hrvata. Nagrada se dodjeljuje za posebne zasluge za jezik, kulturu i identitet gradišćanskih Hrvata, a Kočiša je predložilo 14 gradišćansko-hrvatskih društava. On je ujedno deveti dobitnik te nagrade koja se u obliku brončane skulpture kipara Tome Rešetarića dodjeljuje neredovito od 1991. godine.

Štefan Kočiš rođen je 12. prosinca 1930. u Dolnjoj Pulji. Studirao je crkvenu glazbu. Glavni instrument su mu bile orgulje, a školovao se i na klaviru i u solističkom pjevanju, kao i za učitelja glazbe. Od 1952. do 1992. vodio je Glazbenu školu u Gornjoj Pulji, a deset godina poučavao je glazbeni odgoj u gimnaziji u Gornjoj Pulji. Bio je 25 godina učitelj na Konzervatoriju Josefa Haydna u Željeznome. Bio je član Bečkoga akademskoga komornog zbora (1951. - 1960.), a kao orguljaš intenzivno je koncertirao od 1955.

do 1965. godine u Austriji i u većini europskih zemalja i to s djelima baroknih i suvremenih skladatelja, ali i vlastitim skladbama. Na poziv kardinala Franje Šepera 8. lipnja 1965. godine održao je koncert u zagrebačkoj katedrali. Od 1955. skladao je više od sto djela, pretežno sakralnih. Autor je 17 hrvatskih, dviju latinskih i sedam njemačkih misa. Napisa je dvije sonate, dvije partite, Te Deum laudamus, mnoge psalme, duhovne pjesme, kao i skladbe za različite komorne sastave i instrumente. Batio se istraživanjem hrvatskih narodnih pjesama te je od 1955. do 1967. po cijelom Gradišću snimio oko 300 hrvatskih narodnih pjesama od kojih je mnoge harmonizirao. Vodio je i folklornu skupinu "Krug Miloradić" i Srednjo-gradišćanski učiteljski zbor, kao i muški pjevački zbor u selu, a još uvijek vodi Mješoviti crkveni zbor Dolnje Pulje. U rodnome mjestu 68 godina obavljao službu kantora. (IKA)

do 1965. godine u Austriji i u većini europskih zemalja i to s djelima baroknih i suvremenih skladatelja, ali i vlastitim skladbama. Na poziv kardinala Franje Šepera 8. lipnja 1965. godine održao je koncert u zagrebačkoj katedrali. Od 1955. skladao je više od sto djela, pretežno sakralnih. Autor je 17 hrvatskih, dviju latinskih i sedam njemačkih misa. Napisa je dvije sonate, dvije partite, Te Deum laudamus, mnoge psalme, duhovne pjesme, kao i skladbe za različite komorne sastave i instrumente. Batio se istraživanjem hrvatskih narodnih pjesama te je od 1955. do 1967. po cijelom Gradišću snimio oko 300 hrvatskih narodnih pjesama od kojih je mnoge harmonizirao. Vodio je i folklornu skupinu "Krug Miloradić" i Srednjo-gradišćanski učiteljski zbor, kao i muški pjevački zbor u selu, a još uvijek vodi Mješoviti crkveni zbor Dolnje Pulje. U rodnome mjestu 68 godina obavljao službu kantora. (IKA)

Odlazak cijenjenog promicatelja hrvatske kulture

Poliglot, sociolingvist i leksikolog široke humanističke naobrazbe dr. Franolić je trajno zadužio našu kulturu znanstvenim prinosima jezikoslovnoj kroatistici, hrvatskome jeziku i kulturi kao autentičnim vrijednostima hrvatskoga naroda

Branko Franolić

Predsjednik ocjenjivačkoga suda Ranko Marinković (1913.-2001.) istaknuo je prigodom dodjele te nagrade kako je Franolić svojim studijama objavljenim u najpoznatijim svjetskim lingvističkim časopisima i knjigama postigao ne samo 'pravo građanstva' za hrvatski jezični, kulturni i povijesni identitet, već je na europsku i svjetsku znanstvenu scenu snažno postavio pitanje prava na autohtonost i priznanje hrvatskoga jezika. Kao poliglot široke kulture i temeljite humanističke naobrazbe Franolić je svojim svestranim jezikoslovnim radom u Francuskoj, Velikoj Britaniji, SAD-u i Kanadi dugim više od pet desetljeća uvelike utjecao na položaj kroatistike, izborivši se i za oznaku HR u slavističkim bibliotekama svijeta. Usto, dr. Branko Franolić bio je strastan istraživač hrvatske knjižne baštine u inozemstvu, starih latinskih tekstova, koje je nerijetko sam otkrivao.

OBRAĐIVAO DOTAD NEISTRAŽENE TEME

Istražujući na mnogim poljima vrlo je često obrađivao dotad neistražene teme poput života i djela Filipa Vezdina. Hrvat iz Donje Austrije Vezdin u svojoj личности sažima osobine koje su važne za naše stoljeće u kojem je multikulturalnost postala imperativ – obrazlagao je Franolić. Filip Vezdin (1748. -1806.) napisao je prvu tiskanu sanskritsku gramatiku na kojoj se zasnivaju gotovo sve grane europske indologije, vrativši se iz Indije u Rim godine 1790. Dokazavši ključan položaj sanskerta među jezicima, našijenac Filip Vezdin postao je preteča lingvista koji su među indoeuropskim jezicima otkrili srodnost po postanku.

Franolićeva su mišljenja bila uvijek originalna, a sinteze pristupačne najširoj javnosti. Poznao je i družio se s mno-

Napisala: **Vesna Kukavica**

Jezikoslovac široke naobrazbe, dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Branko Franolić umro je u Londonu 11. siječnja 2011. Dr. Branko Franolić bio je u svojoj skromnosti nesklon hvalospjevima pa je teško naći prave ri-

ječi kojima će se lako prikazati taj vrijedni znanstvenik i veliki čovjek. Znanstveno područje njegova rada bilo je u prvom redu leksikologija i sociolingvistika, zatim slavistika i kroatistika, te kulturna povijest.

Za istaknutu kulturnu djelatnost dobio je Ininu nagradu za promicanje hrvatske kulture u svijetu za 1996.

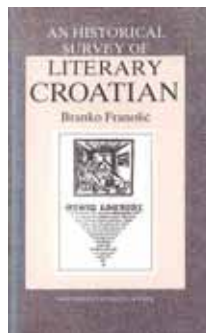
gim uglednicima poput filologa Stjepana Ivšića, lingvистa Andréa Martineta... Svake je godine tijekom međunarodnog sajma knjiga Interlibera, kao stručni savjetnik Matičina projekta *Hrvatske knjige izvan Hrvatske*, dolazio u Zagreb i obožavao u dugim šetnjama raspravljati o kulturnim temama i svojoj zagrebačkoj mladosti.

POLITIČKI AZIL

Rodio se 2. srpnja 1925. u Rijeci. Po svršetku mature 1944. godine na Drugoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu Franolić je upisao studij engleskog, francuskog i talijanskog jezika te južnoslavenskih književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a nastavio 1952. godine kao dobitnik stipendije *International Exchange Councila* u *Harlech College* u Walesu, a kasnije na *Cambridge University* u Engleskoj. Iste je godine zatražio politički azil koji mu V. Britanija odbija pa odlazi u Francusku. Franolić ponovo poči-

loškog rada istraživanje riječi i oblika francuskog podrijetla u hrvatskom jeziku te njihovo fonološko, morfološko i sintaktičko uklapanje i prilagođavanje hrvatskom sustavu. Autor se bavio i sociokulturnim aspektima francuskog utjecaja u Hrvatskoj. O povijesti hrvatskog jezika i leksikologije Franolić je pisao u utjecajnim publikacijama. Prisjetimo se samo časopisa *Lingua* (Amsterdam 1969., 1970., 1971., 1976., 1980., ...) *Linguistics* (The Hague 1971.), *Die Welt der Slaven* (München 1972., 1979., 1980., ...) *Annali dell'istituto universitario orientale* (Napulj 1975., 1976., 1979.) *Journal of Croatian Studies* (New York 1990). Njegov rad o razvitku hrvatskoga i srpskoga književnog jezika tiskan je u enciklopedijskom djelu *Language Reform, History and Future* (sv. 2, Hamburg 1983.).

Važnu ulogu u afirmaciji hrvatskoga,

donijelo je i njegovo djelo *A short history of literary Croatian (Kratku povijest hrvatskog književnog jezika)*. Prva njegova knjiga iz tog područja *La langue litteraire croate (Hrvatski književni jezik)* tiskana je još 1972. u Parizu, a prevedena je na švedski 1975. U borbi za afirmaciju hrvatskoga jezika Franolić je neumoran pa u Parizu 1988. objavljuje studiju

Language policy in Yugoslavia, with special reference to Croatian (Jezična politika u Jugoslaviji, s posebnim osvrtom na hrvatski jezik). Franolićev znanstveni rad u egzilu u području kroatistike odvijao se paralelno sa otporom hrvatskih intelektualaca u domovini jezičnom unitarizmu nametnutom nesrpskim narodima u bivšoj Jugoslaviji.

Jezična politika u ondašnjoj SFRJ Franolićevim je radom raskrinkana znanstvenom objektivnošću. Zagovarao je diljem slobodne Europe, poput deklaracionista u tadašnjoj višejezičnoj i višenacionalnoj SFRJ, jedino održivo rješenje jezični i kulturni pluralizam, kakav danas prakticira Europska unija.

ŠTOVATELJI DJELA DR. FRANOLIĆA

Franolić je neumorno pronalazio među drugim malim jezicima i narodima slične prilike i zgodne primjere te ukazivao na znanstvenu utemeljenost svojih, u tadašnjoj državi shvaćenih kao *ustaških teza*. Autor je i trosveščane retrospektivne bibliografije knjiga hrvatskih i stranih pisaca čija se djela odnose na Hrvate i na Hrvatsku u razdoblju od XV. st. do naših dana, a nalaze se u najvećoj znanstvenoj knjižnici svijeta Britanskoj knjižnici, na ukupno 12 jezika.

Telegram sućuti obitelji Franolić u Englesku uputili su predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskoga sabora Luka Bebić, ministar kulture mr. Jasen Mesić, ministar znanosti, obrazovanja i športa dr. Radovan Fuchs, ravnateljica HMI Karatina Fuček i brojni drugi štovatelji djela uglednoga promicatelja jezikoslovne kroatistike i cjelokupne hrvatske kulture. ■

nje studij engleske i američke povijesti, filologije i civilizacije 1953. pri visokom učilištu *Slobodne Europe* u Strassbourgu, gdje i diplomira anglistiku i amerikanistiku 1957. Godinu kasnije odlazi u Pariz na poslijediplomski studij francuske i opće lingvistike na Sorboni, gdje je 1977. doktorirao s tezom *Les mots d'emprunt français en croate (Francuske riječi u hrvatskom jeziku)*.

Ostvaruje karijeru sveučilišnog profesora i punih 16 godina predaje na prestižnom pariškom Sveučilištu *René Descartes*. Sa suprugom i djecom kasnih se sedamdesetih vraća u Englesku, gdje predaje francuski jezik i književnost u *Beverley College*, New Malden, Surrey. Od 1990. Franolić je profesor francuske lingvistike i hrvatskog jezika pri *Atkinson College, York University* u Torontu u Kanadi.

Središnja je polje Franolićeva filo-

ne samo jezičnog, pitanja odigrao je Franolićev pregled sociolingvističkih zbivanja u hrvatskom jeziku, posebno u XIX. i XX. stoljeću, u djelu *An Historical Survey of Literary Croatian (Povijesni pregled hrvatskog književnog jezika)* objavljenom u Parizu 1984. U govornoj su praksi izvorni govornici i pisci hrvatske književnosti u početnim desetljećima XX. stoljeća ipak nastavljali liniju vlastitoga gledanja na jezični razvoj, ne odbacujući sasvim olako hrvatsku standardnojezičnu praksu i bogatstvo svoga književnoga izraza, usprkos tadašnjim propisima i nastojanju hrvatskih vukovaca.

Rasvjetljenju hrvatske jezične problematike u slavističkim krugovima te u najširoj javnosti zapadne Europe pri-

ENG Polyglot, sociolinguist and lexicologist of broad humanist education, Dr. Branko Franolić (Rijeka, 2 July 1925 – London, 11 January 2011) has forever indebted our culture with his contributions to the research of Croatian linguistics, and to the Croatian language and culture as the authentic wealth of the Croatian people, to which an extensive bibliography of works bears witness.

HRVATSKE
ŠUME

www.hrsume.hr

Najljepše priče naše povijesti u romantičnom okružju
dvoraca i zelenih brežuljaka čekaju Vas na putovanju
"Kulturna baština sjeverne Hrvatske"

Scrinium

www.scrinium-tours.hr

Program je podržalo Ministarstvo turizma u sklopu projekta Upoznaj Hrvatsku 2010

BRAČ I HVAR TURISTIČKI REKORDERI U 2010.

HVAR - Srednjodalmatinski otoci Brač i Hvar recesijsku 2010. pamtit će kao turistički - rekordnu. Najsunčaniji hrvatski otok Hvar lani je ostvario 86.802 turistička noćenja više nego godinu ranije. Tih 1,163.186 turističkih noćenja čak je osam posto više nego u sezoni 2009. Na otoku Braču ostvaren je dolazak ukupno 151.911 turista i prvi put više od 1,2 milijuna noćenja, odnosno 1,211.230 noćenja. U ukupnom broju ostvarenih noćenja na području Splitsko-dalmatinske županije udjel otoka Brača je veći od 10 posto. Općina Jelsa ovo-sezonski je hrvatski rekorder po porastu broja turističkih noćenja.

Cvijetnjak između Mure i Drave

Reljefno gledano Međimurska županija je najniža u Hrvatskoj, načinjena od naplavnih ravni Drave i Mure, s najvišim vrhom Mohokosom u Međimurskim goricama visokim 344 metara n. v.

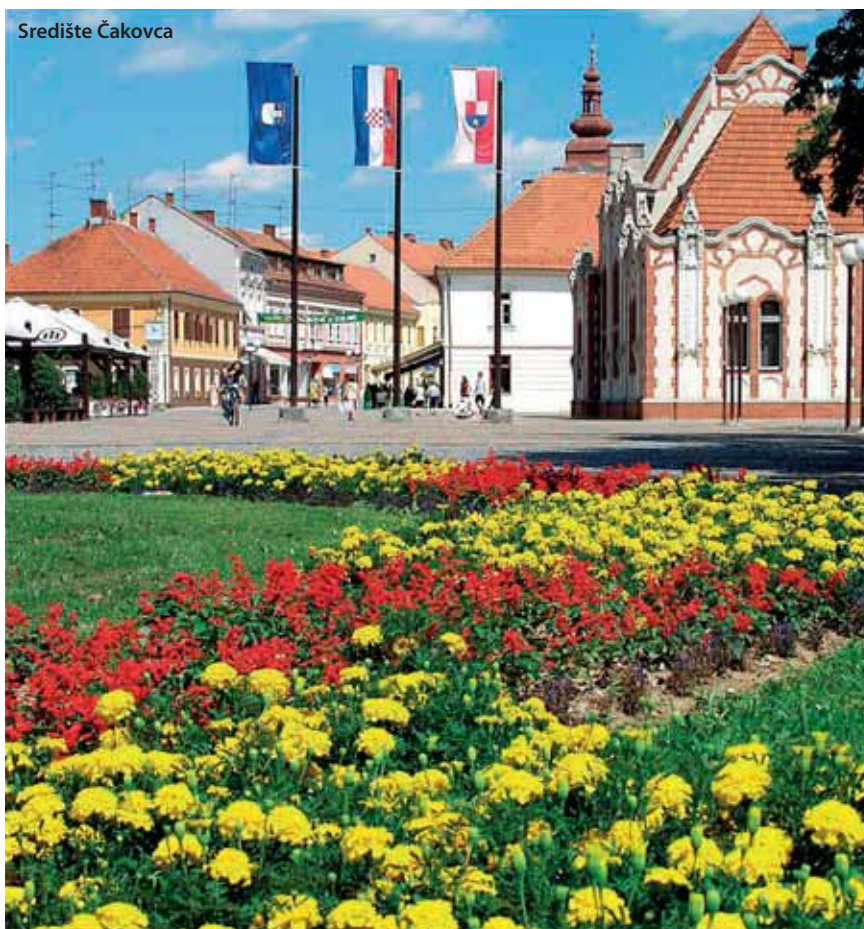
Piše: **Zvonko Ranogajec**

Međimurska županija XX. je po službenom redoslijedu među hrvatskim županijama, a naziv je dobila prema povijesnoj regiji Međimurju, poput Istarske županije. Međimurje je najsjevernija hrvatska županija i jedina koja je omeđena s dvjema rijekama, Murom na sjeveru i Dravom na jugu. Na sjeveru rijekom Murom graniči s Mađarskom, na zapadu sa Slovenijom na prostoru Međimurskih gorica, na jugu rijekom Dravom s Varaždinskom županijom, a na jugoistoku s Koprivničko-križevačkom županijom. Najsjevernija točka županije, pa time i čitave Hrvatske, je Sv. Martin na Muri na 46 stupnjeva i 33 minute sjeverne geografske širine.

MALA, ALI GUSTO NASELJENA

Ova županija površinom je najmanja u Hrvatskoj, osim Grada Zagreba, dok je po gustoći naseljenosti obrnuta situacija, druga je nakon Grada Zagreba. Međimurska županija s površinom od 730 km četvornih zauzima samo 1,2 posto površine Hrvatske, dok sa 118.426 stanovnika prema popisu iz 2001. godine

Središte Čakovca

Međimurje

ova županija zauzima 2,66 posto stanovništva Hrvatske. S gustoćom od 162 stanovnika po km četvornom, Međimurska županija je na drugome mjestu nakon Grada Zagreba. U posljednjem popisnom razdoblju ova županija zabilježila je porast stanovništva od 7 posto. Natalitet je preko 11 promila, po čemu je jedan od najvećih u Hrvatskoj, no visok je i mortalitet. Ipak, Međimurska županija ima najmlađe stanovništvo u Hrvatskoj s indeksom starosti od samo 72, što je dvostruko manje nego u Ličko-senjskoj

Stari mlin na Muri

Župna crkva
u Nedelišću

Tri grada i 22 općine

Međimurska županija ima tri grada i 22 općine. Gradovi su: Čakovec s 15.790 stanovnika 2001., Prelog 4.288 st. i Mursko Središće s 3.322 st., dok su općine: Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribišlavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova i Vratišinec.

županiji koja ima indeks starosti 145. Nepismenog stanovništva ima samo 0,8 posto, dok je fakultetski obrazovanih 3,5 posto. Međimurska županija ima od svih hrvatskih županija najmanji udio gradskog stanovništva, samo 19,8 posto, dok je poljoprivrednog stanovništva 13,8 posto. Prema etničkom i vjerskom sastavu čak 95 posto stanovništva su Hrvati katoličke vjere, a od manjina dominiraju Romi s 2,44 posto, po čemu su najzastupljeniji u ovoj županiji.

Reljefno gledano Međimurska županija je najniža u Hrvatskoj, načinjena od naplavnih ravni Drave i Mure, s najvišim vrhom Mohokosom u Međimurskim goricama visokim 344 metara n. v. Više od 70 posto površine je obrađeno (oranice,

Međimurski
kulinarški
specijaliteti vrlo
su cijenjeni

livade, vinogradi i voćnjaci), dok šume čine 13 posto. Prema ovim pokazateljima Međimurska županija je najiskorištenija u Hrvatskoj te po takvoj strukturi agrarnog pejzaža više nalikuje susjednim državama Sloveniji, Mađarskoj i Austriji. Središtem županije teče najveća rijeka Trnava koja izvire u Međimurskim goricama, protječe Čakovc te se ulijeva u Muru, a skoro je čitava kanalizirana. Na jugu uz Dravu stvorene su dvije velike akumulacije odnosno dva najveća umjetna jezera u Hrvatskoj između Varaždinske i Međimurske županije. To su jezero Dubrava (ili Akumulacija HE Čakovec),

Štrigova

Toplice sv. Martin

Zrinska garda

Dvorac Zrinskih u Čakovcu iz zraka

koje je s površinom od 17,1 km četvor-na drugo po veličini u Hrvatskoj nakon Vranskog jezera kraj Biograda te Varaždinsko-čakovčevo jezero (ili Akumulacija HE Dubrava), s površinom od 10,1 km četvornih, koje je peto po površini (nakon Vranskog, Dubrave, Peručkog i Prokljanskog).

ČAKOVEC

Kontinuitet naseljenosti Međimurja vrlo je dug, još od mlađega kamenog doba. Najstarije naselje s početka 13. stoljeća je preteča današnjeg Čakovca, Čakijev toranj, koji je tijekom povijesti u vlasništvu grofova Lackovića, Celjskih, a od 1579. godine pod grofovima Zrinskim dobiva status grada i počinje njegov procvat razvojem trgovine, obrta i prometa te s obzirom na vojnu ulogu u borbama s Turcima. Ubrzani gospodarski razvoj Čakovca i Međimurja počinje gradnjom željeznice 1860., prve u tadašnjoj Hrvatskoj. Grad tijekom proteklog

Čas pod Mađarskom – čas pod Hrvatskom

Godine 1719. car Karlo III. ustupa Međimurje grofu Althanu koji je sjedinio Međimurje s mađarskom zaladskom županijom. Međimurje je nakratko Hrvatskoj pripojio ban Jelačić 1848., ali je poslije sloma revolucije ponovno dodijeljeno Ugarskoj. Tijekom 19. st. provodi se jaka politika mađarizacije. Godine 1918. Međimurje je pripojeno Državi SHS (kasnije Kraljevina Jugoslavija), što je priznato Mirovnim ugovorom u Trianonu (1920.). Tijekom II. svjetskog rata Međimurje se nalazilo pod mađarskom okupacijom, da bi 1945. postalo sastavni dio druge Jugoslavije, odnosno Republike Hrvatske.

stoljeća razvija zanatstvo s tradicionalnim obrtima, prehrambenu industriju (Čakovčki mlinovi), industriju kože i obuće, metaloprerađivačku industriju, građevinarstvo, kemijsku industriju i tiskarstvo. Zrinski je jedna od najstarijih izdavačkih i tiskarskih kuća u ovom dijelu Europe. Donedavno je jedna od perjanica bila Tekstilna industrija. Grad je sve značajniji u razvoju turizma s mnogobrojnom kulturnom, turističkom i športskom ponudom. Najvažniji spomenici graditeljske baštine su franjevački samostan i crkva sv. Nikole, kao i Satri i Novi dvor obitelji Zrinskih.

TOPLICE, VINO, LOV...

Prelog je danas jedan od primjera poduzetničkog duha i mnogobrojnih novih industrija koje ostvaruju pola dohotka uza značajnu trgovinu i poljoprivredu. Ovo nekadašnje tranzitno pristanište

na Dravi poznato je po župnoj crkvi sv. Jakuba koja je sagrađena 1761. godine, a značajna je kao jedina barokna crkva u sjevernoj Hrvatskoj s nadsvođenim križno-bačvastim svodom plitkih kupola. Mursko Središće najsjeverniji je grad u Hrvatskoj s pisanim tragovima iz 14. stoljeća. Grad se razvija zahvaljujući eksploataciji nafte i plina, a kasnije razvojem tekstilne industrije i građevinarstva. Sveti Martin na Muri sve je značajnija turistička destinacija Hrvatske s toplicama koje pridonose afirmaciji mjesta i njegovu gospodarskom razvoju. Kotoriba, na krajnjem istoku županije, tijekom povijesti se afirmirala izradom predmeta (košara, namještaja) pletenjem, što se održalo do danas kao dio tradicijskih obrta, ali i industrijske proizvodnje. Župna crkva sedam žalosti BDM jedna je od najvećih gotičkih crkava sjeverozapadne Hrvatske.

Čitava županija ima razvijen lovni turizam (pernata i srneća divljač), ribolovni turizam, a jedna od atrakcija je ispiranje zlata u rijeci Dravi, dok je Mura proglašena zaštićenim krajolikom. ■

Rijeka Mura

Međimurski vinogradi

ENG Međimurje County is Croatia's northernmost administrative region, and the only one bordered by two rivers, the Mura to the north and the Drava to the south. By surface area it is the smallest of Croatia's counties not counting the City of Zagreb (which has the status of a county), but second only to Zagreb in population density.

Hrvatski klub
Rocklea United
i društveni dom
u Brisbaneu
potpuno su
potopljeni

Potopljen Hrvatski dom u Brisbaneu

AUSTRALIJA - Tisuće ljudi i objekata pogođene su poplavama koje su u prvoj polovici siječnja harale australskom pokrajinom Queenslandom. Rijeka Brisbane, koja teče prijestolnicom australskoga Queenslanda, dosegla je vodeni val od četiri i pol metra. Ceste trećeg po veličini australskoga grada bile su zatvorene, a inače vrlo užurbano središte grada izgledalo je sablasno. U strahu od bujice nekoliko tisuća stanovnika pohrlilo je u prihvatne centre u kojima su ostali sve dok se voda nije počela povlačiti s ulica. Prema procjenama hrvatskog veleposlanstva, u Brisbaneu i okolici živi oko 10.000 australskih državljana hrvatskog podrijetla.

Na fotografijama koje su objavljene na Internetu jasno se vidi da je veliki kompleks Hrvatskoga društvenog i nogometnog kluba Rocklea United u Brisbaneu prekrpio val vode iz izlive-

ne rijeke čija je razina izvan korita na nekim mjestima dosegla i tri metra. Prizemlje zgrade Hrvatskog centra, koja u svom sastavu ima veliku kuhinju, društvenu dvoranu, popratne prostorije, a podignuta je na dva kata, gotovo je ispunjeno nabujalim mutnim vodama nevjerojatne poplave kakva se ne pamti od 1974. godine. Gotovo 40 godina Centar u Brisbaneu okosnica je društvenog života tamošnjih Hrvata. Za samo nekoliko sati dio je nestao pod vodom, dok su oni koji su ga redovito posjećivali samo nemoćno gledali. - Do kluba nisu mogli. Voda je naglo nahrupila i poplavila cestu - rekao je trener nogometnog kluba koji djeluje u sklopu Centra, 30-godišnji Šime Mudnić. Kako se voda penjala prema katu, strah da će uništiti narodne nošnje koje je klub skupljao više od 30 godina postajao je sve jači. Na sreću, kat je ostao bez veće štete. Nakon što su čamcima uspjeli prići klubu, uspjeli su procijeniti razmjere štete. - Tamo je bio kafić, ali i prostorije nogometnog kluba. Televizori, dresovi, oprema... Sve je izgubljeno, uništeno - kaže Mudnić. Hrvati iz Brisbanea iznimno su zahvalni svima koji iz Hrvatske, ali i ostatka svijeta, zovu, šalju poruke potpore i misle na njih.

ENG For almost forty years the Croatian Centre in Brisbane was the focal point of the social life of the local Croatian community. Part of the structure disappeared in the space of only a few hours while those who had frequented the centre could only stand by and watch, powerless in the face of floodwaters.

Premинуo Krsto Cvić

Hrvatska katolička misija za Veliku Britaniju u Londonu u žalosti je zbog neočekivanoga gubitka svoga dugogodišnjega istaknutog člana Krste Franje Cvića. Okrijepljen sakramentima umro je 11. prosinca, navršivši 80 godina života.

Rodio se 3. listopada 1930. u Adžamovcima kraj Nove Gradiške. Kao gimnazijalac i student Krsto Cvić bio je član male zagrebačke tajne katoličke skupine personalista, kojima je duhovni vođa bio poznati isusovac Stjepan Poglajen. Sastajali su se u privatnim stanovima, čitali Sveto pismo, proučavali suvremene katoličke autore, čitali pjesme, raspravljali o duhovnoj izgradnji katoličkog vjernika za nova vremena. Diplomiravši germanistiku na zagrebačkome Filozofskom fakultetu, Cvić je odgovorio na oglas BBC-ja koji je tražio spikera i novinara za jugoslavensku sekciju. Kao zaposlenik BBC-ja studirao je na dvama fakultetima: u Londonu, gdje je diplomirao međunarodnu politiku, zatim u Oxfordu. U uredništvu lista "The Economist", gdje je radio 21 godinu, bio je specijalist za Istočnu Europu i Jugoistočnu Europu, kao i za crkvena pitanja, kako engleske crkve tako i katoličke. Uz publikacije s temama o međunarodnoj politici, surađivao je i u katoličkim glasilima kao što su "Catholic Herald", "The Tablet", "National Catholic Reporter" i u novije vrijeme u "Kani".

Bio je traženi politički i religijski novinar i komentator, predavač, pisac, sudionik mnogobrojnih intervjuja za novine te radijske i televizijske programe u Britaniji, Americi, Austriji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U Londonu je pripadao i zdušno djelovao u dvjema katoličkim zajednicama: engleskoj mjesnoj župi u Wimbledonu, gdje je živio, i u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Londonu, kojoj je bio također dugogodišnji povjerenik. Zdušno je pomagao pri oblikovanju londonskoga župnog povremenika "Most-Bridge" i za svaki broj bi priredio po nekoliko priloga. Najnoviji, božićni broj, sadrži njegov tekst o nedavno preminulome prisnom prijatelju još iz mladosti Rolandu Jovanoviću Baroldi.

(Lj. Šimunović, GK)

“Jedno srce za dvije domovine”

Proslava pete godišnjice uključila je i veliki prijateljski ručak na posjedu obitelji Bakota, u Chabasu, 70 km južno od Rosaria. U druženju su sudjelovali hrvatski konzul u Rosariu Dražen Juraga i predsjednica Saveza hrvatskih udruga u Argentini Iva Vidić

Napisao: **Ivan Grbac** (preveo D. A. Petrić)

Potkraj prošle godine navršilo se pet godina postojanja hrvatske krugovalne emisije “Bar Croata”, koja iz argentinskoga grada Rosaria, u pokrajini Santa Fe, prenosi program za slušatelje središnjeg dijela Republike Argentine. Naravno, preko Interneta, ovaj informativni i kulturni program dostupan je slušateljima iz cijeloga svijeta (svakoga petka, po argentinskome vremenu od 19 do 21 sat, preko www.barcroata.com). Proslava pete godišnjice uključila je i veliki prijateljski ručak na posjedu obitelji Bakota, u Chabasu, 70 km južno od Rosaria. U druženju su sudjelovali hrvatski konzul u Rosariu Dražen Juraga, predsjednica Saveza hrvatskih udruga u Argentini (UCARA) Iva Vidić, ravnatelj “Studiae Croaticae” Joza Vrljićak te predstavnici mnogih zajednica iz cijele Argentine. Voditelji emisije “Bar Croata” uručili su ovom prigodom zlatnu medalju i još pet odličja - priznanja koja imaju značajan naziv “Hrvatski identitet”. Okupljanje se odigralo pod golemim hrvatskim barjakom koji je izradila majka Javiera Santicha. Slavlje je bilo dobra prilika za prisjećanje na početke emisije, koja je bila zamišljena kao duhovno i intelektualno okupljalište Hrvata i potomaka Hrvata preko valova postaje Radio Gran Rosario FM, u kojem prevladavaju spontanost mladih ljudi i nenametljiva poduka starijih. Vijesti iz Hrvatske, vijesti iz hrvatskih zajednica u pokrajini Santa Fe te iz cijele Argentine, hrvatska glazba i pjesme, povijest, kultura, šport, turizam, razgovori sa zanimljivim gostima čine idejni nacrt emisije koja se

do danas održala u tim okvirima na zadovoljstvo golemoga broja slušatelja. Odlučan poticaj za ostvarenje projekta bio je, tijekom 2005. godine, posjet Argentini hrvatskoga nogometnog reprezentativca Aljoše Asanovića, jednoga od junaka povijesnog uspjeha hrvatske nacionalne vrste na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 1998. On je u Rosariu predstavio svoju knjigu “Vatreni lakat”, a tom prigodom se sprijateljio s Javierom Santichem, Jorgeom Vukovićem i Ivanom Grpcem, koji su već nekoliko mjeseci osmišljavali projekt emisije. Ohrabrio ih je svojim riječima i prepoznao je u snu mladih Argentinaca-Hrvata onu snagu koju imaju športske pobjedničke zamisli. Jorge je bio, kao čovjek iz medija, pravi mentor pothvata te mu je on dao i ime. Naime, njegov otac – rođen u selu Dragljane kraj Vrgorca – imao je bar, a Jorge se kao mladić divio činjenici da se upravo u baru stvaraju

i održavaju dobri međuljudski odnosi. “Bar Croata” krenuo je 1. prosinca 2005. S vremenom su se osnivačima pridružili Lelio Milicich, Ana Maria Sojic, Carlos Bukovac i Laura Schneider Covacevich. U emisiji su gostovali i mnogobrojni branitelji, junaci Domovinskog rata, čija riječ je slušana s velikim poštovanjem. “Hrvatski bar” postao je u tih pet godina prava institucija, a uredništvu se javljaju ne samo Argentinanci i mnogobrojni potomci Hrvata iz zemlje, nego i neočekivani slušatelji iz Paragvaja, Brazila, Čilea, Perua itd. U ovu emisiju uloženo je puno ljubavi i to do te mjere da mi, kao i mnogi pripadnici dijaspor, imamo srce podijeljeno između Argentine i Hrvatske. Nedvojbeno je istinita ona izreka koja nas uvijek prati da mi imamo “jedno srce za dvije domovine”. ■

ENG Late last year marked the fifth year of the Croatian language radio show *Bar Croata*, broadcast from the city of Rosario for audiences in central Argentina.

S domovinom uvijek u srcu

Obilježavajući 30. obljetnicu postojanja najstarije hrvatske kulturne udruge u Berlinu tiskana je spomen-knjiga s tekstovima koji opisuju pojedinačna osobna iskustva s radom Društva, kao i prigodne pozdrave i druge priloge

Ana Wegener, bivša predsjednica, Stjepan Lozančić, predsjednik društva, dr. Miro Kovač, veleposlanik Republike Hrvatske u Saveznoj Republici Njemačkoj, fra Petar Čirko, župnik HKM Berlin, dr. sc. Zdenka Weber, ministar savjetnik u MVPEI RH, Ivan Milčec, bivši predsjednik Društva i Marija Šarić tajnica Društva

Napisala: **Zdenka Weber** Snimila: **Sonja Breljak**

Život u iseljeništvu trajno je povezan s nostalgijom za domom i domovinom. To se ponajprije odnosi na prvi naraštaj iseljenika koji u sjećanju još živo nose uspomene iz rodnoga kraja i mladosti. Stoga i ne čudi izraženija potreba za vezom sa zemljom podrijetla i za kontaktima s osobama s istim interesima u održavanju tih sjećanja i njihova oplodivanja novim susretima. U tom su kontekstu za hrvatske iseljenike u stranim državama osobito značajna osnivanja kulturnih društava i udruga kao mjesta okupljanja i poticaja za organiziranje programa koji iseljenicima donose sadržaje iz kulture, politike, gospodarstva i drugih djelatnosti, a vezani su uz događaje, bilo prošle bilo aktualne,

u državi podrijetla. Za hrvatske iseljenike, u našem slučaju za Hrvate u Berlinu, osnivanje takvih kulturnih društava od osobite je važnosti.

U BERLINU 19. PROSINCA 1980.

Središnje mjesto okupljanja hrvatske dijaspore u inozemstvu svakako su hrvatske katoličke misije, duhovna i vjerska mjesta susreta, čije su zasluge za očuvanje nacionalnoga i vjerskoga identiteta od neprocjenjive koristi. Upravo je u

okrilju Hrvatske katoličke misije u Berlinu 19. prosinca 1980. godine tadašnji župnik i inicijator mnogih kulturnih događaja, fra Rafo Begić, sa subraćom fra Mirkom Marićem i fra Stipicom Grgatom, okupio berlinske Hrvate i bilo je začeto Hrvatsko kulturno društvo "Vladimir Fran Mažuranić" da bi, kako je zapisao dugogodišnji predsjednik Društva s velikim spisateljskim darom, Zagrepčanin Ivek Milčec, "hrvatskim radnicima i iseljenicima uz duhovnu bila dana i kulturna, nacionalna hrana". Dakako, uzimanje imena Vladimira Frana Mažuranića (1859. - 1928.), izdanka legendarne hrvatske obitelji Mažuranić koja je dala i bana pučanina Ivana Mažuranića (1814. - 1890.), bilo je za Berlin i te kako logično jer je riječ o književniku koji je od 1913. godine do smrti živio u Berlinu, gdje je bio i pokopan.

Rođen u Novome Vinodolskom, Vla-

klapa Berlin

dimir Fran Mažuranić školovao se u Zagrebu i u Pragu, ali je napustio praško školovanje i prešao u Moravsku, gdje je završio husarsku časničku školu te je služeći u elitnoj Konjaničkoj jedinici u mnogobrojnim hrvatskim i slovenskim mjestima postigao i čin konjaničkog časnika. Međutim, bio je iznimno nemirne i pustolovne naravi, sklon hazardnim igrama, što je rezultiralo gubitkom na kocki obiteljskoga imetka pa je trajno bio u sukobu sa strogim vojnim propisima. Nakon putovanja Afrikom, Azijom i Amerikom, što mu je i pribavilo naziv "hrvatskoga Odiseja" i "hrvatskoga Peer Gynta", Vladimir Fran Mažuranić skrasio se u Berlinu, a iako je čeznuo za povratkom u voljenu Hrvatsku, smrt ga je zatekla u tuđini. Njegov grob na berlinske groblju članovi HKD-a s njegovim imenom još i danas održavaju, a njegovi posmrtni ostaci bili su prevezeni u domovinu. Kao pisac kraćih proznih vrsta, tzv. crtica, Vladimir Fran Mažuranić proslavio se svojim proznim remek-djelom *Lišće* (1887.), a ostavio je i zbirke tekstova *Lišće i druga djela* (1916.) i *Od zore do mraka* (1927.). Kao osoba i pisac, ovaj izrazito intrigantan Mažuranić ostavlja još i danas prostor za istraživanje njegova života i djela.

ZANIMLJIVO ZA BUDUĆA POKOLJENJA

Obilježavajući 30. obljetnicu postojanja Hrvatskoga kulturnog društva "Vladimir Fran Mažuranić" krajem studenoga

2010. godine, sadašnji predsjednik Društva Stjepan Lozančić okupio je mnogobrojne sudionike koji su svojim prilozima pridonosili tridesetogodišnjoj djelatnosti najstarije hrvatske kulturne udruge u Berlinu. Tako je i tiskana spomen-knjiga s vrlo simpatičnim, uvijek srdačnim i informativnim tekstovima koji opisuju pojedinačna osobna iskustva s radom Društva, kao i prigodne pozdrave i druge priloge. Autori tekstova fra Josip Bebić, ravnatelj hrvatske inozemne pastve; fra Petar Čirko, župnik HKM Berlin; dr. Miro Kovač, veleposlanik Republike Hrvatske u Saveznoj Republici Njemačkoj; Ivan Milčec, bivši predsjednik Društva, a danas kao umirovljenik povratnik u rodni Zagreb; Ana Wegener i Mate Bajić, bivši predsjednici Društva koji i danas surađuju u njegovu djelovanju; dr. sc. Zdenka Weber, ministar sa-

vjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija RH, koja je za vrijeme rada u njemačkoj operi u Berlinu bila dopredsjednica Društva, a i kao diplomat u veleposlanstvu aktivno sudjelovala u njegovim programima; dr. Adolf Polegubić, glavni urednik *Žive zajednice*; bivši župnici HKM Berlin fra Nediljko Norac-Kevo i fra Jozo Župić, te bivša tajnica prof. Helena Perić-Jadrić obogatili su sadržaj spomenice i budućim će pokoljenjima biti nedvojbeno zanimljivo pronaći na jednome mjestu toliko vrijednih podataka. Uz navedeno, spomenica sadrži i kratke životopise svih uglednih Mažuranića, kao i izvješća o kulturnim događajima u proteklih pet godina.

VRIJEDNI HRVATSKI SADRŽAJI

Iz svega je vidljiva briga vodstva i članstva HKD "Vladimir Fran Mažuranić" u Berlinu da svoju svakidašnjicu u njemačkoj metropoli oplemenjuju vrijednim hrvatskim sadržajima. Na tome im doista treba od srca čestitati, posebno što su se održali od nekadašnjih "željeznih vremena" kada i nije bilo najlakše nositi hrvatsko ime, pa sve do danas kada se i Hrvatska priprema za ulazak u Europsku uniju, zajednicu država i naroda čija iskustva berlinski Hrvati već i te kako dobro poznaju. I na kraju, osobno želim zahvaliti upravi Društva što me je imenovala njegovom počasnom članicom jer i to pokazuje kontinuitet promišljanja čvrstih mostova suradnje iseljene i domovinske Hrvatske. Živjeli! ■

ENG A memorial book has been published to mark the 30th anniversary of the Vladimir Fran Mažuranić Croatian Culture Society of Berlin, featuring entries detailing individual experiences in the society's activities, commemorative greetings and other contributions.

SOKOL iz Antofagaste

ČILE - Hrvatski klub Sokol (*Club Croata Sokol*) dokazuje još jedanput svoju sposobnost za rast i obnovu na društvenom i športskom polju, nakon što je tijekom prosinca prošle godine navršio 83 godine svoga rada u Antofagasti, na sjeveru Čilea. Tom prilikom održana je i skupština kluba, a na njoj je peti put zaredom za predsjednika izabran John Obilinovic Arrate. U upravnom odboru pratit će ga kao dopredsjednik Ivan Korlaet Music, a kao glavni tajnik Antonio Zlatar Elgueta. Za predstojeće razdoblje John Obilinovic Arrate najavio je obnovu svih sanitarnih čvorova na igralištu te rekonstrukciju poda sve do istočne tribine i do pozornice koja se koristi prigodom umjetničkih priredaba i društvenih zabava. Isto tako, proširit će se saloni i pokrivni prostori za prijam i smještaj posjetitelja i gostujućih športaša, kao i za druženje članova kluba. Isto tako, predsjednik Obilinovic Arrate obavijestio je članstvo da napreduju pregovori s Hrvatskim društvom uzajamne pomoći (*Sociedad Croata de Socorros Mutuos*) u vezi sa zajedničkim korištenjem zemljišta koji Club Croata Sokol posjeduje u Ulici Esmeralda, također u gradu Antofagasti, čime bi hrvatska zajednica i čileanski prijatelji imali dodatne mogućnosti za svoj kulturni, športski i društveni razvitak. Treba podsjetiti da je Hrvatski klub Sokol već potpisao s Estadio Croata iz Santiaga sporazum o međusobnoj razmjeni i besplatnom smještaju mladih igrača i studenata koji su članovi jedne ili druge institucije. Tijekom siječnja 2011. Hrvatski klub Sokol nastupit će sa svojim mladim košarkašima u glavnome gradu Santiagu na turniru "Prvaci sutrašnjice", koji će se održati na talijanskome igralištu, a u tom gradu košarkaška momčad bit će sudionica turnira "Encestando una sonrisa". (R. Lopez Bacho/preveo A. D. Petrić)

Nagrađeni Jozo Vrljičak i Studia Croatica

ARGENTINA - U prostorijama Hrvatskog doma u Buenos Airesu, veleposlanica Mira Martinec uručila je Jozi Vrljičku, uredniku časopisa Studia Croatica iz Buenos Airesa, Povelju Republike Hrvatske za osobiti doprinos u promociji hrvatske kulture u Argentini, prigodom 50. obljetnice izlaza te kulturne revije. Dodjeli ovog priznanja predsjednika RH nazočili su i dugogodišnji suradnici Studie Croatice te predstavnici hrvatske iseljeničke zajednice.

Institut za hrvatsku kulturu u Buenos Airesu pokrenuo je 1959. reviju Studia Croatica, čiji je izdavački program stručno i dokumentirano obrađivao povijesno-političke, kulturne, socijalne i ekonomske aspekte Hrvatske i hrvatskog naroda. Ova revija besplatno je dostavljana strateški odabranim ustanovama u 37 država svijeta, kao npr. *American Library of Congress*, *Oxford University Library* itd.

Od 1959. godine do 2004. objavljeno je oko 11.000 stranica časopisa u papirnatom izdanju. Od 1996. godine časopis se počinje objavljivati na Internetu. Uz redovita izdanja časopisa, objavljene su mnogobrojne knjige, CD-ROM-ovi i DVD-i. S obzirom na ugled koji su stekli kvalitetom svoga rada i ljudima koje su okupljali, može se reći da su Institut za hrvatsku kulturu i časopis Studia Croatica izrasli u institucije hrvatske intelektualne elite i nacionalnog zajedništva u inozemstvu koje su nastale s ciljem promicanja istinite slike o hrvatskom narodu, njegove povijesti, kulture i legitimnih težnji da živi u svojoj suverenoj državi.

Razvojem suvremenih komunikacijskih sustava i Studia Croatica je doživjela promjene te je vrlo uspješno uhvatila korak sa suvremenim tendencijama u nakladništvu digitalnog naraštaja kad je časopis preseljen na mrežu - koristeći se svim raznorodnim elektroničkim formatima. Time je Studia Croatica postala najveća hrvatska web stranica u cijeloj hrvatskoj dijaspori. Objavljuje se na španjolskom, engleskom, francuskom i hrvatskom jeziku. (VRH - Buenos Aires)

Blagdan Sv. obitelji u Hamiltonu

KANADA - Misom zahvalnicom u nedjelju na blagdan Sv. obitelji, 26. prosinca, hamiltonski biskup Douglas Crosby zaključio je biskupijsku Godinu obitelji u hrvatskoj crkvi sv. Križa u Hamiltonu. Na poziv mjesnog župnika Marijana Mihokovića predvodio je zahvalnicu za djecu krštenu ove godine te ujedno, kako je to uobičajeno u Hrvatskoj, tijekom mise krstio Faustinu Klaru, peto dijete u obitelji Darija i Slavice Diklić iz Hamiltona.

Kako je biskup istaknuo, bilo je to njegovo prvo krštenje u Hamiltonu otkako je postao hamiltonski biskup prije nešto više od mjesec dana. Uz domaćeg župnika u koncelecijaciji su bili župnikovi gosti iz Hrvatske mons. Antun Perčić, kancelar Varaždinske biskupije, te vlč. Blaž Tota, umirovljeni svećenik te biskupije kojemu je hamiltonski župnik bio kapelan u Sv. Martinu na Muri. Kako je to bilo biskupovo prvo predvođenje euharistije u crkvi sv. Križa, uz roditelje i kumove krštenih ove godine nazočne su bile i župne i hrvatske udruge u gradu predvođene počasnom gardom Kolumbovih vitezova na čelu sa župnim odsjekom koji nosi ime prvoga hamiltonskog župnika mons. Stjepana Šprajca te gosti iz drugih hamiltonskih odsjeka. Pjevanje su predvodili župni zbor pod ravnanjem Andreje Mahovlich-Rački, tamburaši Zlatni pajdaši pod vodstvom maestra Mike Šavara, Hrvatsko selo, Hrvatski narodni dom i Draganići – svi u svojim službenim odorama ili hrvatskim narodnim nošnjama. Učitelji i učenici Hrvatske župne škole, članice Hrvatske katoličke žene te skupina djece i odraslih u hrvatskim narodnim nošnjama iz Srednje Bosne, predstavnici župnih odbora ravnomjerno su sudjelovali na dvojezičnom slavlju kao pričesnici, čitači i prinositelji darova. Poseban trud u božićno uređenje crkve uložili su pastoralna suradnica Ana Juraj, tajnica Božica Petrović, učiteljica folkloru Lori Protulipac te članovi Kolumbovih vitezova pod vodstvom Drage Povrženica. (IKA)

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Orehnjača

Vjerojatno ste često bili u prilici jesti dobru orehnjaču i pitati za recept jer svaka domaćica tako reagira dok jede slasne zalagaje tradicionalnoga kolača od dizanoga tijesta. No, sam recept nije dovoljan jer tu je i jedna mala zamka. Naime, za dizano tijesto domaćica se mora dobro potruditi, u suprotnom kolač neće biti svršen. Tradicionalni kolači u pravilu su rezervirani za naše bake koje su stručnjaci za to, ali evo prilike mladim domaćicama da ovim receptom pokušaju slijediti svoje bake. Naravno, potrebno je naglasiti da su one imale više vremena nego mi danas, a da dizano tijesto traži vrijeme i strpljenje.

Vrijeme pripreme:

90-120 min

Sastojci:

Za kvasac: 20 g svježeg kvasca, 10 g šećera, 0,5 dcl mlijeka, 30 g pšeničnog brašna - glatkog, malo mlake vode.

Za tijesto: 350 g pšeničnog brašna - glatkog, 50 g maslaca, 30 g šećera, 2 žumanca, 1 jaje, 2 - 3 dcl mlijeka, 1 žlica vrhnja, limunova korica, rum, sol.

Za nadjev: 400 g oraha, 150 g šećera, 100 g grožđica, 2 dcl mlijeka, 2 žlice livadskoga meda, limunova korica, cimet.

Za premazivanje: 1 jaje.

Za posipanje: šećer u prahu.

Savjet:

Umjesto svježeg kvasca možete koristiti suhi instant kvasac. Tada izostavite postupak dizanja kvasca odnosno suhi kvasac umiješajte u brašno, dodajte ostale sastojke i dalje pripremajte na isti način.

Priprema:

U usku posudu ulijte malo mlake vode i otopite šećer, dodajte brašno, mlijeko i izmrvljeni kvasac. Posudu pokrijte i ostavite na toplome mjestu neka se kvasac diže.

U toplu zdjelu stavite brašno, posolite, dodajte žumanca i jaje prethodno razmućeno s mlijekom, rastopljeni maslac, naribanu limunovu koru, vrhnje, rum i dignuti kvasac. Dobro izmiješajte i tucite kuhačom ili izradite električnom miješalicom, dok se ne pojave mjehurići. Zdjelu pospite brašnom, stavite tijesto, pokrijte i ostavite da se diže na toplome mjestu dok se ne udvostruči volumen.

U međuvremenu pripremite nadjev. Orahe sameljite i prelijte kipućim mlijekom, a grožđice operite i namočite u rum. Pomiješajte orahe i grožđice, šećer, cimet i naribanu limunovu koru, te dobro izmiješajte.

Na dasci posutoj brašnom razdijelite dignuto tijesto u dva dijela, svaki razvaljajte u pravokutnik kojemu su stranice dugačke koliko i pleh u kojemu ćete peći, namažite nadjevom više od polovice dužine tijesta pa savijte. Savijeno tijesto stavite u namazani pleh, pokrijte i ostavite da se još jednom diže.

Nakon što se tijesto diglo, pleh stavite u zagrijanu pećnicu na 200 °C i pecite 40 - 50 minuta. Pred kraj pečenja premažite tijesto razmućenim jajem.

Ohlađenu orehnjaču pospite šećerom u prahu i režite na kriške.

“Vukovar osjećam kao rodni grad”

“Vukovar - svjetionik hrabrosti i slobode”, djelo koje je umjetnik posvetio i darovao gradu Vukovaru. Spomenik je kao podsjetnik na tragične događaje postavljen nedaleko od Spomen-doma Ovčare

Sardelić prigodom izrade
velebnog spomenika

VELIKI MONOLITNI KAMEN

- Zaintrigirale su me posljedice rata te sam htio nešto napraviti za grad. Vukovar osjećam kao svoj rodni grad. Uvijek je bio na braniku domovine, iskaznica hrvatske opstojnosti, povijesti i čestitosti. Nakon otvorenja izložbe “Vječna Domovina” u prostorima tada ratom porušenoga Gradskog muzeja Vukovar, i darivanja kolekcije gradu heroju, obvezao sam se da je to samo početak moje donacije Vukovaru. I nakon dvije, tri godine na Korčuli sam klesao veliki monolitni kamen, skulpturu koja se zove “Vukovar - svjetionik hrabrosti i slobode”. Radio sam ga uglavnom noću jer je danju vladala velika vrućina. Kad je bio gotov, javio sam se gradonačelniku Vukovara, Željku Sabi, koji se iznenadio i razveselio mome daru te mi je rekao da odmah dođem kako bismo se dogovorili gdje ćemo ga postaviti. Imali smo nekoliko ideja gdje postaviti spomenik - ispred Poglavarstva, muzeja bolnice ili Ovčare. Zajedno s kompetentnim osobama koje odlučuju o postavljanju spomenika, zaključili smo da mora biti na posebnome mjestu. Složili smo se da je Ovčara mjesto gdje ćemo postaviti skulpturu. Reljef je postavljen na glav-

Napisala: **Željka Lešić**
Fotografije: **Iz albuma Ante Sardelića**

Nedavni posjet hrvatsko-kanadskog umjetnika Ante Sardelića domovini i Hrvatskoj matici iseljenika iskoristili smo za razgovor s ovim uglednim umjetnikom čija se djela nalaze u galerijama, muzejima i privatnim zbirkama diljem svijeta. Povod za razgovor bio je njegov najnoviji rad, kamena skulptura odnosno reljef

veličine 3 x 1,5 m “Vukovar - svjetionik hrabrosti i slobode”, djelo koje je posvetio i darovao gradu Vukovaru. Spomenik je kao podsjetnik na tragične događaje postavljen nedaleko od Spomen-doma Ovčare, neposredno prije obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine. U “koloni sjećanja” zajedno s hrvatskim političkim vrhom bio je i Ante Sardelić, koji nam je u razgovoru za naš mjesečnik Maticu govorio o svome najnovijem umjetničkom djelu te izložbi “Kulturne paralele” koja obilazi svijet.

Ante Sardelić Kraljević hrvatski je i kanadski akademski kipar, slikar i grafičar. Rođen je 3. veljače 1947. godine u Blatu na Korčuli. Školu za primijenjenu umjetnost završio je u Splitu, a Akademiju likovnih umjetnosti, Odjel kiparstva, u Zagrebu 1971. (profesori K. Hegedušić, G. Antunac, V. Michielli). U Toronto odlazi 1972. gdje živi i djeluje kao samostalni profesionalni umjetnik. Izlaže u galerijama i muzejima diljem svijeta. Deset godina svoga stvaralačkog rada posvetio je projektu “Vječna Domovina” i aktivnoj pomoći RH.

nom ulazu u Memorijalni park Vukovar - Hrvatska, do Spomen-doma na Ovčari - objašnjava Sardelić te napominje kako je zadovoljan i time što se njegov spomenik nalazi na početku parka gdje će biti zastupljena njegova Dubrovačko-nere-tvanska županija.

BRONČANI GONG ZA VUKOVAR

Velika kamena skulptura "Vukovar - svjetionik hrabrosti i slobode" klesan je od vrsnoga bijelog kamena iz kamenoloma Ante Draguna (Seget), veličine 3 x 1,5 m, a s postoljem koje je s Brača čini 4,5 metra visoko spomeničko zdanje. Spomenik simbolički predstavlja devastaciju herojskoga Vukovara.

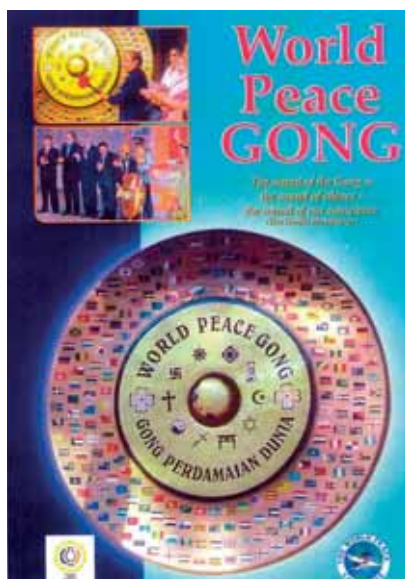
No, darivanjem ovog spomenika Vukovaru ne završava Sardelićevo doniranje gradu na istoku Slavonije. - Kao član odbora Svjetskog pokreta za mir "World Peace Gong" neumorno radim kako bih u Vukovaru postavio i drugi veliki spomenik miru, a to je brončani gong promjera 2 m sa zastavama svih zemalja i znakovljem deset najbrojnijih vjera svijeta, što je poklon Vlade Indonezije RH. Obećao sam kako ću izraditi i skulpturu, nosač ovoga brončanoga gonga. Budući da sam kipar, želja mi je da postolje gonga bude simbol grada Vukovara. No, to nije sve što želim učiniti za naš sveti grad Vukovar. Grad treba iz paklenog pepela kao feniks uskrsnuti u grad stvarnog mira i slobode, grad mladosti i nove svjetlosti, kulture i umjetnosti. On je naš istinski i zbiljski svjetionik hrabrosti i slobode, koji sada u miru cijelom svijetu

zrači sve one samozatajne vapaje i žrtve živih i pogubljenih duša našeg roda, da se kao sveti znamen pamti i ne zaboravi. Neka živi usađen u osjećajima rodoljubne samosvijesti i narodne čestitosti, u svim budućim naraštajima domovinske i iseljene Hrvatske - naglasio je Sardelić.

Sardelić s bratom Petrom nakon postavljanja spomenika

Spomenik je postavljen nedaleko od Spomen-doma Ovčara

"GOLUBOVI DUBROVNIKA"

Spomenik "Vukovar - svjetionik hrabrosti i slobode" još nije otkriven jer nije do kraja dovršen. - Kada dođe i gong u Vukovar, namjeravamo zajedno otvoriti oba spomenika - kaže Sardelić koji vjeruje da će ta čast pripasti predsjedniku RH, dr. Ivi Josipoviću, s kojim je u kontaktu u vezi s ovime svečanim činom. Otvorenje će se vjerojatno upriličiti na 20. obljetnicu pada herojskoga Vukovara.

Ante Sardelić Kraljević planira izraditi i kamenu reljef sličan vukovarskome koji će se zvati "Golubovi Dubrovnika", a koji će darovati gradu Dubrovniku te rodnoj Korčuli.

Trenutno se održava izložba "Kulture paralele" koja je započela u Washingtonu, zatim je slijedila Jakarta, Cleveland, Brasília, Canberra, Rim... Uskoro ide u Molise, Trst, a u veljači 2011. ide u Kairo i dalje u Tokio. ■

ENG Ante Sardelić Kraljević, a Croatian-Canadian sculptor has presented the City of Vukovar with a sculpture he has called *Vukovar - A Beacon of Courage and Liberty*. The monument has been erected near the Ovčara Memorial Centre.

Novinar Filip

Kad je Zelčinov brat Filip završio studij filozofije, slavilo se u Markanovoj kući nekoliko dana. Kako i ne bi kad je Filip bio prvi Glavičanin s fakultetskom diplomom. Doduše, prije njega to nitko nije ni pokušao uraditi. Ne stoga što nisu imali prilike ili novaca. Napokon, zna se da su u više puta fratri preporučivali roditeljima nekih bistrih dječaka da ih školuju, ali su oprezni Glavičani radije obučavali djecu za čobane, orače i kopače, nego da šalju djecu na školsku izobrazbu. Postojalo je uvjerenje Glavičana kako škola nije za njih i njihovu djecu, nego je to posao pametnijih ljudi. Što bi moderni psiholozi kazali, болоvali su od kompleksa manje vrijednosti. Tim je dojmljiviji bio uspjeh Filipa Jurišina.

Nisu svi Glavičani bili oduševljeni Filipovom diplomom. Naprotiv, nemali broj njih pokušao je iz zavisti omalovažiti Filipovu školu.

- Neću kazat da škola nije važna, govorio je stari Markan, ali danas kad se ukazala Njemačka, volio bi da svi moji srede papire, nego da dobiju to školsko čage.

- Oteo si mi rič iz usta, nadovezao se Guto. Juriša sad zna da je izgubio sina. Jerbo, neće sad Pilip ostati tute s njim, već mora živit u velikom gradu.

- Doduše, i mi idemo od kuće radit, ali živimo u selu, javi se Joskan. A vidio sam ja što znači veliki grad. Lipo je tamo otić, ali se lipše vratit.

- Đavlu ti njega podaj je li on samo oko škole obletio, veli Janja.

- Ja sam čula da škola more čoviku raznit pamet, javi se Kreza svojom prostodušnom primjedbom bez trunke zavisti. Koliko nji poludi, Bože mi prosti.

- I šta će on radit ako se ne upiše u komuniste?, upita se glasno Markan.

- To ne daj Bože ni mome čuki, spremno odgovori Guto.

- Šta je vajda čoviku da čitavi svit dobije, a dušu izgubi, prekrsti se Kreza.

Na drugim mjestima i u drugim prilikama isti su se ljudi drukčije odnosili prema Filipu i njegovoj diplomi. I zavidljivci su mu odreda čestitali veselo šireći ruke i s osmijehom od uha do uha laskali kako su uvijek od Filipa očekivali takav podvig, citirali same sebe i svoja proročanstva da će "mali daleko dogurat, ako ga nako velezdana Bog ne uzme sebi", te kako je sreća što ga Bog tako pametna ostavi u Runjavoj Glavici. Bilo je prilika kad su svi Glavičani složno i iskreno hvalili Filipa i ponosili se njime. Kad bi se npr. prepirali s Dočanima o tome čije je selo bolje i što tko ima, onda su i Filipovi protivnici uz Klecina Zekana, Studeno vrilo, Boškana i Galu, isticali kao glavički adut i Filipovu diplomu.

Glavičani su, dakle, poput svake države imali vanjsku i unutarnju politiku, pa su tako isti događaji uvijek imali dva tretmana, dva vrednovanja. I najlošije se oske cure iz seoskih razgovora postale bi prave svetice, vezilje i radilje, pametne i čestite kao što su joj svi bili "do pradida i zadida", kada bi se za te cure počeli zanimati neki momci iz drugih sela. Na sličan su se način Glavičani odnosili i prema Filipovoj diplomi. A da su je istinski cijenili, pokazuje podatak što su odreda slali djecu na školovanje.

Kada se, kratko vrijeme po završetku studija, Filipov glas začuo na valovima radija i televizije, pošto se Filip zaposlio na mjestu novinara, glavičkom ponosu nije bilo kraja. Otuda i onakav doček kad je Filip s magnetofonom stigao u Runjavu Glavicu namjeravajući napraviti reportažu o životu svojih suseljana.

- Koliko sam se puta posvađa porad tebe, sto ti poklada, govorio je Mate. Oni

meni - neće mali završit, a ja oće! Oni - neće, a ja - oće, oni neće, a ja - oće! I bi po mojoj.

- Je, Mate, ali ko se je nada da će se popet do novinara, da ga vas svit čuje kad govori, povlađivao je Guto. E, moj Filipe, kako bi ja i tvoj čaća znali podignut gangu?!

- Koliko sam ga samo puta plesnula po guzici, smijala se Kreza zadignute glave, dok joj je jedan jedini prednji zub titrao s gornje vilice na svaki izdisaj, zub jedinac već godinama, a koji je služio samo za razmršivanje vune na kudjelji pri prelu.

- I lipo govoriš, nema šta, obrati mu se Mate. Goniš vrcom ka da čitaš.

- Kako neće lipo govorit, moj Mate, kad je tolike godine pegla klupu, opet polaska Guto. Niku večer veli na radijonu: sad će van nešto kazat i Pilip. A ja skoči na noge, zapritim čeljadi da niko ne smi pisnut, pa slušam. I onda sam kaza, što je je - Gospu vam poljubim, pustite njega nek vam čitavu večer priča kad zna.

- Rodijače, toliko lipo, pametno i učeno govoriš, da ti ja ne mogu ni jedne uva-tit, javi se Čipa. Toliko lipo i pametno da sam zaplaka od dragosti. I kažem: vidi ti šta je naše selo dočekalo da ima svoga čovika kojeg nemereš razumit kad govori, a znaš da je pametno.

- Sve je to lipo, moj Pilipe, velike si škole završio, kažu da si sad novinar, samo ti tvoja tetka Šima mora jednu priporuku kazat. Nemoj, brate, manitat ko oni novinar u gradu što stalno viče: Vjesnik, Večernji, Vjesnik, Večernji ...!

Poslije svih ovih pohvala došao je red na glavni posao, snimanje reportaže. Raspremio je Filip magnetofon i zamolio za tišinu, nakon čega je nastala prava galama od povika: "Tišina". Svi su nekoliko puta ponovili tu riječ i napokon se stvorio tajac potreban za snima-

PETAR MILOŠ

LEGENDE O RODIJAKU ČIPI

nje reportaže u kojoj je prvi sugovornik trebao biti Rodijak Čipa.

- Stigli smo u selo Runjava Glavica, selo gdje svaka kuća ima barem jednu

mušku glavu u Njemačkoj, počeo je s patetičnim uvodom mladi novinar. Oni svake godine stižu na odmor u zavičaj u vrijeme božićnih i novogodišnjih blagda-

na. Jedan od onih koji su došli je i Stipan Radoš zvani Čipa. Hoćete li nam kazati kada ste stigli?, okrenuo je Filip mikrofona prema Rodijaku.

- Bogarca mu poljubim, Pilipe, ka da ti ne znaš?! Jesi li me ti dotra iz grada?

Filip je prekinuo snimanje, jer bi Čipin odgovor možda bio dobar za kakvu humorističku emisiju, ali nikako za informativnu.

- Ne može ovako, kazao je Filip dok su ostali zbunjeno gledali ne znajući zašto ne može tako kako je počelo.

- Kad snimamo, onda se ti moraš praviti kao da me ne znaš, trebaš odgovarati na moja pitanja kao što bi odgovarao nekom nepoznatu čovjeku. Kažeš, kao da me ne znaš, da si došao jučer, da svake godine u ovo doba dolaziš i tako već godinama, objasnio je Filip, na što su svi graknuli na Rodijaka:

- Pravi se da ga ne znaš!

- U redu, u redu, kazao je Rodijak ne shvaćajući zašto se mora praviti da ne zna Filipa.

I počeo je razgovor i novo snimanje gdje je Rodijak sasvim razgovijetno i tečno odgovarao na novinarova pitanja. Sve dok pri samom kraju Filip nije upitao koliko djece ima, a Rodijak, začuđen tolikim Filipovim neznanjem, iskreno kazao:

- Bogarca mu poljubim, ti sve zaboravio. More bit da si zaboravio da si kršćeni kum onom najmlađem?

- Pravi se da ga ne znaš, vikali su Glavičani sa strane.

- Što ću se praviti, kad ga znam, odgovorio je Rodijak. Ljudi moji, ka da ga vi ne znate. Ovo je Filip Jurišin. On mene zna-ne zna, ja njega znam. Ako ga škola nije raznila, onda se pravi važan. Pa se sad ne znamo?! A ti si Pilipl!, kazao je Rodijak sve manje vjerujući da je u to siguran. ■

Hrvatski kuharski savez

Gotovo 1.500 članova koji djeluju u 22 gradske i županijske udruge kuhara kontinuirano rade na promociji hrvatskog kulinarstva, na očuvanju bogate hrvatske kulinarske baštine te na stručnom usavršavanju mladih kuhara i slastičara

Sudionici Dana hrvatskog kulinarstva

Tekst: HKS

Snimke: Mirjana Kozlina i Damir Crleni

O d svog osnivanja 29. svibnja 2003. godine Hrvatski kuharski savez pokrenuo je mnogobrojne aktivnosti kako bi kulinarstvu struci vratio značaj i dignitet koji se izgubio u ratnim i poratnim godinama. Kvaliteta školovanja značajno je opala, a mnogobrojni kvalitetni kadrovi napustili su Hrvatsku u potrazi za boljim uvjetima rada. Nekoliko godina trajalo je takvo stanje dok se krajem 2002. go-

dine nije pojavila inicijativa za osnivanjem Saveza. Sve je počelo nakon kuharskog natjecanja "Gastrolov" koji se tradicionalno jedanput godišnje održavao u Varaždinu uz Sajam lova i ribolova, a nakon kontakata među kuharima razvila se ideja za pokretanjem časopisa "Kuhar" koji je pokrenula privatna tvrtka Vall 042 d.o.o. na čelu s Borislavom Šimencom. Već nakon prvog broja časopisa pokrenute su i aktivnosti oko osnivanja Saveza, a osnivačkom odboru priključili su se i ugledni kuhari, među njima i kasniji prvi predsjednik Viljam Cvek te trenutni predsjednik Saveza Da-

mir Crleni. Nakon osnivanja, na kojemu je bilo 86 predstavnika 14 udruga kuhara, Savez je brzo počeo širiti svoje aktivnosti, pokrenuo je Kulinarsku akademiju, mnogobrojna natjecanja te rad na zaštiti kulinarske baštine. U sljedećih nekoliko godina broj članova popeo se na više od 1.500, a osnovane su ukupno 22 udruge.

UGLEDNO IME U SVIJETU GASTRONOMIJE

Danas je Hrvatski kuharski savez cijenjeno i ugledno ime u svijetu hrvatske gastronomije, a razvio je suradnju sa svim važnijim institucijama i udruže-

Predsjednik Saveza Damir Crleni i Mirjana Kozlina

Postanite član

Hrvatski kuharski savez u svoje članstvo prima i Hrvate koji žive i rade u inozemstvu te je posebna želja rukovodstva okupiti ih u što većem broju. Godišnja članarina iznosi 30 €, a svi članovi Saveza besplatno poštom primaju časopis "Kuhar", službeno glasilo Saveza. Sve informacije oko učlanjenja mogu se dobiti u Uredu HKS-a na e-mail: hks@kuhar.hr. Svi majstori kulinarstva hrvatskog podrijetla, ali i oni koji tek počinju svoje djelovanje u ovoj struci, pozvani su da nam se priključe u našem radu, da dođu na neke od naših aktivnosti te podijele svoje znanje s drugim kolegama ili, pak, nauče nešto novo od njih. Sve zainteresirane za rad Saveza pozivamo da prate aktivnosti na internetskoj stranici: www.kuhar.hr ili, pak, preko službenog profila HKS-a na društvenoj mreži Facebook gdje Savez već sada prati više od 1.000 osoba.

njima. Rad Saveza podupiru predsjednik Republike Hrvatske, Ministarstvo turizma te Hrvatska turistička zajednica, a zajedničke projekte sa Savezom realiziraju Nacionalna udruga obiteljskih i malih hotela, Udruga poslodavaca u hotelijerstvu, Strukovna agencija za obrazovanje, Hrvatski sommelier klub i mnogi drugi.

Značajne aktivnosti Saveza su i natjecanja kuhara i slastičara na kojima mladi članovi imaju priliku pokazati za što su sposobni. Hrvatski kuharski kup ciklus je od šest natjecanja koja se održavaju u različitim gradovima, a natjecatelji pripremaju hladna i topla jela te deserte. Sve pripremljene radove degustiraju gosti na završnoj svečanosti.

DANI HRVATSKOG KULINARSTVA

Središnja godišnja manifestacija su Dani hrvatskog kulinarskog u sklopu kojih se održava Državno prvenstvo kuhara, slastičara te učenika. Ovdje je riječ o doista zahtjevnom natjecanju na kojemu u tri dana sudionici trebaju na licu mjesta pripremiti 15-ak različitih jela i tako pokazati sve što znaju i umiju. Najbolji na natjecanju stječu titulu državnog prvaka za tekuću godinu te dobivaju medalje i bogate nagrade. Ovo natjecanje specifično je i po tome što osim kuhara u restoranima i hotelima, na njemu u posebnim kategorijama mogu sudjelovati i svi ostali kuhari, npr. oni iz bolnica, radničkih

Nacionalna kulinarska reprezentacija

Tijekom 2007. godine prvi put oformljena je i Nacionalna kulinarska reprezentacija Hrvatske koja je tada nastupila na velikome međunarodnom natjecanju Kremlin kup u Moskvi i osvojila dvije medalje. Nakon toga natjecanja uslijedilo je još nekoliko nastupa, a članovi ekipe su se mijenjali, ali su to isključivo bili dokazani majstori koji su svoje znanje pokazali na natjecanjima HKS-a te osvajali titule državnih prvaka ili pobjednika Kuharskog kupa. Od natjecanja treba istaknuti Kulinarsku olimpijadu 2008. u Njemačkoj te netom završen Svjetski kulinarski kup u Luksemburgu.

Na Svjetskom kupu nastupila je nacionalna reprezentacija, dvije regionalne ekipe i to "Dalmacija" te "Zagreb, Varaždinska i Međimurska županija", a uz njih i troje natjecatelja u pojedinačnim kategorijama. Svi su osvojili brončane medalje i još jedanput uspješno prezentirali našu zemlju.

kih menzi, škola i dječjih vrtića. Manifestaciju, koja se održava tradicionalno u hotelu "Ambasador" u Opatiji, osim natjecanja čine i mnogobrojne radionice i predavanja koje posjećuju članovi Saveza, ali i stanovništvo toga kraja.

Danas je na čelu Saveza predsjednik Damir Crleni te dopredsjednici Zoran Stanisavljević i Branko Čukelj. Savezom uz njih rukovodi Upravni odbor od devet članova, a sve aktivnosti realizira

Ured HKS-a koji ima dvoje zaposlenika, a vodi ga glavni tajnik Dinko Šimenc.

U godinama koje dolaze tek se očekuje razvoj djelovanja Saveza, okupljanje još većeg broja članova te stvaranje mnogobrojnih mladih kulinarskih majstora koji će Hrvatsku moći prezentirati svijetu kao iznimnu gastronomsku destinaciju u koju vrijedi ne samo doći, nego se i stalno vraćati, otkrivati je dio po dio. ■

Prezentacije hrvatskog kulinarskog Značajna aktivnost HKS-a je i očuvanje te prezentacija bogate hrvatske kulinarske baštine. Nekoliko godina HKS je prikupljao recepte tradicijskih jela, a u posljednje vrijeme počeo je i raditi na njihovoj promociji. Ponajprije se to odnosi na suradnju s Hrvatskom turističkom zajednicom s kojom su istaknuti članovi HKS-a imali priliku u mnogim gradovima diljem svijeta prezentirati bogatstvo naše gastronomije na "turističkim večerima". Ako ste zainteresirani za organizaciju "Hrvatskih gastronomskih dana" ili sličnog događaja u nekoj od zemalja diljem svijeta i želite da u vaš grad dođu najbolji hrvatski kuhari, članovi nacionalne reprezentacije i državni prvaci, kontaktirajte HKS na e-mail: hks@kuhar.hr kako biste razmotrili mogućnosti za organizaciju takvih aktivnosti.

Kulinarska olimpijada 2008. u Njemačkoj

ENG Croatian chefs and confectioners have pooled their efforts in the frame of the Croatian Culinary Federation since 2003. With almost 1,500 members active in 22 municipal and county chapters, they work continually to promote Croatian cuisine.

BALKANIZACIJA NA "BEČKI" NAČIN

Uobičajeno je da novine i časopisi imaju svoju cijenu, pa i oni kojima kvaliteta nije jedno od važnijih obilježja. Besplatna pak glasila, pogotovu u suvremenom svijetu, lišenom gotovo svih skrupula, često više ili manje otvoreno promiču vrlo dvojbene stavove. Na žalost, brojnim čitateljima, kojima je zbog novčane krize sve teže odvojiti novac za tisak, često su upravo takova glasila najdostupnija. A i prirodna znatiželja navodi nas da prelistamo tiskovine koje nam se nude. Tako me znatiželja navela da uzmem u ruke časopis naslovljen *Kosmo* koji se nudio na autobusnom kolodvoru u Beču. Taj časopis sam sebe reklamira kao *najtiražniji etno časopis u Austriji*. Ako to ujedno znači da ima brojno čitateljstvo, onda se nadam da među tim čitateljima nema veliki broj Hrvata.

Riječ je o časopisu s čudnovatom jezičnom koncepcijom i priložima tematski privlačnim širokoj čitateljskoj publici, ponajprije onoj slabije obrazovanoj. Svi su tekstovi tiskani latiničkim pismom. Prevladavaju tekstovi na srpskom standardnom jeziku i pravopisu, koji se izmjenjuju s priložima na (i) jekavskom srpskom, ili pak tekstovima pisanim nekom čudnom pravopisnom, gramatičkom i leksičkom mješavinom različitih standardnih jezika. Pritom je zanimljiva i riječ nakladnika, ovdje naslovljena kao *Riječ izdavača*, koja se tiska na 6. stranici pretežito na hrvatskom jeziku, naravno s određenim odstupanjima. Časopis je namijenjen *ljudima s Balkana*, od-

Piše: Sanja Vulić

nosno *doseljenicima s Balkana*, a region bivše Jugoslavije i *balkanska zajednica u Beču / Austriji* omiljene su novinarske sintagme u tom časopisu. Što podrazumijeva ta *balkanska zajednica* najbolje pokazuje tekst (iz broja za prosinac i siječanj) koji se odnosi na vjerske blagdane, a naslovljen je *Radost praznika spaja ljude*. Budući da se u časopisu sustavno izbjegavaju imena naroda, novinari ovoga časopisa posjetili su, kako pišu, *jednu muslimansku, pravoslavnu i katoličku porodicu u Beču*. Na temelju toga teksta neupućeni bi čitatelj mogao zaključiti da je riječ o obiteljima razli-

čitih vjeroispovijesti koje pripadaju istomu narodu. Kojemu? Oponašajući ostale tekstove u *Kozmu* mogli bismo taj narod nazvati *bivši Jugoslaveni* ili *Balkanci*. Tako *Kosmo*, među inim, nudi priče o "katolicima s Balkana" naseljenim u Austriji, koji su tek dio cjeline nazvane *balkanska zajednica*. Postoji li ta zajednica? Često boravim u Beču i dobro mi je poznato kako Hrvati doseljeni iz Hrvatske te Bosne i Hercegovine često zajedno sudjeluju ne samo u vjerskim slavljinama nego i različitim kulturnim priredbama i drugim zajedničkim društvenim događanjima. Sve tješnje se povezuju i s Hrvatima u Beču koji su podrijetlom iz Gradišća. O nekoj "balkanskoj zajednici" u toj širokoj hrvatskoj zajednici nema ni spomena. A kako bi i bilo? Čak i onima vrlo kratkoga pamćenja koji su već gotovo zaboravili Domovinski rat, žalostan položaj branitelja Tiho-mira Purde vrlo je jasno upozorenje kakva bi opet bila hrvatska sudbina u *Kosmovo* "balkanskoj zajednici". ■

Virtualno mentorstvo

eSTUDENT je studentska udruga koja okuplja najbolje studente Ekonomskog fakulteta i Fakulteta elektrotehnike i računarstva. Ideja za osnivanjem ove jedinstvene udruge nastala je kao odgovor na sustav obrazovanja koji u želji za brzom 'proizvodnjom' novih intelektualaca zapostavlja studente koji žele nešto više od same diplome. To znači da mi svojim članovima,

uz dobiveno teoretsko znanje, nudimo dodatna praktična iskustva u sklopu raznih projekata Udruge i samim time im omogućujemo da spoznaju svoje potencijale i u potpunosti ih iskoriste.

Ovim putem predstavljamo Vam Tim za virtualno mentorstvo, koji je pokrenuo projekt pod nazivom Brain Gain.

Glavni cilj projekta Brain Gain je suradnja studenata viših godina s hrvatskim znanstvenicima i gospodarstvenicima koji djeluju u inozemstvu preko mentorskog odnosa. Mentori su osobe koje su priznate u području svog rada, u akademskom i/ili poslovnom krugu, te svojim vodstvom i iskustvom pomažu studentima u profesionalnoj orijentaciji. Interes mentora u ovom projektu je komunikacija s najkvalitetnijim studentima koji će u budućnosti biti okosnica hrvatskoga gospodarstva, te eventualno promocija vlastitih projekata. Predviđeni način suradnje je e-mailom te uz pomoć internetskih platformi, s mogućnošću organiziranja videokonferencija i sličnih načina komunikacije.

I Vi možete svojim znanjem i iskustvom pridonijeti razvijanju sustava mentorstva i stvaranju mreže informacija. Ako ste zainteresirani za suradnju u projektu Brain Gain odnosno ako biste htjeli biti mentor nekome od eSTUDENATA ili imate bilo kakvih pitanja, uspostavite kontakt na e-mail adresu: braingain@estudent.hr ili pogledajte stranicu: www.estudent.hr.

ZELENI LUG - TRAGOVIMA SVETIH PJESAMA NAŠE PRETKRŠĆANSKE STARINE

Nedavno je predstavljena knjiga "Zeleni lug - tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine" akademika Radoslava Katičića. Riječ je o drugom dijelu Katičićeve trilogije posvećene rekonstrukciji praslavenskoga sakralnog pjesništva u kojemu proučava uprizorenje mita godišnje rodosti u starih Slavena, mita koji izražava životno iskustvo starih slavenskih poljodjelaca i njihovo vjerovanje u ciklički tijek događaja u svijetu. Knjigu Radoslava Katičića slobodno se može prozvati biserom "filološke arheologije", djelom koje na temelju malobrojnih jezičnih ulomaka u konačnici rekonstruira život i svijet pretkršćanske davnine, djelom koje svjedoči o zapanjujućem autorovu interdisciplinarnome znanstvenom aparatu i njegovoj vrsnoj jezičnoj i spisateljskoj moći da znanstvenu građu predoči širem krugu čitatelja. Izdavači knjige su: Ibis grafika; Matica hrvatska; Katedra Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga.

PRVA KNJIGA O ZATONU

Iz tiska su izišle nove knjige Tomislava Marijana Bilosnića, iz serijala "Kroz Ravne kotare i Bukovicu", podijeljena u dva toma - "Zaton 1" i "Zaton 2", koji na više od 550 knjižnih stranica govore o prošlosti i sadašnjosti mjesta Zatona. Riječ je o dvanaestoj knjizi iz biblioteke *Povjesnice* tiskane u izdanju *Udruga 3000 godina Za dar*. Knjiga 'Zaton', prva knjiga o ovome mjestu, na popularan i jednostavan način obrađuje činjeničnu povijest i sadašnjost Zatona, značajnog i poznatog mjesta još u prapovijesno liburnsko doba. Pišući posebnim trudom i pažnjom o dalekoj i bliskoj prošlosti, ali i o modernoj sadašnjosti Zatona, autor obrađuje stanovništvo, toponomastiku, gospodarstvo, kulturu, etnografsku i graditeljsku baštinu, narodne običaje i već zaboravljeni govor toga kraja. Možemo reći da je ovo ne samo prva knjiga o Zatonu, već i vrijedno djelo hrvatske povijesti i publicistike.

GRBOVNIK GACKE, KRBAVE, LIKE, SENJA I VINODOLA

Autor Enver Ljubović u knjizi-monografiji 'Grbovnik Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola', koju je izdalo Senjsko književno ognjište, opisuje i donosi grbove plemićkih obitelji Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola te opisuje podrijetlo različitih rodova, seobe, rasprostranjenost i najvažnije osobe iz pojedinih obitelji. Plemstvo kao privilegirani stalež pripada prošlosti, ali je bilo važan društveni i politički čimbenik tijekom dugog razdoblja naše povijesti. Osim heraldičkog pristupa i opisa grbova po međunarodnim heraldičkim pravilima, autor donosi i kratku povijest spomenutih krajeva u različitim povijesnim razdobljima te sve ilustrira različitim fotografijama i zemljovidima. Ukupno je obrađeno oko 250 obitelji s oko 350 obiteljskih grbova u boji i drugih fotografija, a sve je dokumentirano na temelju dugogodišnjega povijesnog istraživanja u mnogobrojnim arhivima, muzejima i knjižnicama Hrvatske, Bosne i Hercegovine te relevantne i dostupne stručne heraldičke literature.

Hrvatica umalo pobijedila na švicarskoj Euroviziji

Hrvatica Bernarda Brunović (17) umalo je pobijedila na švicarskom natjecanju za pjesmu Eurovizije. Gotovo slijepa Bernarda, čiji su se roditelji 90-ih godina preselili u Švicarsku, nastupila je s pjesmom 'Confidence' za koju je sama napisala glazbu i tekst. U konkurenciji od 12 kandidata pobjedu je odnijela Anna Rossinelli, a Bernardi je nedostajalo tek nekoliko glasova. Njezin nastup dirnuo je publiku, a posebne pohvale dobila je od legende švicarske glazbene scene Pepea Lienharda i najtiražnijih švicarskih novina 'Blick'. Nakon nastupa uspjeh je proslavila u rodnom Dietikonu sa stotinjak Hrvata koji su je dočekali. Javio joj se i producent koji je 1988. godine surađivao s Celine Dion. Učenica četvrtog razreda gimnazije izjavila je kako će budućnost pokazati što će biti od toga. Kaže da joj je želja, ako ne bude mogla živjeti od glazbe kao pjevačica, upisati fakultet koji će biti povezan s glazbom.

Koncert Josipe Lisac za Karla

Josipa Lisac zasigurno je neponovljiva ličnost na domaćoj glazbenoj sceni. Posvećenost razvoju vlastite glazbene osobnosti te specifičan način izražavanja svoje umjetničke duše i talenta desetljećima fasciniraju sve poklonike njezine glazbe. Publika koja je cijeni i ponovno posjećuje njezine koncerte oduševljena je njezinim iskrenim i nekompromisnim izražavanjem glazbenih vizija i osjećaja za scenski nastup. Od ranih 90-tih mnogobrojne koncerte posvećuje svojoj životnoj ljubavi i suputniku u glazbenom razvoju, prerano preminulome Karlu Metikošu. Koncert koji se nedavno održao u zagrebačkom Hypo centru još je jedna unikatna i topla glazbena posveta Karlu, a publika je imala priliku uživati u jedinoj i neponovljivoj Josipi Lisac.

Umro legendarni Boško Petrović

U 76. godini života preminuo je legendarni hrvatski jazz glazbenik Boško Petrović. Rođen je u Bjelovaru 1935. godine. Utemeljitelj je Zagrebačkog jazz kvarteta, sastava međunarodnog ugleda i najznačajnije formacije u hrvatskom jazzu. Poslije je vodio i druge hrvatske i međunarodne sastave. Bio je vlasnik B. P. Cluba, u kojem su od 1988. godine nastupali najveći svjetski glazbenici. Organizator je mnogobrojnih jazz priredbi. Jedan je od rijetkih naših džezista koji je redovito nastupao na priredbama diljem svijeta, sa svojim sastavom ili kao solist u sastavima glasovitih svjetskih glazbenika. Dobitnik je Vjesnikove nagrade 'Josip Slavenski', Nagrade grada Zagreba i drugih te višestruki dobitnik Porina, između ostalih za životno djelo.

Svjetski uspjesi Ivane Marije Vidović

Iz hladnog Detroita doletjela je u mjesecu studenome natrag u Europu. Sljedeća postaja bio je ljetni Brazil da bi nakon mnogobrojnih koncerata na tri kontinenta stigla kući. Sjajna godina je iza dubrovačke pijanistice koja se sada nakratko odmara u svome domu u rodnome Dubrovniku. Također priprema nove umjetničke izazove u metropolama svijeta. Prisjetimo se da je u prošloj godini ova neumorna hrvatska umjetnica, između ostalog, oduševila popunjenu Circolo dei Lettori, jednu od najeminentnijih kazališnih kuća u Torinu. Svi Marijini koncerti pobudili su veliki interes za hrvatsku kulturnu baštinu, popraćeni su odličnim kritikama, a pijanistica je ispraćena burnim pljeskom i ovacijama pa s istim organizatorima pregovara o novim angažmanima i nastavku suradnje.

Nova 'Dora' za hrvatskoga predstavnika na Eurosongu

Nedavno je počela 19. Dora, izbor za hrvatskoga predstavnika na Eurosongu. Ove godine Dora će trajati sedam tjedana, što gledatelji mogu pratiti u izravnim prijenosima subotom nakon Dnevnika iz HRT-ova studija "Anton Marti". Riječ je o potpuno novoj, drukčijoj Dori, tijekom koje će u sedam tjedana publika izabrati hrvatskog predstavnika od 24 natjecatelja za Eurosong, koji će se u svibnju održati u Düsseldorfu. Izvođači će sve do finalne emisije, uz pratnju glazbenog sastava, izvoditi poznate domaće i strane skladbe. Finalna emisija je 5. ožujka, kad ćemo od dva finalista izabrati hrvatskog predstavnika za Eurosong 2011. U finalnoj emisiji dvoje finalista će prvi put izvesti tri skladbe posebno naručene za Doru. Glasovanjem će se tada izabrati izvođač i pjesma za Eurosong. Od poznatih izvođača na ovogodišnjoj Dori nastupaju Jacques Houdek i Tina Vukov.

HR TOP 10

zabavna

- 1 Jole**
- Bagrem bijeli
Hit Records
- 2 Jelena Rozga & Željko Samardžić**
- Ima nade
Hit Records & Tonika
- 3 Jasmin Stavros**
- Žene
Hit Records
- 4 Mate Bulić**
- Neretva
Hit Records
- 5 Leo**
- Bolji nego ja
Hit Records
- 6 Sandi Cenov**
- Zbog jedne Lane
Hit Records
- 7 Neda Ukraden**
- Da se nađemo na pola puta
Hit Records
- 8 Jelena Rozga & klapa Iskon**
- Ostavit ću svitlo
Tonika & Hit Records
- 9 Vedrana Vukojević**
- Zabranjeno
Nema
- 10 Zlatko Pejaković**
- Siromah sam, nije me sramota
Hit Records

pop&rock

- 1 Gibonni**
- Toleranca
Dallas
- 2 Toše Proeski**
- Još uvijek sanjam da smo zajedno
Hit Records
- 3 Tony Cetinski**
- Dobra ti noć bivša ljubavi
Hit Records
- 4 Nina Badrić**
- Znam te ja
Hit Records
- 5 Teška industrija**
- Dolje južno
Hit Records
- 6 Maja Vučić**
- Bit će ti žao
Menart
- 7 Franka Batelić**
- Na tvojim rukama
Hit Records
- 8 Feminem**
- Lako je sve
Croatia Records/Campus
- 9 Luka Belani**
- Guarded by Angels
Aquarius Records
- 10 T.B.F.**
- Fantastična (unplugged)
Menart

Smjena straže Kravat pukovnije

Kako izgleda smjena počasne straže Kravat pukovnije, koja je nekada davno izmislila slavnu kravatu koju i danas nosi muška populacija u cijelome svijetu, može se vidjeti subotom ili nedjeljom oko podneva u središtu Zagreba. Riječ je

o novom projektu Turističke zajednice grada Zagreba u suradnji s ustanovom Academia Cravatica koji su zajedničkim snagama osmislili novi turistički program – Smjenu straže Počasne satnije Kravat pukovnije. Podsjećamo, riječ je o pukovniji hrvatske lake konjice iz XVII. stoljeća koja je, osim iznimnog junaštva vojnika, bila prepoznatljiva i po odori, odnosno slikovitim rupcima koje su vojnici nosili oko vrata i po kojima je kravata dobila naziv.

Nova Miss Amerike ima hrvatske korijene

Sedamnaestogodišnja djevojka hrvatskog podrijetla, Teresa Scanlan iz Nebraske, izabrana je u Las Vegasu za Miss Amerike 2011. te je ušla u povijest kao jedna od najmlađih pobjednica u 90-godišnjoj povijesti tog natjecanja. Aktualna Miss SAD-a podrijetlom je s otoka Ilovika kraj Lošinja, otkud su joj djed i baka, Nives i Franko Jelić (Jelić), koji trenutačno nisu tamo, no posljed-

nji put su bili ovog ljeta, a i ona je već nekoliko puta bila u Hrvatskoj. Ovo je ujedno prvi put da najljepša Amerikanka dolazi iz Nebraske.

Marija Škaričić je Shooting Star 2011.!

Nakon Zrinke Cvitešić, još jedna domaća glumica dobila je čast sudjelovanja u uglednome europskome promotivnom programu za mlade glumce. Hrvatska glumica Marija Škaričić uvrštena je među deset najboljih mladih europskih glumaca i glumica programa Shooting Stars 2011., koji svake godine predstavlja nove glumačke nade europske kinematografije. Shooting Stars je inicijativa European Film

Promotiona (EFP-a) koji okuplja nacionalne filmske ustanove i agencije za promidžbu filma zemalja članica, među kojima se od 2009. godine nalazi i Hrvatski audiovizualni centar.

'New Look Croatia'

U Hrvatskome dizajnerskom društvu otvorena je izložba Borisa Ljubičića pod nazivom 'New Look Croatia'. Izložba je koncept i projekt cjelovitoga vizualnog identiteta Republike Hrvatske. Autor s više od 200 projekata/ilustracija nastalih posljednjih 20 godina zagovara sasvim novi vizualni kod naše države. Izložba je i edukativna jer autor njome želi osvijestiti i propagirati hrvatski vizualni identitet kao viziju Hrvatske u globalnom svijetu i užem okruženju.

Noć muzeja oborila rekord

Ovogodišnja kulturna manifestacija 'Noć muzeja 2011.' ostvarila je rekordnih 314.659 posjeta i tako pokazala da je Hrvatsko muzejsko društvo, u suradnji s muzejskim institucijama, i ovaj put manifestaciju organiziralo s iznimnim uspjehom, izvijestili su organizatori. U 67 hrvatskih gradova i mjesta muzeji, galerije i srodne ustanove u kulturi, 28. siječnja od 18 sati do 1 sat poslije ponoći, nudile su atraktivan program na 160 lokacija. Najviše posjetitelja bilo je u Muzeju suvremene umjetnosti (23.000), u Tehničkom muzeju (19.652), u Klovićevim dvorima (13.000), u Arheološkom muzeju (9.968), u Muzeju 'Mimara' (8.700), u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju i Muzeju grada Zagreba (8.600) te u Muzeju za umjetnost i obrt (7.578).

Zimski picigin na Bačvicama

Mladi i stari Splitskani nisu mogli odoljeti lijepome zimskom vremenu, i odmah su se iz tople odjeće 'prebacili' u kupaće kostime i zaigrali picigin na popularnim Bačvicama. Zaista ništa neobično kad znamo da su u pitanju splitske Bačvice. Ministar kulture Božo Biškupić potpisao je krajem 2007. godine rješenje kojim je picigin zaštićen kao nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske.

IVICA I NATKO - KAKVA SUPERKOMBINACIJA!

Dvostruka pobjeda hrvatskih skijaša u Svjetskom kupu! Ne, nije riječ o prvotranjskoj šali, nego je to rezultat superkombinacije u Chamonixu. Ivica Kostelić domogao se u Francuskoj sedme ovosezonske pobjede u Svjetskom kupu nakon fenomenalne slalomске vožnje, dok se Natko Zrnčić-Dim probio do drugog mjesta, nakon što je odvezao jako dobru utrku spusta, ali i nakon što je ostavio jako dobar dojam u slalomu. Treće mjesto pripalo je Norvežaninu Akselu Lundu Svindalu, čiji se zaostatak u odnosu na Ivicu u ukupnom poretku dodatno povećao, pa sada iznosi 505 bodova. "Nemam riječi, fenomenalno. Može li biti bolje od ovog. Plakao sam od sreće. Natkov uspjeh čini ovu pobjedu dvostruko ljepšom. Moj najbolji prijatelj na postolju uz mene, skupa pjevamo himnu i zato je to najsretniji dan u mom životu", komentirao je Ivica nakon utrke i dodao: "Ovo je jedan od najvećih dana hrvatskog športa."

HRVATSKA NA 11. MJESTU

Hrvatska nogometna reprezentacija pala je za jedno mjesto na mjesečnoj ljestvici Međunarodne nogometne federacije (FIFA) i ispala iz Topa 10. Izabranike Slavena Bilića na 11. mjesto potisnuo je Egipat, koji je prije tri dana treći put zaredom osvojio Afrički kup nacija. Egipćani su popravili plasman za čak 14 mjesta i sada imaju ukupno 16 bodova prednosti pred Vatrenima. Hrvatska je ispala iz društva deset najboljih reprezentacija svijeta prvi put nakon lipnja 2008. kad su bili na 15. mjestu. Među vodećima nije bilo promjene. Na vrhu je i dalje Španjolska ispred Brazila i Nizozemske. Bosna i Hercegovina napredovala je za tri mjesta i trenutačno je na 48. mjestu.

UTAKMICA DINAMO - CRVENA ZVEZDA "PROMIJENILA SVIJET"

Američka televizijska postaja CNN izabrala je pet nogometnih utakmica koje su "promijenile svijet", a među njima je i utakmica između Dinama i Crvene zvezde koja se 13. svibnja 1990. godine trebala igrati na Maksimiru. Utakmica nije odigrana zbog izgređa koje su izazvali navijači beogradskog kluba, prevedeni kasnijim ratnim zločincem Arkanom. CNN opisuje prekinutu utakmicu u Maksimiru kao uvod u hrvatsko-srpski rat i opisuje slavni "kung-fu" udarac legendarnoga Dinamova kapetana Zvonimira Bobana u prsa policajca koji je napao jednog navijača zagrebačkog kluba.

NAKON TRILERA RUKOMETAŠI IPAK PETI NA SVIJETU

Hrvatski rukometaši su peti na svijetu. U svojem zadnjem nastupu na Svjetskom prvenstvu naši su rukometaši priredili sebi i navijačima još jednu utakmicu koja para živce i nakon dosta muke pobijedili su Island 34 : 33 (14 : 16). S dvije pobjede na kraju SP-a Hrvati su popravili opći dojam, no i dalje ostaje pitanje, s obzirom na to da je svima jasno da hrvatski rukometaši mogu odigrati puno bolje, koliko su dalje uistinu mogli otići. No, kako je - tako je, biti peti na svijetu nije loše, posebno kad tim mjestom osvojiš i domaćinstvo kvalifikacijskog turnira za Olimpijske igre 2012. u Londonu. "Lijepo je prvenstvo završiti pobjedom, ali svjesni smo da nismo bili pravi u utakmicama koje su bile bitne. Zato trebamo dobro analizirati što sve nije valjalo i zašto te pokušati ispraviti te pogreške za budućnost", rekao je Drago Vuković, jedan od naših najboljih igrača. "Ovo peto mjesto je veliki uspjeh, bilo je ozljeda, ja sam novi izbornik, tako da je dobro ispalo. Da smo imali ovako raspoloženoga golmana kakav je bio Pešić u posljednje dvije utakmice, borili bismo se za medalju. Ova reprezentacija ima potencijala, ali joj treba još svjež krvi", najavio je izbornik Slavko Goluža.

NAJUGODNIJE IZNENAĐENJE EUROPSKOG HOKEJA

I oni najtvrdokorniji, kojima hokej nije najsimpatičniji šport, a ledena euforija u Zagrebu pomalo iritantna, ostali su razoružani nakon četiri uzastopne utakmice u rasprodanoj zagrebačkoj Areni. Privući ukupno 61.000 gledatelja u dvoranu u Hrvatskoj može samo Medveščak! Da zagrebački klub nije hit samo u Hrvatskoj, nego da se priča oko 'medvjeda' zavrtjela čak i izvan regionalne EBEL lige dokazuje nam članak koji je izašao na službenoj stranici američke *National Hockey League* (NHL). U njemu se o Medveščaku priča kao o najugodnijem iznenađenju europskog hokeja u cijeloj prošloj sezoni. Posebna pozornost pripala je i sadašnjem Medveščakovu centru Joelu Prpicu, bivšem centru iz NHL-a, kanadskom hokejašu hrvatskog podrijetla. "Od trenutka kada sam došao u Zagreb s Medveščakom sam imao samo sjajna iskustva. Klub stalno napreduje, tako da ozbiljno razmišljam o tome da karijeru završim baš u Hrvatskoj", rekao je za *nhl.com* 36-godišnji Prpic, popularni 'lički div'.

NA KRAJU OTON

- Majstore, ne morate žuriti! Upravo počinje indijska sapunica na HTV-u!

Ne propustite
publikaciju HMI!

Hrvatski iseljenički zbornik 2011.

sa sažetcima na engleskom i španjolskom jeziku

ima 8 tematskih cjelina, koje se sastoje od 35 samostalnih autorskih priloga, koji s više ili manje informacija povezuju 30 zemalja svijeta.

Istraženost govora iseljenika u prekomorskim zemljama i zemljama zapadne Europe glavna je tema HIZ-a 2011.

Matica, virtualno susretište raseljenoga naroda, najavljuje u godišnjaku prvi Hrvatski internetski tečaj - koji će poučavanje jezika putem računala dovesti u svaki hrvatski dom diljem svijeta.

Odabrane studije u godišnjaku otkrivaju fenomen radnih migracija u posve novom svjetlu, temeljem iskustava Hrvata iz Njemačke.

Preporučujemo izvrsnu studiju dr. Ilije D. Šutala o Budućnosti hrvatske zajednice i identiteta u Australiji!

Godišnjak otkriva zanimljivu riznicu stvaralaštva hrvatskoga naroda izvan matične zemlje u raznim područjima ljudske djelatnosti od sporta, gospodarstva do umjetnosti i znanosti.